

Громадська думка

про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 5 (108) березень 2016

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент затвердив Стратегію кібербезпеки України.....2

Президент затвердив нову Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України.....3

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Л. Присяжна

Верифікація соціальних виплат та нові умови призначення деяких видів державної соціальної допомоги.....4

І. Беззуб

Профілізація середньої освіти в Україні.....9

О. Кривецький

Зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання.....19

У ЦЕНТРІ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

С. Закірова

Переселенці у нових громадах: повернутися додому не можна залишитися.....23

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

С. Гладун

Дотримання принципу рівності у вимогах до осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів.....29

О. Бусол

Правові підстави застосування поліграфа в Україні.....34

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ.....41

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку.....49

Моніторинг законодавства.....55

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА57

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент затвердив Стратегію кібербезпеки України

Президент П. Порошенко підписав Указ, яким увів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 січня 2016 р. «Про Стратегію кібербезпеки України».

У документі наголошується, що разом з перевагами сучасного цифрового світу та розвитком інформаційних технологій нині активно поширюються випадки незаконного збирання, зберігання, використання, знищення, поширення персональних даних, незаконних фінансових операцій, крадіжок та шахрайства в мережі Інтернет. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології можуть використовуватися для здійснення терористичних актів, зокрема шляхом порушення штатних режимів роботи автоматизованих систем керування технологічними процесами на об'єктах інфраструктури. Більшого поширення набуває політично вмотивована діяльність у кіберпросторі у вигляді атак на урядові та приватні веб-сайти в мережі Інтернет.

У концепції зазначається: «Економічна, науково-технічна, інформаційна сфера, сфера державного управління, оборонно-промисловий і транспортний комплекси, інфраструктура електронних комунікацій, сектор безпеки і оборони України стають все більш уразливими для розвідувально-підривної діяльності іноземних спецслужб у кіберпросторі. Цьому сприяє широка, подекуди домінуюча, присутність в інформаційній інфраструктурі України організацій, груп, осіб, які прямо чи опосередковано пов'язані з Російською Федерацією».

Метою Стратегії кібербезпеки України є створення умов для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави.

Основу національної системи кібербезпеки становитимуть Міністерство оборони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Служба безпеки України, Національна поліція України, Національний банк України, розвідувальні органи.

Стратегія передбачає комплекс заходів, пріоритетів та напрямів забезпечення кібербезпеки України, зокрема створення і оперативну адаптацію державної політики, спрямованої на розвиток кіберпростору та досягнення сумісності з відповідними стандартами ЄС та НАТО; формування конкурентного середовища у сфері електронних комунікацій, надання послуг із захисту інформації та кіберзахисту; залучення експертного потенціалу наукових установ, професійних та громадських об'єднань до підготовки проектів концептуальних документів у цій сфері; підвищення цифрової грамотності громадян та культури безпекового поведіння в кіберпросторі; розвиток міжнародного співробітництва та підтримку міжнародних ініціатив у сфері кібербезпеки, у тому числі поглиблення співпраці України з ЄС та НАТО.

Крім того, РНБО доручила Кабінету Міністрів разом із СБУ, Службою зовнішньої розвідки та за участі Національного інституту стратегічних досліджень затвердити у двомісячний строк план заходів на 2016 р. з реалізації Стратегії

кібербезпеки України та надалі розробляти й затверджувати такі плани щороку та інформувати про стан реалізації.

Також рада вирішила утворити Національний координаційний центр кібербезпеки як робочий орган РНБО (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-zatverdiv-strategiyu-kiberbezpeki-ukrayini-36856>). – 2016. – 16.03).

Президент затвердив нову Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України

Президент П. Порошенко підписав Указ, яким увів у дію рішення Ради національної безпеки і оборони від 4 березня 2016 р. «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України».

Головною метою реформування та розвитку сектору безпеки і оборони визначено формування та підтримання спроможностей, що дасть змогу гарантовано забезпечити адекватне і гнучке реагування на весь спектр загроз національній безпеці України, раціонально використовуючи наявні у держави можливості й ресурси.

Згідно з документом, найбільш актуальними в середньостроковій перспективі залишатимуться, зокрема, загроза агресивних дій Росії для виснаження української економіки і підриву суспільно-політичної стабільності з метою знищення України і захоплення її території, застосування воєнної сили, а також технологій гібридної війни; тимчасова окупація РФ території Криму та подальші дії щодо дестабілізації обстановки в Балто-Чорноморсько-Каспійському регіоні.

Також загрозами для України є розвідувально-підбивна й диверсійна діяльність Росії та інших держав і дії, спрямовані на розпалювання міжетнічної, міжконфесійної, соціальної ворожнечі і ненависті, сепаратизму і тероризму, створення і всебічна підтримка маріонеткових квазідержавних утворень на тимчасово окупованій території частини Донецької та Луганської областей; нарощування РФ військових угруповань поблизу державного кордону України та на тимчасово окупованій українській території, у тому числі розміщення на півострові Крим тактичної ядерної зброї; діяльність на території України екстремістських злочинних озброєних угруповань, що спрямована на дестабілізацію внутрішньої соціально-політичної ситуації в Україні, порушення функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування та блокування важливих об'єктів промисловості й інфраструктури. Крім того, безпековим викликом визначається можливе використання території України для ведення бойових дій у разі виникнення воєнного конфлікту між державами – членами НАТО і РФ.

Реформування сектору безпеки та оборони передбачає реалізацію комплексу завдань, які полягають, зокрема, у запровадженні принципів і стандартів, прийнятих у державах – членах ЄС та НАТО; дотриманні принципів верховенства права, патріотизму, компетентності та департизації; підвищенні рівня координації та взаємодії; упровадженні ефективної уніфікованої системи планування та управління

ресурсами з використанням сучасних європейських та євроатлантичних підходів; створенні національної системи кібербезпеки; професіоналізації сил оборони та створенні необхідного військового резерву; зміцненні взаємодії з партнерськими спецслужбами держав-членів НАТО, зокрема вжитті конкретних заходів взаємної довіри.

РНБО доручила Кабінету Міністрів забезпечити розроблення та внесення законопроектів, спрямованих на реалізацію положень вказаної Концепції.

У тримісячний строк уряд, Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки, Управління державної охорони мають розробити з урахуванням положень Концепції концептуальні та програмні документи розвитку складових сектору безпеки і оборони, а у двомісячний строк Міністерство оборони повинне доопрацювати Стратегічний оборонний бюлетень України та внести його на розгляд РНБО.

Цим документом визнається таким, що втратив чинність, Указ Президента від 29 грудня 2012 р. № 772 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2012 року “Про Концепцію реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року”» *(Офіційне інтернет-представництво Президента України (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-zatverdiv-novu-konceptsiyu-rozvitku-sektoru-bezpeki-36854>)). – 2016. – 16.03).*

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

Л. Присяжна, наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. наук із соц. комунікацій

Верифікація соціальних виплат та нові умови призначення деяких видів державної соціальної допомоги

Верифікація соціальних виплат

Світовий банк і МВФ щороку у своїх рекомендаціях і програмах співробітництва з Україною наголошують на необхідності переходу на адресне надання державних соціальних виплат.

Нарешті, Міністерство фінансів України повідомило про намір розпочати у 2016 р. аудит і верифікацію соціальних виплат і їх одержувачів для оптимізації системи соціального захисту та соціального забезпечення громадян.

Обсяг соціальних витрат, який підлягає ревізії, немалий – 363 млрд грн.

«Верифікація – це в жодному разі не скасування соцвиплат, вона не загрожує чесним громадянам. Наша мета – виявити шахраїв і тих, хто явно не має права на отримання такої соціальної допомоги», – заявила міністр фінансів України Н. Ярецько.

За її словами, процес верифікації не передбачає штрафи, а передбачає виключно аналіз даних, отриманих з офіційних джерел.

Утім, у разі виявлення відхилень Мінфін повідомить про це Мінсоцполітики або Пенсійному фонду (ПФ). «Після цього органи соцзахисту або ПФ приймуть

рішення – припинити виплачувати допомогу або звернутися до суду із позовом про стягнення отриманих незаконно сум», – повідомив директор Центру політичних студій та аналітики В. Таран.

У разі, якщо особи організують схеми з отримання виплат в обхід законодавства, передбачена кримінальна відповідальність: за шахрайство (ст. 190 КК) і підробку документів (ст. 358) можна потрапити за ґрати на 12 років. «Безумовно, якщо людина на неіснуючих людей випише 50 соціальних допомог, то напевно вона буде згідно чинного законодавства нести якусь кримінальну відповідальність. На сьогоднішній день прямо передбачена норма закону є лише по допомозі чорнобильців за видане безпідставне посвідчення», – зазначив начальник Управління верифікації та моніторингу виплат Міністерства фінансів України А. Рязанцев.

Між тим, у бюджеті-2016 заплановано отримати від верифікації 5 млрд грн.

Н. Яресько, посилаючись на досвід подібних регулярних перевірок в інших країнах, повідомила, що в деяких країнах після верифікації виявлено до 30 % некоректних виплат.

Економіст П. Кухта вважає, що загальний економічний ефект від верифікації всіх соціальних виплат може становити набагато більше ніж 5 млрд грн. «Якщо брати міжнародні кейси, то в результаті може вийти від 10 до 90 млрд грн. Розкид великий. Ближче до реальності, напевно, 10 млрд. Це якщо взяти за основу досвід Греції. Однак грузинський досвід показує, що чверть усіх соціальних виплат – фальшивка. І якщо загальний обсяг соцвиплат в Україні становить 363 млрд грн, то 25 % – це буде вже 90 млрд», – зазначає він.

Однак перший заступник міністра фінансів у 2014–2015 рр. І. Уманський має сумнів щодо цього. «Мінсоцполітики в якості ефекту від верифікації бачило максимум кілька сотень мільйонів гривень... Верифікація дасть ефект у тому випадку, якщо вийде з'ясувати, що одержувача субсидій не існує, що він “мертва душа”», – вважає він.

Водночас, на думку міністра соціальної політики України П. Розенка, є зворотна сторона медалі – невикорисані борги Пенсійного фонду, за які після верифікації доведеться розраховуватися державі. «На даний момент вступили в силу, але не виконані судові рішення, згідно з якими Пенсійний фонд повинен виплатити людям борги на суму 4,5 млрд грн (в основному чорнобильцям, дітям війни та іншим категоріям). Говорити, що верифікація – тільки економія, невірно», – вважає міністр.

Загалом процес верифікації буде проходити в кілька етапів. Насамперед Мінфін хоче звірити реєстри та списки, що перебувають у розпорядженні кількох міністерств і відомств – Мінсоцполітики, Мін'юсту, Міграційної служби тощо. «Спочатку треба прибрати з числа одержувачів соцвиплат померлих людей і фейкових пенсіонерів, чорнобильців, переселенців», – повідомив експерт «Реанімаційного пакета реформ» П. Кухта.

Перший етап перевірки має завершитися до 1 липня (потім її проводитимуть регулярно).

Другим кроком стане перевірка достовірності документів: чи має людина право отримувати підвищену пенсію або певні доплати до неї. Причому перевірка стосуватиметься не лише пенсій, а й субсидій з комунальних платежів, а саме –

коректності заповнення форми заяви.

Крім того, Мінфін має намір перевіряти банківські рахунки громадян, які отримують пенсії та соціальні виплати. «Це дозволить виявляти випадки, коли гроші нараховуються одній людині, а потрапляють на рахунки іншої, або ж якщо картою, на яку нараховується соціальна допомога або пенсія, користується не та людина, якій вона видана», – повідомили в прес-службі Мінфіну.

Нагадаємо, що Верховна Рада України ухвалила, а Президент П. Порошенко підписав Закон України № 3629 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо узгодження норм Бюджетного кодексу зі змінами до галузевого та податкового законодавства)», який передбачає доступ Міністерства фінансів України до банківської таємниці.

Так, у розділі VI «Прикінцеві та перехідні положення» зазначено: «Установити, що під час здійснення повноважень з контролю за дотриманням бюджетного законодавства в частині моніторингу пенсій, допомог, пільг, субсидій, інших соціальних виплат Міністерство фінансів України має право отримувати інформацію, що містить банківську таємницю, персональні дані.

Для отримання та обробки таких персональних даних Міністерство фінансів України не потребує отримання на це згоди фізичних осіб, якщо таку згоду надано іншому центральному органу виконавчої влади під час подання такої інформації».

Слід зазначити, що впровадження системи верифікації, розробленої Міністерством фінансів, загалом потребувало створення нормативної бази для функціонування процесу верифікації соціальних виплат та пенсій.

Так, у грудні 2015 р. з ініціативи Мінфіну Верховна Рада України ухвалила зміни до законодавства, що створюють підґрунтя для проведення верифікації всіх отримувачів соціальних виплат та допомоги від держави.

11 лютого 2016 р. Кабінет Міністрів ухвалив три постанови, що забезпечують підключення Міністерства фінансів України до інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон.

Постанови, ухвалені Кабміном 18 лютого 2016 р., завершили створення нормативної бази, необхідної для проведення верифікації. Вони регламентують деякі аспекти верифікації виплат внутрішньо переміщеним особам.

Як саме відбуватиметься процес верифікації, що стане підставою для припинення виплат, у Мінфіні не розповідають. Нині система працює в пілотному режимі. Міністерство фінансів пообіцяло представити її громадськості найближчим часом.

Утім, слід зазначити, що Мінсоцполітики спільно із СБУ вже не перший місяць ведуть активну роботу щодо перекриття схем незаконного отримання пенсій та інших соцвиплат. Зокрема, у минулому році близько 1 млн 100 тис. пенсіонерів були зареєстровані як внутрішньо переміщені особи. У результаті перевірки міністерство припинило виплати приблизно 180 тис. осіб, з яких 22 тис. осіб померли, а ще 150 тис. кошти перестали виплачувати на підставі отриманої від СБУ і міліції інформації про те, що ці пенсіонери не проживають за вказаними адресами.

Тимчасова допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів

Нагадаємо, що з 1 січня 2016 р. змінено порядок призначення тимчасової допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, та допомоги на дітей

одиноким матерям.

Роз'яснення щодо нових умов призначення допомоги на дітей одиноким матерям та тимчасової допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, відповідно до Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24.12.2015 р. № 911-VIII та постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 25.12.2015 р. № 1181 є на сайті Міністерства соціальної політики.

Зокрема, тимчасова допомога на дітей, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, згідно із зазначеними вище нормативно-правовими актами з 1 січня 2016 р. надається у розмірі, що дорівнює різниці між 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців.

Тимчасова допомога призначається у разі, якщо:

– рішення суду про стягнення аліментів з одного з батьків не виконується у зв'язку з ухиленням від сплати аліментів або відсутністю у боржника коштів та іншого майна, на які за законом може бути звернено стягнення;

– один з батьків перебуває під арештом, слідством, на примусовому лікуванні, у місцях позбавлення волі, визнаний в установленому порядку недієздатним, перебуває на строковій військовій службі;

– місце проживання (перебування) одного з батьків не встановлено.

Умови та розмір тимчасової допомоги, що виплачується у разі визначення судом розміру аліментів у твердій грошовій сумі залишилися незмінними та призначаються відповідно до абзацу 2 пункту 8 постанови КМ від 22.02.2006 р. № 189.

Максимальний розмір допомоги (за відсутності доходів) у 2016 р. становитиме:

– на дітей до 6 років

з 1 січня – 583,50 грн,

з 1 травня – 614 грн,

з 1 грудня – 656,50 грн;

– на дітей віком від 6 до 18 років

з 1 січня – 727,50 грн,

з 1 травня – 765,50 грн,

з 1 грудня – 818,50 грн.

Допомога на дітей одиноким матерям у 2016 р.

Призначення допомоги на дітей одиноким матерям регламентується Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» від 21.11.1992 р. № 2811-XII (редакція від 01.01.2016 р.); Постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми» від 27.12.2001 р. № 1751 (Редакція від 15.01.2016 р.).

Раніше збільшений розмір допомоги розраховувався за формулою:

50 % прожиткового мінімуму на дитину мінус середньомісячний сукупний дохід сім'ї на одну людину (усі доходи за півроку підсумовуються, діляться на 6 і на кількість членів сім'ї).

При цьому мінімальний розмір не міг бути нижче 30 % від прожиткового мінімуму.

За новим порядком розмір допомоги розраховуватиметься за формулою:

100 % прожиткового мінімуму на дитину мінус середньомісячний сукупний дохід сім'ї на одну людину (всі доходи за півроку підсумовуються, діляться на 6 і на кількість членів сім'ї).

При цьому застереження про те, що допомога не може бути менше 30 % від прожиткового мінімуму, скасована.

Максимальний розмір допомоги (за відсутності доходів) у 2016 р. становитиме:

– на дітей віком до 6 років

з 1 січня – 1 167 грн,

з 1 травня – 1 228 грн,

з 1 грудня – 1 313 грн;

– на дітей віком від 6 до 18 років

з 1 січня – 1 455 грн,

з 1 травня – 1 531 грн,

з 1 грудня – 1 637 грн;

– на дитину від 18 до 23 років (за умови навчання)

з 1 січня – 1378 грн,

з 1 травня – 1 450 грн,

з 1 грудня – 1 550 грн.

Якщо одинокі особи зверталися за продовженням допомоги з врахуванням доходу у 2015 р. і період продовження виплати припадає на 2016 р., виплата допомоги таким особам із врахуванням підвищеного розміру буде продовжена до закінчення періоду призначення без їх звернення до управління соціального захисту населення.

Тим часом Кабінет Міністрів затвердив проект Закону України «Про забезпечення державного контролю у сфері соціальної підтримки», мета якого – посилити адресність надання окремих видів соціальної підтримки через підвищення ефективності діяльності інституту соціальних інспекторів шляхом здійснення контролю за дотриманням законодавства у цій сфері.

Зокрема, законопроект спрямований на забезпечення ефективного контролю правильності застосування законодавства у сфері надання соціальної допомоги та соціальних послуг; вчасного виявлення порушень та запобігання їм при призначенні соціальної підтримки. Крім того, здійснюватиметься дієвий моніторинг та аналіз щодо осіб, які потребують державної допомоги, у тому числі на підставі даних верифікації Мінфіну та інформаційних систем інших органів виконавчої влади.

Посаду державного соціального інспектора буде виведено з місцевих органів соціального захисту населення, діяльність яких вони мають контролювати, та включено у тій самій кількості до структурних підрозділів обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, органу виконавчої влади Республіки Крим (Міністерство соціальної політики Автономної Республіки Крим)

(За матеріалами інтернет-ЗМІ: <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/02/29/583430>; http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=185467&cat_id=34941; <http://dsp.kievcity.gov.ua/content/tymchasova-derzhavna-dopomoga-dityam-batky-yakyh-uhylyayutsya-vid-splaty-alimentiv-ne-mayut-mozhlyvosti-utrymuvaty-dytynu-abo-misce-prozhyvannya-ih-nevidome.html>; http://zik.ua/news/2016/03/02/blyzko_40_pereselentsiv_otrymuyut_nezakonni_

sotsvyplaty_rozenko_677624; [http://news.finance.ua /ua/news/-/370742/mertvi-dushiminfin-pochav-protses-veryfikatsiyi-oderzhuvachiv-sotsdopomogy](http://news.finance.ua/ua/news/-/370742/mertvi-dushiminfin-pochav-protses-veryfikatsiyi-oderzhuvachiv-sotsdopomogy); <http://www.personal-plus.net/622/10161.html>; <http://pomogalka.info/pomoshh-maloobespechenny-m-sem-yam-v-ukraine/comment-page-5/#comment-216728>
<http://glavcom.ua/news/365572.html>).

I. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Профілізація середньої освіти в Україні

Україні потрібна системна реформа освіти, яка має стати предметом суспільного консенсусу, загального розуміння того факту, що саме освіта є одним з головних важелів економічного розвитку та цивілізаційного поступу. Освітню реформу в Україні розпочато з прийняття у 2014 р. Закону «Про вищу освіту». Започатковані цим документом зміни поки що стали найпомітнішою системною реформою в пореволюційній Україні.

Але вища школа не зможе стати успішною, якщо не спиратиметься на успішну середню освіту. Саме тому реформування середньої школи нині є невідкладною і не менш складною справою, ніж переформатування вищої школи.

За останні 15 років шкільну освіту в Україні намагалися змінити принаймні тричі. Але жодна реформа не була втілена настільки, щоб можна було оцінити її реальні результати.

У 2014 р. Міністерство освіти і науки вкотре взялося за реформування української школи та розробку нового закону про середню освіту. 6 листопада 2014 р. відбулася презентація проекту Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 рр., розробленого на замовлення Міносвіти низкою громадських організацій та експертів. Під час його обговорення експерти визнали, що фокус уваги зосереджено на середній освіті, адже цей сегмент найбільше потребує докорінних і масштабних реформ. Паралельно з цим триває робота над новим рамковим законом про освіту, який повинен корелюватися з Концепцією.

Прем'єр-міністр А. Яценюк наголосив, що реформа середньої освіти належить до ключових завдань українського уряду у 2016 р.

18 лютого 2016 р. проект нового закону «Про освіту» (№ 3491 від 19.11.2015 р.) народні депутати направили на доопрацювання до Комітету з питань науки і освіти. Як зазначила голова профільного комітету Л. Гриневич, цей законопроект потребує дуже широкого обговорення й доповнення.

Новий закон передусім запроваджує 12-річну освіту для школярів, суть якої полягає не в розтягненні сучасної 11-річної навчальної програми, а в її наповненні новим змістом, запевняють законотворці.

Згідно із законопроектом, повна загальна середня освіта передбачає три рівні: початкова освіта тривалістю чотири роки, яку отримують у початковій школі; базова середня освіта тривалістю п'ять років, яку отримують в основній школі; профільна середня освіта тривалістю три роки, яку отримують у старшій школі або закладі

професійної освіти.

Пропонується, щоб після закінчення 9 класу діти склали зовнішнє незалежне оцінювання та, залежно від побажання і результатів ЗНО, мали можливість вступати до профільної школи. Профільна школа, зараз вона називається старшою, повинна готувати підлітків до майбутньої професії, яку вони для себе оберуть. Профільна середня освіта передбачатиме два напрями профілізації. Перший – академічний. У межах цієї школи тинейджерів готуватимуть до вступу у вищі навчальні заклади. Другий напрям – професійний. Це будуть так звані професійні ліцеї, коледжі, професійно-технічні навчальні заклади, у яких діти отримуватимуть загальну середню освіту й одночасно здобуватимуть робітничу професійну кваліфікацію чи кваліфікацію молодших спеціалістів. Фактично професійні ліцеї замінять сучасні професійно-технічні училища (ПТУ).

Таким чином, новий закон про освіту відкриє шлях для переходу України до профільної школи.

Навчальні досягнення випускників після завершення повної середньої освіти будуть підтверджуватися державною підсумковою атестацією у формі зовнішнього незалежного оцінювання.

Повна середня освіта в Україні визначається як обов'язкова. При цьому держава гарантує громадянам право на безкоштовне отримання повної середньої освіти.

Закон України «Про освіту» має описати головні положення реформи – від дошкільної освіти до освіти дорослих, на основі яких далі розроблятимуться спеціальні закони – «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійну освіту», «Про освіту дорослих».

У контексті упровадження нового закону необхідно звернути увагу на подальшу долю сільських шкіл.

В Україні є майже тисяча шкіл, де навчаються менше 20 дітей, у яких надзвичайно дороге навчання, а рівень якості освіти надзвичайно низький (вартість навчання одного учня в таких школах обходиться державі понад 50 тис. грн на рік при середній розрахунковій вартості навчання одного учня по країні у 9 тис. 100 грн). Представляючи проект головного фінансового документа країни, міністр фінансів Н. Ярецько повідомила, що Кабінет Міністрів у бюджеті на 2016 р. передбачив укрупнення сільських шкіл. Але, за словами міністра освіти С. Квіта, мова йде не про закриття шкіл, а про створення належної мережі шкіл.

Для того, щоб середня освіта стала якісною, уряду запропоновано ухвалити рамкову постанову про створення так званих hub schools, або опорних шкіл, зазначив голова Кабміну.

Проект опорної школи – це нова система якісної освіти для дітей, які навчаються в маленьких містечках та селищах. Як зазначив міністр освіти, відповідно до нововведень, кожне найменше село матиме початкову школу. Водночас в усіх регіонах будуть створюватися опорні школи за всіма сучасними стандартами, із кваліфікованим кадровим складом. Кожна опорна школа матиме не менше трьох філій. Філія – це школи I ступеня (1–4 класи), які максимально наближені до місця проживання дітей. Опорні школи будуть відвідувати діти з багатьох сіл, щоб мати змогу потім навчатись у профільних старших класах. Привозитимуть дітей на шкільних автобусах, за необхідності для дітей з віддалених

сіл будуть облаштовувати гуртожитки. Цього року уряд вперше виділив гроші на шкільні автобуси – 650 млн грн. Передбачається, що 600 млн буде витрачено з місцевих бюджетів.

За словами очільника Міносвіти, на початковому етапі створення мережі опорних шкіл заплановано устаткування зразкових опорних шкіл по одній на кожен область, включно з м. Київ. Створюватися опорні школи будуть у різний спосіб. Для цього вже закладено кошти в бюджет, також міністерство має пропозицію від німецького уряду щодо кредитної лінії, ведуться переговори зі Світовим банком та USAID.

Опорні школи, що створюватимуться в регіонах, будуть отримувати гранти від 3 до 5 млн грн, які мають бути витрачені на шкільні автобуси, лабораторії, енергоощадні технології та навчання вчителів, розповів заступник міністра освіти і науки П. Хобзей.

Для функціонування опорних загальноосвітніх навчальних закладів та оснащення їх сучасною матеріально-технічною базою (засобами навчання, у тому числі кабінетами фізики, хімії, біології, географії, математики, навчальними комп'ютерними комплексами, мультимедійним обладнанням, впровадженням енергозберігаючих технологій та ін.) Міносвіти має затвердити необхідні нормативно-правові акти.

Нововведення Закону «Про освіту», пов'язані з 12-річною профільною школою, неможливо буде реалізувати без реформування системи професійної освіти. Тому, одночасно з прийняттям Закону «Про освіту» необхідно прийняти законопроект «Про професійну освіту», оскільки вони мають бути взаємоузгодженими (чинний Закон прийнятий ще в 1998 р.).

Мова йде про училища, ліцеї та технікуми (1300–1400 закладів), мережа яких створювалася в радянський час для заводів та фабрик, тому не відповідає сучасним реаліям. Сфера професійної освіти вже давно перебуває у кризовому стані й потребує негайного реформування.

За словами міністра освіти, який презентував законопроект «Про професійну освіту» (№ 3231 від 06.10.2015 р.), над документом працювали дуже інтенсивно. Він розроблений Департаментом професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки та ініціативною групою із залученням зацікавлених сторін: органів виконавчої влади, галузевих академій наук, організацій роботодавців, керівників професійно-технічних навчальних закладів та громадськості. Було розглянуто 1723 зауваження та пропозиції. Крім того, велика делегація фахівців та експертів у цій сфері ознайомила з роботою професійних навчальних закладів Бельгії та Голландії.

Цей закон визначає основні засади функціонування й розвитку системи професійної освіти в Україні, створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб ринку праці у кваліфікованих кадрах в умовах інтеграції України у міжнародний економічний і освітній простір.

У законопроекті пропонується замість вузькопрофесійних професійно-технічних навчальних закладів створити багатопрофільні заклади нового типу – регіональні центри професійної освіти – за голландським зразком.

Законопроект передбачає замість 18 типів навчальних закладів професійно-технічної освіти залишити чотири: регіональний центр професійної освіти; професійний коледж; професійний ліцей; центр професійної підготовки. Кожен з

закладів може мати власні освітні програми, навчати безробітних. Перші три типи навчальних закладів пов'язані зі старшою профільною 12-річною школою.

Законопроект сприятиме інтеграції сфери виробництва і сфери освіти. Буде створено регіональні ради стейкхолдерів професійної освіти – це координаційний орган з питань визначення та впровадження державної і регіональної політики у сфері професійної освіти. До них входитимуть представники закладів профтехосвіти, місцевої влади, місцевого бізнесу та індустрії, а також національні та міжнародні експерти в цій сфері. Вони будуть визначати, які професії потрібні, що потрібно розвивати, і матимуть можливість і повноваження об'єднувати дрібні однопрофільні заклади у великі. Уряд сподівається, що таким чином з великого переліку закладів професійно-технічної освіти залишиться кілька десятків великих закладів, які орієнтуються на ринок праці та на перспективи розвитку української індустрії.

Завдяки партнерству освітяни та роботодавці зможуть створювати і спільно фінансувати не лише заклади професійної освіти та спільні програми підготовки кадрів, а й бази професійно-технічної підготовки, інноваційні підприємства, технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори.

В експертному середовищі благі наміри керівництва Міносвіти щодо реформування шкіл та профтехосвіти поки що викликають занепокоєння. Активно обговорюється сучасне розуміння освіти, її місії та завдань, доцільність переходу на 12-річну загальну середню освіту, створення профільної старшої школи, механізми фінансування, розподілу повноважень органів влади і управління, сертифікація педагогічних працівників, соціальний захист освітян та здобувачів освіти та інші принципові питання.

Перш за все фахівців хвилюють питання фінансування нововведень. Поки що освіту часто фінансують за залишковим принципом, а в стандартах освіти ми намагаємося написати щось гарне, але не дуже реалістичне, вважає експерт «Реанімаційного пакета реформ» В. Бахрушин.

Директор освітніх програм Центру Разумкова Л. Шангіна також висловила сумніви щодо успішності ідей МОН. Таку реформу, на її думку, потрібно починати з підготовки вчителів у педагогічних вишах. До того ж на це потрібно більше часу, тому що в такому разі на її реалізацію піде 5–7 років.

Однак якщо шкільну освіту в Україні таки вдасться змінити відповідно до планів Міністерства, це в перспективі відкриє українським випускникам шлях до вищів Європи. Нині ж українські шкільні атестати в країнах Європи (зокрема в Німеччині) не визнаються, розповіла лектор Німецької служби академічних обмінів А. Ланге. До того ж, закінчуючи школу в більш зрілому віці, діти краще розумітимуть, яку професію їм обрати, переконана німецький фахівець.

Перехід України на 12-річну школу є однією з найбільш обговорюваних у суспільстві змін. Академіки й управлінці стверджують, що реформована школа дасть змогу випускникам ставати успішними та конкурентоспроможними. Але близько 70 % батьків і 68 % вчителів висловилися проти 12-річної школи (за результатами соцдослідження, проведеного в кінці 2015 р. Фондом «Демократичні ініціативи»).

За словами академіка НАПН України О. Савченко, нова концепція 12-річної школи повинна відрізнятися від старої насамперед новими цілями. На її думку,

потрібно орієнтуватися на цілі, визначені Європейською радою, Європейською комісією з питань освіти та культури – на цінності молодого європейця. Ці загальні цілі мають бути переосмислені для кожного рівня освіти та сформульовані відносно очікуваних результатів навчання.

Говорячи про реформу в освіті, найголовніше – створити умови для зацікавленого, успішного навчання, упевнений ректор Київського університету ім. Бориса Грінченка В. Огнев'юк. Якщо шкільна освіта знову залишиться нецікавою, якщо її форми й методи базуватимуться на пасивній ролі учня, навчальний процес не буде особистіснодіяльним, то реформа не буде успішною. Але це завдання зумовлює інше питання – створити умови для вмотивованої якісної професійної діяльності педагога. Сьогодні вчитель жодним чином не вмотивований до її здійснення. На думку ректора, варто говорити про структуру загальної середньої освіти, а не структуру школи.

Школа має сприяти розвитку громадянського суспільства, ось головна місія реформи, упевнена заступник директора Інституту соціальної та політичної психології НАПН Л. Найдьонова. Вона розглядає освіту з точки зору аргументів щодо підготовки трудових ресурсів. На її думку, три роки в старшій школі необхідні для того, щоб сформувані не тільки майстерність професійної роботи, а й більш чітку громадянську позицію. Крім того, фахівець переконана в необхідності «легалізувати» медіаосвіту – ввести її як один з важливих компонентів, починаючи з дошкілля. Ефективна взаємодія дитини з інформаційним простором відповідає реаліям сьогодення.

До речі, експерт Стратегічної дорадчої групи «Освіта» МОН Ю. Шукевич вважає, що учням академічних шкіл, за їхнім бажанням, можна надати право отримувати паралельно якусь робочу професію, що дала б їм змогу не «сидіти на шії батьків» під час вузівського навчання. Крім того, він звертає увагу на проблему укладання шкільних програм з усіх предметів від 1-го по 12-й клас. Вчителі та керівники шкіл, на жаль, не мають з цього приводу довіри ні до численних інститутів підпорядкування АПНУ або МОН, ні до обласних ІППО, ні до педагогічних університетів, уже не кажучи про районні методичні кабінети.

Таким чином, наголосив заступник міністра освіти О. Дерев'янку, у майбутньому шкільна освіта має базуватися на чотирьох найважливіших етапах. По-перше, необхідно модернізувати програми так, щоб уроки стали для дітей цікавими. По-друге, освіта повинна охоплювати різні сфери життя і вчити фінансової та громадянської грамотності. Окрема тема – педколектив: його необхідно готувати так, щоб вчителі були відкриті новим знанням і крокували в ногу з часом. Ну і, звичайно, повинна бути відповідна матеріально-технічна база.

Категорично проти прийняття Закону «Про освіту», норми якого будуть погіршувати та звужувати зміст прав та свобод освітян, порівняно з чинним Законом, виступає Профспілка працівників освіти і науки України, яка представляє понад 1,7 млн освітян, студентів й ветеранів педагогічної праці.

Як наголошують представники Профспілки, у законопроекті відсутні гарантії щодо рівня оплати праці педагогічних, науково-педагогічних працівників та спеціалістів освіти, погіршено їхні умови праці шляхом запровадження контрактів, сертифікації, конкурсів, подовженого робочого дня, наповнюваності класів і шкіл, оплати за підвищення педпрацівником кваліфікації та інші, що звужують права

освітян.

Таку позицію підтримали понад 640 тис. вчителів, викладачів, вихователів, керівників гуртків, інших працівників загальноосвітніх, дошкільних, позашкільних, вищих, професійно-технічних навчальних закладів, органів і установ освіти.

Оскільки старша профільна школа існуватиме паралельно із системою професійної освіти, яку теж реформуватимуть, є сподівання, що зросте престижність профосвіти, переконана експерт з питань середньої освіти Аналітичного центру CEDOS І. Когут. Профільні школи стануть професійними закладами освіти, які готуватимуть людей тих спеціальностей, які найбільш потрібні на ринку праці. Вони функціонуватимуть у зв'язці з роботодавцями та місцевою владою. Батькам не варто побоюватися, адже після професійного ліцею чи коледжу випускники потрапляють на ринок праці не лише з повною середньою освітою, а й із професією на руках.

Розробку законопроекту «Про професійну освіту» цілком позитивно оцінює директор Департаменту розвитку трудового потенціалу та корпоративної соціальної відповідальності Федерації роботодавців України Р. Колишко, оскільки ідеологія чинного Закону не відповідає сучасним реаліям. За його словами, у нинішніх умовах розвиток економічних і виробничих відносин показує, що в багатьох сферах різниця між вищою і професійно-технічною освітою розмита. Навіть такі робітничі професії як тракторист-комбайнер сьогодні у прив'язці до сучасної техніки, яка обладнана комп'ютерними комплексами, станціями GPS, вимагають від працівника робітничої професії знань, які притаманні вищій освіті.

Директор Рівненського торгово-професійного ліцею В. Рудик звертає увагу на диспропорцію у співвідношенні підготовки робітничих кадрів і спеціалістів ВНЗ. Щоб підняти економіку, треба випускати одного спеціаліста з вищою освітою і трьох робітників. Так у всьому світі. Якщо кардинально не реформувати систему професійно-технічної освіти, економічні наслідки будуть сумні (у Харкові на одного майбутнього робітника припадає 14, у Києві – 28 студентів), запевняє директор ліцею.

Аналізуючи основні положення нового законопроекту, фахівці звернули увагу на відсутність у документі чіткого розуміння балансу соціальної та економічної політики у сфері науки та освіти, на декларативний характер норм фінансування професійної освіти, зокрема, не визначено, яка частина коштів держбюджету та у якому відсотковому співвідношенні до ВВП буде спрямовуватися на функціонування та розвиток профтехосвіти.

Дисбаланс спостерігається також між набором управлінських повноважень міністерства у сфері професійної освіти і тенденцією до децентралізації влади в нашій державі. Так, у законопроекті мова йде про передачу повноважень регіонам, про створення так званих рад стейкхолдерів, але якщо подивитися на повноваження і статус цих органів, вони недостатні для управління професійною освітою на місцевому рівні, зауважив Р. Колишко. В Інституті ПТО також відзначають, що доцільність введення цих рад не зрозуміла, оскільки для позначення кола зацікавлених осіб більш прийнятним є термін «соціальні партнери».

Міфічною структурою вважають у Федерації роботодавців багатопрофільний регіональний центр професійної освіти. Навіть якщо сприйняти цю концепцію, не зрозуміло, яким чином утворювати такі центри. Це серйозна кропітка робота з ліквідації існуючих навчальних закладів, утворення нових, звільнення старого

персоналу та набору нового. На всі ці питання законопроект відповіді не дає, наголошує Р. Колишко. Він також вважає, що чотири запланованих законопроектом типи професійно-технічних закладів це багато, адже різниця між ліцеєм і коледжем досить умовна й дещо штучна.

Законопроект сприятиме інтеграції сфери виробництва і сфери освіти, переконані в Інституті профосвіти. Ним уперше декларується створення освітніх стандартів та програм виключно на вимогах професійних стандартів, тобто в їхню основу покладаються вимоги щодо професійної діяльності на робочому місці. У Федерації роботодавців також відзначають гарну можливість впливу роботодавців на зв'язок професійного стандарту з освітнім.

На жаль, підтримка великими державними підприємствами професійно-технічних навчальних закладів давно закінчилась. Проте багато училищ продовжують випускати фахівців для промисловості, не залежно від її сучасних потреб, обсягів і можливостей. Розв'язати цю проблему, на думку директора Київського вищого професійного училища сервісу і дизайну Є. Агафонова, може переорієнтація з великих державних підприємств на малий та середній бізнес. Адже в Україні вже кілька десятиліть триває процес скорочення робочих місць на великих підприємствах, у той час як малі фірми не тільки зберігають, але й створюють нові робочі місця. Сьогодні саме з малим та середнім бізнесом держава пов'язує надію на швидкі позитивні структурні зміни в економіці, вихід з економічної кризи та створення умов для розширення й впровадження ринкових реформ.

Але, судячи з обговорення в Інтернеті, більшість працівників профтехосвіти країни реформу сприймають у багнети, оскільки переконані, – такі новації знищать мережу ПТО. Так, від оптимізації держава справді зекономить кошти, але чи виграє якість професійної освіти? Як бути з тим, що профтехосвіта виконувала і досі виконує функцію соціального захисту підлітків. За радянських часів сироти, напівсироти, та й не тільки, навчаючись у ПТУ, отримували безплатне харчування, одяг-форму, гуртожиток, путівку на працевлаштування, безплатне підвищення кваліфікації і надійну облаштованість у житті.

Широкий резонанс серед працівників професійно-технічної освіти викликало те, що після ухвалення Держбюджету на 2016 рік фінансування закладів професійно-технічної освіти в містах обласного значення було перекладено на відповідні місцеві бюджети. Проте вже перший місяць року засвідчив, що у більшості обласних міст відсутні необхідні кошти на фінансування цих закладів. Зокрема, за даними Міносвіти, не було взагалі передбачено фінансування 78 закладів професійно-технічної освіти у 33 містах 14 областей. Тож передача таких закладів на рівень міст обласного значення порушує принцип субсидіарності, обмежується право на доступність професійно-технічної освіти особами, які приїхали на навчання з інших областей і міст, та позбавляє їх конституційного права на професійне навчання відповідно до їх покликань, інтересів та здібностей. Крім того, за відсутності фінансових ресурсів унеможлиблюється порядок реформування професійно-технічної освіти та її оптимізація.

Як наголосила віце-президент Асоціації профтехосвіти К. Мірошніченко, через відсутність коштів відбувається фактичне знищення цілої освітньої галузі, тоді як вже сьогодні суспільство стикається з проблемою нестачі кваліфікованих робітників, підготовку яких здійснюють саме профтехучилища. Професійна освіта –

це унікальна ланка освіти, яка поєднує, з одного боку, освітні функції, з іншого – економічні та виробничі, зазначила віце-президент асоціації.

4 лютого 2016 р. Верховна Рада ухвалила Закон «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» щодо фінансування професійно-технічної освіти», який врегулював питання фінансового забезпечення професійно-технічної освіти у 2016 р. Таким чином, фінансування закладів ПТО здійснюватиметься за рахунок коштів обласного бюджету та з бюджетів міст, що є обласними центрами, а також за рахунок освітньої субвенції на підтримку підготовки робітничих кадрів у професійно-технічних та інших навчальних закладах з державного бюджету місцевим бюджетам.

Реалізація положень законопроектів дасть змогу забезпечити ринок праці кваліфікованими кадрами шляхом збереження та розвитку професійно-технічних навчальних закладів, що здійснюватимуть підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів та кваліфікованих робітників.

Голова профільного комітету Л. Гриневич заявила, що на фінансування ПТУ необхідно 5,8 млрд грн, і цю суму не можна повністю закладати в держбюджет. За її словами, за двома субвенціями на підтримку ПТУ з держбюджету закладено близько 2 млрд грн, решту суми необхідно віднайти в місцевих бюджетах. Депутат зазначила, що децентралізація, яка передбачає збільшення надходжень коштів до місцевих бюджетів, розрахована, зокрема і на фінансування професійно-технічної освіти.

Виступаючи 3 березня 2016 р. на прес-конференції «Про загрози існування професійно-технічної освіти», голова профспілки будівельників В. Андреев повідомив, що, за останніми даними уряду, зараз не передбачено фінансування 20 ПТНЗ, у 200 навчальних закладах передбачено фінансування від 1 до 3 місяців у 2016 р. Через це в деяких ПТНЗ припинено навчальний процес: від електропостачання відключено профтехучилища Мукачєва, Борисполя, Кам'янець-Подільського, Нововолинська.

Руйнація системи підготовки робітничих кадрів призведе до того, що слюсарів, мулярів, механізаторів та інших робітників будемо заміщати юристами, менеджерами й економістами, занепокоєний экс-керівник Українського центру оцінювання якості освіти І. Лікарчук.

Намагаючись дати відповіді на питання, якою має бути хороша система освіти, чому повинні вчитися школярі, кожна країна розробляє свою власну шкільну освіту. Разом з тим, продумуючи концепцію реформ, украї важливо орієнтуватися на успішні, уже реалізовані моделі. Успіх забезпечується умінням використовувати найефективніші інновації зі світового досвіду. До прикладу – сучасна польська інноваційна освітня система.

Рівень освіти в Польщі один з найкращих в порівнянні з країнами постсоціалістичного табору. Польща пропонує дуже великий вибір освітніх послуг. Після вступу у Європейський Союз Польща адаптувала свою систему освіти до європейських стандартів та приєдналася до Міжнародних норм класифікації освіти (ICSED). Польська шкільна освіта вважається однією з найякісніших у Східній Європі. Вона поділена на два рівні: початкова і середня школа.

Початкова освіта триває шість років і є безкоштовною для усіх учнів. Поляки, переходячи на шестирічну початкову освіту, враховували, окрім усього, і економічні

вигоди від такого рішення. У їхній сільській місцевості, так само, як і в нашій, є багато малонаселених сіл. Для нас це серйозна проблема, оскільки доводиться щороку закривати дев'ятирічні школи чисельністю 30–60 учнів. Закриття такої школи є болючою моральною та побутово-соціальною проблемою для села. Шестирічна початкова малокомплектна школа значною мірою розв'язує цю проблему. Випускників шостого класу, тобто дітей віком 13–14 років, уже значно безпечніше відправляти на навчання до школи в іншому селі, ніж семирічну дитину.

Наступний етап – трирічна гімназія. Це непрофільна загальноосвітня школа, навчання у якій – обов'язкове. Вік учнів – 13–16 років. Предмети традиційні, базові – польська мова і культура, математика, історія, фізика, біологія, хімія. Гімназійні іспити визначають не лише рівень знань та умінь учня, а й, виявляючи його схильність та здібності у засвоєнні того чи іншого навчального предмета, фактично здійснюють профорієнтаційну функцію.

Далі кожен обирає свій подальший шлях за можливостями та бажаннями. Успішне закінчення трирічного ліцею відкриває прямий шлях до університету. Якщо хочеш через чотири роки отримати диплом спеціаліста – вступай у технікум, після якого в тебе є вибір: іти працювати за професією або продовжувати навчання у ВНЗ. Якщо не виявив особливих успіхів у навчанні – тебе чекає широкопрофільна професійна школа. Однак і в цьому випадку тобі не закрито шлях до вишу: пройди успішно дворічне навчання в додатковому ліцеї і отримай право на навчання в університеті.

В описаній польській системі освіти є кілька принципових моментів. Як правило, польський загальноосвітній ліцей – це заклад, у якому відбувається інтенсивне зростання молодих людей віком 16–19 років, які цілеспрямовано готуються до подальшого навчання у вищому навчальному закладі. У нас же в старших класах 11-річної школи учнівський контингент за мотиваціями до навчання неоднорідний. У кожному класі є учні, які намагаються добре вчитися з метою успішно пройти екзаменаційні випробування і вступити до вишу, але, як правило, є чимало учнів зі слабкою, а то й ніякою мотивацією до навчання. Нинішня система освіти просто не пропонує їм інших варіантів, окрім одного: досиджувати в школі до 11-го класу, а потім іти в самостійне життя як у безвість – без будь-якої професії та вартісних життєвих орієнтирів.

Кожна країна ЄС має свою «формулу», особливий підхід до структури освіти, разом з тим, виробляють спільні підходи у структурній організації шкільної освіти. Багато країн мають структуру 6+3+3. Серед них: Велика Британія, Естонія, Греція, Польща. Та в жодній країні Європи немає терміну навчання меншого за 12-річний.

В Євросоюзі освіта – це особиста справа кожної країни, немає загального законодавства, яке б її регламентувало. Але є загальні домовленості, принципи, що спрямовують розвиток, зокрема – і у сфері професійної освіти. У багатьох країнах Європи панує культ вищої освіти, але існує багато країн, де майже половина випускників шкіл обирає іншу траєкторію – здобуття професійно-технічної освіти, адже її не вважають безперспективною, часто вона є щаблем для здобуття вищої освіти. Нині в країнах ЄС дуже багато молодих людей починають здобувати освіту у професійно-технічних навчальних закладах, знаючи, що після закінчення навчання вступатимуть до ВНЗ. Профтехосвіта в країнах ЄС, без перебільшення, є популярною, так наприклад, Фінляндія – одна з багатьох країн, у яких останнім

часом простежується така тенденція. Популярність професійно-технічної освіти Європейських країн, у першу чергу, пояснюється високим рівнем інвестицій саме в цю освітню галузь.

Як вже зазначалося, систему профтехосвіти в Україні вирішили модернізувати на голландський манер. До речі, у самих Нідерландах дуже маленький відсоток людей з вищою освітою. Але з цього приводу там не мають жодних комплексів. Оскільки робочі коледжі та школи в них – у пошані. Як, власне, і робітничі професії. Наприклад, прем'єр-міністр Королівства Нідерландів М. Рютте викладає в ПТУ у Гаазі, і це вважається престижним як для навчального закладу, так і для політика.

Голландці створили регіональні багатопрофільні центри професійної освіти. Сьогодні голландські ПТУ мають від 10 до 30 тис. студентів. Там є елемент міждисциплінарності, так, як це передбачається у ВНЗ, знання, уміння і навички з одного циклу підготовки використовуються в іншому. Тобто на зміну невеликим закладам, які мають один профіль, вони перейшли до багатопрофільних великих закладів.

У «голландській моделі» розроблено кілька рівнів профтехнічної освіти. По-перше, тривале практичне навчання – для тих, кому зовсім не дається теорія, тому учні освоюють низькокваліфіковані роботи. По-друге, аналоги наших училищ, у яких освоюється сучасна спеціальність (сфера послуг, автосервіс, комерція, соціальна робота). Багато професій, які у нас отримують у вишах, там віднесено до рівня профтехосвіти. До речі, щоб успішно вступити в такий середній спеціальний заклад, ази професії треба освоїти ще в старших класах. Саме професійно-технічне навчання ділиться на інтенсиви, що випускають помічників фахівців, та на поглиблене вивчення теорії з предметами з управління персоналом – для майбутніх менеджерів середньої ланки. Саме така розгалуженість дає можливість задовольнити запити різних абітурієнтів і робить ПТУ основними навчальними закладами в «країні майстрів».

Головна мета сучасної української освіти – створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, формувати покоління, здатне навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації, інтеграції України у європейський і світовий простір як конкурентоспроможної і процвітаючої держави.

Заради цього й робиться реформа. Зрозуміло, замало змінити лише структуру школи. Важливо оновити зміст освіти, який би був орієнтований не на репродукцію великої кількості знань, а на формування тих ключових компетентностей, які потрібні людині для життя (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційне інтернет-представництво Президента України П. Порошенка (<http://www.president.gov.ua>); офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); сайт Радіо Свобода (<http://www.radiosvoboda.org>); Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>); сайт Міністерства освіти і науки України (<http://mon.gov.ua/>); газета «Сьогодні» (<http://ukr.segodnya.ua>); Західна інформаційна корпорація (<http://zik.ua>); сайт «Слово і Діло» (<http://www.slovoidilo.ua>); Deutsche Welle (www.dw.com/ukrainian); радіо Голос Столиці (<http://newsradio.com.ua>); сайт MYMEDIA (<http://mymedia.org.ua/>); газета «Львівська Пошта» (<http://www.lvivpost.net/>);*

газета «Голос України» (<http://golosukraine.com/>); Національний інститут стратегічних досліджень (<http://www.niss.gov.ua/>); видавнича медіа-група «Від і до» (<http://vidido.ua/>); журнал «Сучасна освіта» (<http://s-osvita.com.ua/>); «Дзеркало тижня. Україна» (<http://gazeta.dt.ua/>); сайт Децентралізація влади (<http://decentralization.gov.ua/>); сайт ГО «Рада батьків міста Києва» (www.radabatkiv.kiev.ua); проект LB.ua. (<http://ukr.lb.ua/>); сайт Osvita.ua. (<http://osvita.ua/>); Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса» (<http://pedpresa.ua/>); сайт Інституту педагогіки НАПН України (<http://www.undip.org.ua/>); Телеканал новини «24» (<http://24tv.ua/>); газета «Рівне-Ракурс» (<http://www.rakurs.rovno.ua/>).

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання

«Краще відпустити десятох винних, ніж покарати одного невинного»
(Ф. Достоєвський «Брати Карамазови»)

Прийнятий Верховною Радою Закон України «Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання» від 26.11.2015 р. № 838-VIII, серед авторів якого незаконно ув'язнена в Росії Н. Савченко (партія «Батьківщина»), і досі викликає гострі суперечки серед громадськості щодо його редакції й порядку застосування. Згідно з Законом зарахування судом терміну попереднього ув'язнення у разі засудження до позбавлення волі у рамках того ж кримінального провадження, в межах якого до особи було застосовано попереднє ув'язнення, здійснюється з розрахунку один день попереднього ув'язнення за два дні позбавлення волі.

Як наголошується в пояснювальній записці до проекту вже прийнятого сьогодні Закону, метою його ухвалення є:

- відновлення прав і законних інтересів осіб, засуджених до позбавлення волі, права яких було значно обмежено під час утримання під вартою;
- сприяння зменшенню строків утримання в СІЗО громадян, які перебувають під слідством і судом;
- приведення у відповідність з міжнародними стандартами умов утримання під вартою;
- значне зменшення термінів утримання осіб у СІЗО;
- економія бюджетних коштів завдяки зменшенню кількості людей, яких утримують у слідчих ізоляторах.

Закон підлягає застосуванню до усіх осіб, відносно яких на момент набуття цим Законом чинності набрав чинності обвинувальний вирок, покарання за яким не відбуто повністю. За даними державної пенітенціарної служби України, в установах

виконання покарань і слідчих ізоляторах на 1 січня 2016 р. перебувало 70 873 особи, у СІЗО утримувалося 9350 осіб (2185 – на стадії досудового розслідування, 7165 – на стадії судового розгляду до винесення вироку).

«Ті ув'язнені, які перебувають у СІЗО, і стосовно яких немає судового рішення, і щодо яких діє презумпція невинуватості, не можуть перебувати під вартою на тих самих умовах і підставах, як ті, щодо яких є рішення суду», – прокоментував Закон депутат від ВО «Батьківщина» І. Крулько.

А ось голова фракції партії БПП Ю. Луценко вважає, що цей Закон має на меті дві благі цілі: розвантажити СІЗО і відновити права, обмежені під час утримання під вартою. «Умови утримання людей у СІЗО набагато важчі і страшніші, ніж перебування у будь-якій в'язниці. Тому логічно, щоб термін у СІЗО мав більшу вагу, ніж у самій в'язниці», – зазначив він. Однак після прийняття Закону були сумніви у тому, наскільки насправді благі цілі переслідував цей документ.

Деякі політики вважають, що цей Закон до кінця не продумано, адже він спричинить вплив криміналітету з в'язниць та забезпечить багатьом справжнім злочинцям дострокове звільнення. Так, наприклад, колишнього голову Львівського апеляційного адміністративного суду І. Зварича, відомого як «суддя-колядник», звільнено з місця ув'язнення за рішенням суду на підставі застосування до нього «закону Савченка». Нагадаємо, згідно з поправкою Савченко до ч. 5 ст. 72 Кримінального кодексу України, визначення терміну попереднього ув'язнення проводиться з розрахунку один день попереднього ув'язнення за два дні позбавлення волі. Суд зарахував І. Зваричу три роки, проведені в СІЗО при попередньому ув'язненні, за шість років основного покарання, і таким чином хабарник Зварич відбув свій 10-річний тюремний термін. Таким самим чином і екснардеп В. Лозинський, вбивця мешканця Кіровоградщини В. Олійника, збирається вийти з в'язниці достроково.

Відпущено на свободу подільника педофіла І. Завадського, на звільнення сподівається і шахрай А. Слюсарчук, відомий як «доктор Пі». А з одеської банди Мар'янчука, членів якої засуджено за численні вбивства, на свободу вже вийшло вісім осіб саме згідно з «законом Савченка». Більш того, тепер прохання про перегляд термінів можуть подавати навіть довічники. Їм відкривається така можливість після 25 років відсидки. І в декого цей термін вже сплив, з урахуванням принципу день за два в СІЗО.

За підрахунками народних депутатів, на волю з в'язниць у цілому можуть вийти до 7 тис. засуджених за тяжкі злочини. На думку экс-голови пенітенціарної служби С. Старенького, закон не розвантажить слідчі ізолятори. Засуджені прагнутимуть, щоб якомога менше перебувати в колонії і якомога більше у СІЗО. Тобто ефект буде зворотним.

Є неузгодження у законі і щодо самих засуджених. У ньому не вказано, до якого суду треба подавати клопотання про перерахунок строку – до того, який ухвалив обвинувальний вирок, чи до суду за місцем відбування покарання. У результаті, клопотання тих, хто реально може розраховувати на послаблення вироку, суди можуть відсилати один одному.

Голова Державної пенітенціарної служби України В. Палагнюк поінформував, що під дію «закону Савченка» із 70 тис. ув'язнених потрапляє 44 тис. Найближчим часом 6 тис. з них звільнять достроково, серед них 809 вбивць та майже 500 осіб,

засуджених за завдання тілесних ушкоджень, які призвели до смерті потерпілого, близько 1 тис. грабіжників і майже 200 гвалтівників.

У пенітенціарній службі підбили проміжний підсумок амністії за формулою «рік у СІЗО за два». Станом на 1 березня поточного року положення закону було застосовано до 15 239 засуджених. Як повідомила керівник прес-служби Державної пенітенціарної служби К. Денисюк, 3530 засуджених вже отримали свободу. Серед них: 528 засуджених за навмисні вбивства, 294 – за навмисні тяжкі тілесні ушкодження, 337 – за злочини, пов'язані з наркотиками; 721 – за разбій; 452 – за грабїж; 682 – за крадіжки.

Внаслідок усього цього думки громадськості розділилися: є прибічники цього Закону, але є багато й тих, хто висловлюється проти його застосування. Так, наприклад, правозахисник Е. Багіров вважає, що прийнятий Закон – це вияв гуманізму щодо тих людей, які втратили здоров'я, перебуваючи в камерах слідчого ізолятора. «Наші слідчі ізолятори численними комісіями та експертами визнані як такі, що не пристосовані для утримання засуджених, адже у цих приміщеннях, де пліснява, вогкість, взагалі нестерпні умови проживання, – говорить він. – І цей закон є своєрідною компенсацією тим засудженим, які перебували у СІЗО. З іншого боку, буде зменшено кількість засуджених і знизяться бюджетні витрати на їх утримання у колонії».

А ось экс-голова Державної пенітенціарної служби України С. Старенький, навпаки, проти цього законодавчого документа: «Закон недосконалий. Для того, щоб люди менше сиділи в ізоляторах, треба вносити зміни до Кримінально-процесуального кодексу. А цей закон призведе лише до того, що люди, які отримують вироки, просто сидітимуть менше. У нерівні умови поставлено засуджених, які відбувають покарання, і тих, хто вже відбув термін. Переконалий, що адвокати масово почнуть штучно затягувати справи, аби зменшити термін ув'язнення».

Експерт-кримінолог Г. Маляр прокоментувала відповідність «закону Савченко» нормам права у загальносвітовій практиці: «У законі є явні недоробки та корупційна складова. Згідно з положеннями законодавчої ініціативи, підозрювані, що перебувають під слідством, більше не зацікавлені у співпраці зі слідством. Положення закону цілком можна вважати натяком на навмисне затягування процесу розслідування. Максимальний термін перебування під вартою становить 1 рік, при його перевищенні підозрюваним буде автоматично зарахований другий рік». Характеризуючи законодавчу ініціативу української полонянки, юрист стверджує, що такий Закон у принципі не повинен існувати. Г. Маляр упевнена, що Закон цей ставить у нерівні умови винних у скоєнні злочину і тих, провину яких ще не доведено. Цим законодавчим нововведенням логічна система, прийнята у всьому світі, ставиться з ніг на голову. У результаті виходить, що режим утримання підозрюваних в Україні суворіший за перебування засуджених у місцях позбавлення волі, оскільки державою зараховується 1 день у СІЗО за 2 дні у в'язниці. Також правознавець припускає, що закон, скоріше за все, ухвалювався для звільнення певних людей. Ім'я Савченко використовувалося виключно для маніпуляції, і в цій ситуації вона відіграє роль важкої артилерії для отримання підтримки депутатів, які вважають її героїнею. Водночас Г. Маляр припускає, що наслідки реалізації цього закону насправді не продумав ніхто.

«Непросту ситуацію створили нам законодавці, ухваливши цей закон. Вважаю, що народні депутати зобов'язані внести в нього певні зміни і доповнення, аби не було «лазівок» у цьому законі для справжніх злочинців. Верховний суд не має права законодавчої ініціативи і не може вносити у Верховну Раду законопроекти. Він може тільки давати поради, рекомендації у рамках розгляду конкретних справ», – сказав голова ВСУ Я. Романюк.

Тому народні депутати України Б. Береза і І. Луценко подали до Верховної Ради законопроект, який внесе поправку до «закону Савченко» і не дозволить застосувати закон до осіб, які скоїли тяжкі й особливо тяжкі злочини. «Після ухвалення так званого закону Савченко, над нами дійсно нависла загроза дострокового звільнення великої кількості злочинців. Це необхідно припинити», – зазначив Б. Береза. Політик додав, що сподівається на розуміння колег і підтримку залу у разі голосування.

Нещодавно в соцмережах було оприлюднено лист Н. Савченко до лідерки «Батьківщини» Ю. Тимошенко щодо прийнятого Верховною Радою Закону про зарахування одного дня в СІЗО за два дні ув'язнення, у якому вона, зокрема, зазначила: «Більшість українців з власного досвіду знає недосконалість пострадянської судової системи, її необхідно змінювати на краще. Впроваджуючи закон «Рік за два у СІЗО» я аж ніяк не думала, що ми будемо робити крок уперед і два назад, аби знову топтатися на місці. Цей закон – це початковий рубіж для зміни всієї судочинної системи, і не потрібно його саботувати, заробляючи собі бонуси перед виборцями, потрібно рухатися вперед, аби цей закон дав свій позитивний результат у новій цілісній збалансованій судочинній системі!» За словами ув'язненої нардепа Савченко, цей Закон було задумано, як метод прискорення чесної й ефективної роботи слідства, хоча, з іншого боку, він перетворився на скриню Пандори, що відкриває шлях на волю для справжніх злочинців. На її думку, цей Закон можна було б почати застосовувати до тих, хто ще й досі на даний час перебуває у СІЗО без вироку, а терміни з розрахунку день за два, вже виходять, навіть коли їх осудять на максимальний термін. Тим, хто відбуває покарання у колоніях за старим законом, можна було б почати робити перерахунок рік по тому, як Закон набуде чинності і покаже себе в дії. «Надто поспішили виконувати цей закон і застосовувати його для справжніх злочинців. Але я проти внесення будь-яких змін у даний закон і захищатиму його у прийнятій Верховною Радою редакції!» – наголосила Савченко.

Отже, можна прогнозувати, що наслідки дії прийнятого документа можуть суперечливо сприйматися в суспільстві. Водночас немає сумніву, що стан забезпечення та захисту прав і свобод осіб, які перебувають під слідством, не ідеальний і потребує пильної уваги законодавця (*За матеріалами: www.rada.gov.ua; <http://www.president.gov.ua>; <http://court.gov.ua>; <http://www.mytyck.com>; <http://www.antontroyan.com>; <http://www.5.ua>; <http://espresso.tv>*).

У ЦЕНТРИ СУСПІЛЬНОЇ УВАГИ

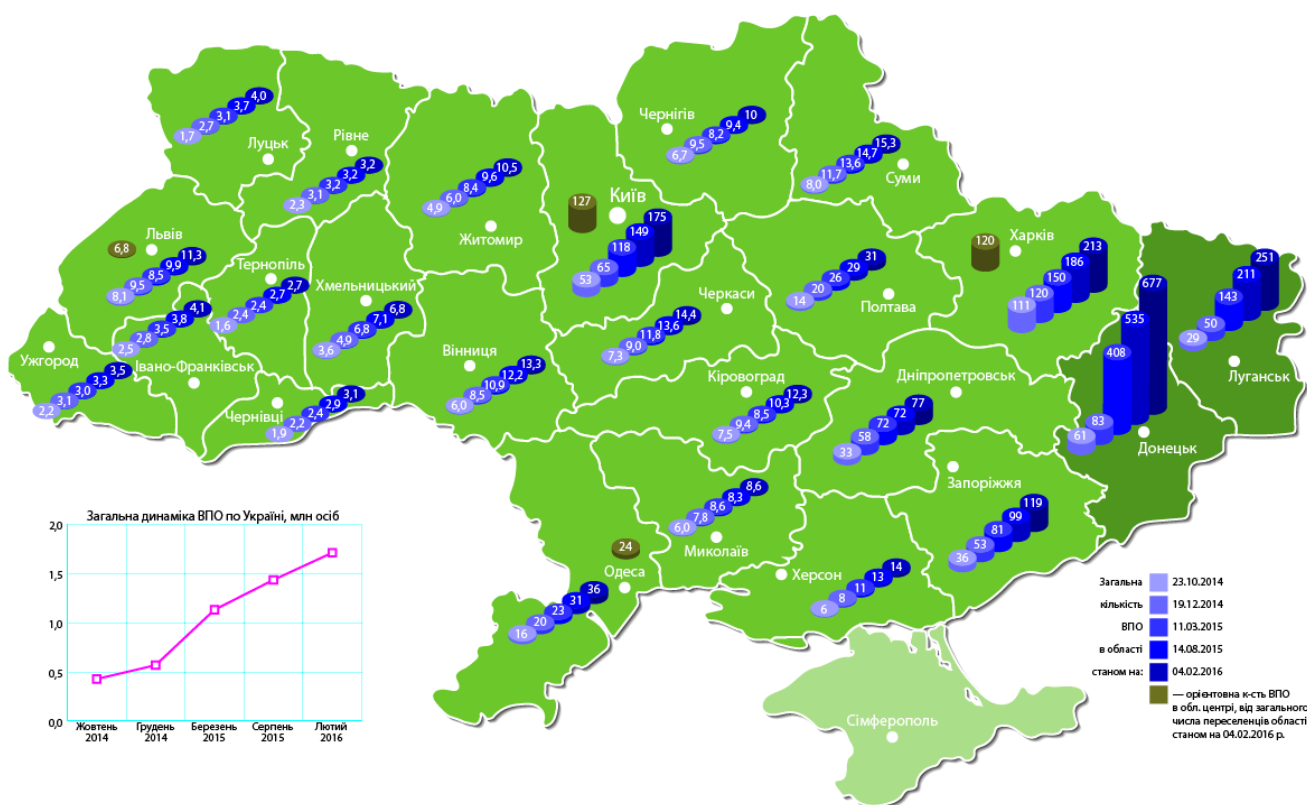
С. Закірова, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. іст. наук

Переселенці у нових громадах: повернутися додому не можна залишитися

Серед найважливіших питань українського сьогодення залишається проблема розбудови ефективних механізмів підтримки та соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Станом на 29 лютого 2016 р., за даними структурних підрозділів соціального захисту населення обласних та Київської міської державних адміністрацій, взято на облік 1745999 переселенців, або 1392319 сімей з Донбасу і Криму.

Представлена нижче інфографіка наочно демонструє напрямки територіального переселення, відображає загальну тенденцію збільшення числа внутрішньо переміщених осіб практично в усіх областях України (за даними Міністерства соціальної політики України).

Карта переміщення внутрішніх переселенців по областях України за період 2014 — 2016 рр., тис. осіб

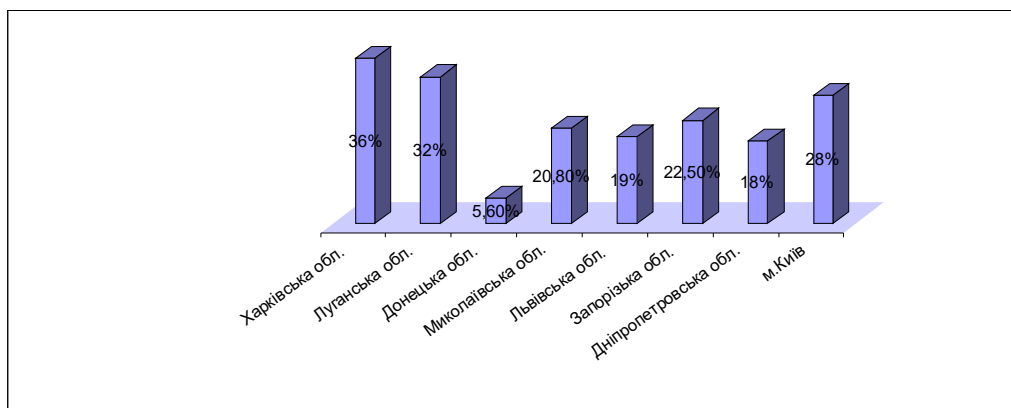

Майже кожна третя родина ВПО (а це відповідно понад 400 тис. сімей) вже двічі і більше змінювала місце проживання. Таке повторне переселення має особливо болісний, психотравматичний характер.

У вересні 2015 р. компанія «TNS-Україна» спільно з громадською ініціативою «Відновлення Донбасу» провела соціологічне дослідження «Індекс комфортності переселенця». Опитано 1000 переселенців у 8 регіонах України (Дніпропетровська,

Донецька, Запорізька, Миколаївська, Львівська та Луганська області і м. Київ) і 1000 місцевих жителів цих регіонів. Автори дослідження ставили за мету простежити рівень соціальної адаптації ВПО, можливість доступу переселенців до гуманітарної допомоги та інформації, оформлення документів, отримання житла, нової роботи, медобслуговування.

За даними цього дослідження, 25 % переселенців заявили, що потребують психологічної допомоги. Кожен шостий респондент заявив, що така допомога необхідна його дитині. Частина переселенців у восьми досліджених регіонах, які висловили потребу у психологічній допомозі, зазначена в діаграмі:

Критичні дані виявило опитування, результати якого були оприлюднені 1 березня 2016 р. «Пресою України» з посиланням на звіт Гаазького інституту інтернаціоналізації права. В опитуванні взяли участь 6,5 тис. вимушених переселенців з Донбасу із 24 областей України. Усвідомлення психологічних проблем показало: майже половина ВПО вважають, що потерпілим необхідна психологічна допомога. Серед тих, хто вважає себе постраждалими (фізично або морально), цей показник ще вищий.

Фактично у кожного третього з респондентів компанії «TNS-Україна» з числа ВПО на непідконтрольних українській державі територіях Донецької та Луганської областей залишилися родичі. Цей факт є проявом так званого стану розірвання родин, який не може не впливати, передусім на психологічний стан переселенців.

Доктор історичних наук, професор з Донецька О. Міхеєва, яка переїхала до Львова і працює завідувачкою кафедри соціології в Українському католицькому університеті, восени 2014 р. за фінансової підтримки Посольства Великої Британії в Україні та Української миротворчої школи провела у п'яти найбільших містах України – Дніпропетровську, Харкові, Одесі, Києві та Львові – соціологічне дослідження «Сучасні українські внутрішньо переміщені особи: основні причини, стратегії переселення та проблеми адаптації».

Ще тоді, аналізуючи результати дослідження, науковець стверджувала, що «розірвання родин» має кілька основних причин стосовно вимушених переселенців з Донецької та Луганської областей.

По-перше, відмовляються переїздити старші родичі, бо вони усвідомлюють недостатність допомоги від держави і не хочуть переобтяжувати рідних.

По-друге, спостерігається стійка тенденція залишати когось із членів сім'ї для нагляду та певної охорони залишеного майна.

О. Міхеєва відзначає, що різниця у питанні стосовно повернення часто пов'язана саме зі ставленням людей, які вимушено переселилися зі Сходу України, до житла і майна. Для старшого покоління це те, що накопичувалося роками за рахунок самообмеження, тому становить значну цінність, залишати яку вони не наважуються. У людей середнього віку рівень мотивації щодо повернення також переважно пов'язаний з обсягом майна, яке залишилося на окупованій території. Молоді люди здебільшого розуміють, що їхній майновий статус істотно не змінюється, оскільки і вдома, частіше за все, вони б винаймали житло, а не мешкали з батьками. Тож для них оренда житла на новому місці є водночас і певним ризиком, і новими можливостями.

По-третє, фінансові проблеми, через які уся родина виїхати не може, тому має місце сімейна «жертвність» на користь молодих/дітей (мова йде не тільки про виїзд, а й про перспективи життя на новому місці).

І по-четверте, внаслідок безуспішних пошуків роботи у місцях переселення спостерігається повернення окремих членів сім'ї на окуповані території у пошуках роботи (хоча, як вважає дослідниця, стратегія зрештою виявляється неуспішною).

Ця теза практично підтверджується наступними фактами: 72% переселенців, опитаних компанією «TNS-Україна» через рік – у вересні 2015 р., – вже поверталися до себе додому, втім прийняли рішення знову виїхати. На січень 2016 р., за різними даними, від 200 до 400 тис. переселенців як з України, так і не з України, остаточно повернулися на окуповані території.

Тож професор О. Міхеєва зробила висновок: «Виявлені практики «розірвання родинних зв'язків» заперечують тезу про однозначно сепаратистський характер настроїв тих людей, що залишилися на території ЛНР/ДНР. За цим рішенням стоять різноманітні причини, і далеко не завжди вони пов'язані з поглядами людини».

Зважаючи на дату проведення дослідження, треба відзначити, що і через майже 1,5 року ситуація з розірваними родинними зв'язками не покращилася. І цю причину, вже восени 2015 р., переселенці називають серед факторів, що змушують їх думати про повернення на неконтрольовані українською владою території.

Загалом питання повернення ВПО до покинутих територій виявило неоднозначність підходів і оцінок. Так, серед респондентів компанії «TNS-Україна» 51 % переселенців однозначно готові повернутися до Донбасу, 36 % заявили, що сьогодні важко відповісти на це питання, і 14 % – поки ще не вирішили. Серед опитаних 57 % як вимушених переселенців, так і місцевих мешканців, готові брати участь у відновленні українського Донбасу.

Серед мотивів, що спонукають ВПО до прийняття рішення про повернення, 52 % опитаних переселенців вказали, що вони не змогли адаптуватися на новому місці, 50 % відзначили соціально-побутові причини, 37 % – фінансові, 12 % – тому, що повернулися їхні родичі.

Відсутність житла є головною серед соціально-побутових проблем переселенців. 90 % респондентів із числа ВПО в Харківській, 88 % – у Запорізькій, 85 % – у Дніпропетровській областях і 73 % у Києві зазначили, що мають проблеми з житлом.

Підтвердженням істотних фінансових негараздів у вимушених переселенців є той факт, що в опитуванні Гаазького інституту інтернаціоналізації права 86 % ВПО і 77 % мешканців інших областей України зазначили, що потерпілі мають отримувати

грошову допомогу.

Важливою причиною, що спонукає ВПО говорити про готовність до повернення додому, є складність, а інколи навіть неможливість, соціальної адаптації на новому місці проживання.

Проблеми соціалізації вимушених переселенців, як вважають експерти, суттєво пов'язані з повною невизначеністю майбутнього територій, які вони вважають рідними. Така ситуація формує відповідний стан людини, яка не живе вдома, але і глибоко не інтегрується у нове середовище через сподівання на тимчасовість свого перебування поза домівкою. Переселенцю важко приймати рішення стосовно роботи і, особливо, відносно організації побуту на новому місці. Людина розуміє, що в неї все, начебто, є, але в сьогоденних реаліях у зв'язку з недоступністю майна виявляється, що практично нічого немає. Тож побутове життя повноцінно не налагоджується, придбання речей, які б могли покращити побут, відкладається через їх наявність на окупованій території. Саме ця недоступна наявність створює дискомфорт, змушує людину постійно повертатися думками до власної домівки, що на підсвідомому рівні відсторонює особу від нового середовища і заважає соціалізації.

Невисокий рівень соціальної інтегрованості внутрішньо переміщених осіб може проявлятися через упереджене ставлення до них. Ще у 2014 р. О. Михеєва говорила про певну «стигматизацію», яку переживають мешканці Донецької та Луганської областей, соціальний портрет яких у суспільній свідомості набув чітко окреслених рис – «російськомовний сепаратист, що голосує за представників «Опозиційного блоку» і слухає Кобзона». Цей факт виявився особливо болючим для переселенців, оскільки вектор їх переміщення частіше за все був обраний свідомо. Він зумовлювався чинниками, які, начебто, мали б забезпечити їм комфортність перебування у новому середовищі: наявність родичів, які можуть надати на початковому етапі неоплачуване місце проживання та допомогти з первинною інтеграцією; наявність роботи чи перспектива її отримання; наявність друзів, колег тощо; певна обізнаність з місцем майбутнього проживання (часто бували в місті; з цим містом пов'язана частина їхнього життя – навчання, родичі, робота, друзі); близькість до дому і надія на можливість швидкого повернення будь-коли.

На прояви стигми через статус ВПО з боку громади нового місця проживання звертає увагу й інший дослідник – кандидат соціологічних наук Ю. Серета. Він провів вторинний аналіз бази даних дослідження «Оцінка потреб внутрішньо переміщених жінок та осіб похилого віку в Україні», здійсненого громадянської організацією «Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка» за технічної підтримки Фонду народонаселення ООН у січні 2015 р. Вибірка дослідження включала 1503 респонденти, утім для вторинного аналізу обрано 867 жінок-ВПО. Географію опитування становили 16 областей України (Дніпропетровська, Донецька, Закарпатська, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська) та м. Київ. За результатами дослідження Ю. Серета, 56 % жінок із числа ВПО повідомили, що стикалися з проявами стигми.

Поширеність стигматизуючого ставлення з боку приймаючої громади за думкою жінок-ВПО представлена у наступній таблиці (сума не дорівнює 100 %, оскільки респонденти могли обрати кілька відповідей):

№	Ситуації, в яких відчували прояви упередженого чи несправедливого ставлення	Частка респондентів
1	При пошуку роботи, додаткового заробітку	35
2	При вирішенні житлових проблем (пошук, оренда житла)	31
3	При оформленні соціальних виплат, субсидій тощо	22
4	При домовленостях про оплату праці пропонували оплату значно нижче	18
5	При отриманні медичних послуг	16
6	При отриманні пенсії	11
7	При отриманні банківських послуг	10
8	При влаштуванні дитини до навчального закладу	7
9	При отриманні юридичних послуг або консультацій	5
10	При влаштуванні дитини до дитячого садка	4

Приблизно такі самі дані наводить і Гаазький інститут інтернаціоналізації права: 35 % його респондентів-переселенців відзначили їх повну дискримінацію у питаннях, коли йшлося про працевлаштування. 10 % переселенців зазначили складність вирішення питань праці, ще 48 % українців повідомили про інші трудові проблеми.

Водночас необхідно зазначити, що в соціологічних дослідженнях загальне ставлення пересічних членів місцевих громад до переселенців має інші показники. Так, соціологічне дослідження «Індекс комфортності переселенця» констатує, що на запитання «чи пропонували вам допомогу місцеві жителі» позитивно відповіли 78,4 % переселенців у Донецькій, 72,8 % у Луганській, 72 % у Харківській, 71,2 % у Львівській, 67,2 % у Миколаївській і 56,4 % у Запорізькій областях. Найменші показники мають Дніпропетровська область – 34,9 % і тільки 32 % у Києві.

За даними дослідження громадської думки переселенців Київського міжнародного інституту соціології восени 2015 р., 54 % опитаних хочуть повернутися додому, 26 % збираються повернутися додому впродовж року. А інші поки не визначилися. При цьому 25 % переселенців не збираються повертатися додому впродовж наступних кількох років.

Мотиви переселенців щодо неповернення до Донецької та Луганської областей частково презентує дослідження, результати якого наводить С. Грушко у січні 2016 р. на сайті політичної партії «Сила громад». На рішення переселенців не повертатися додому вплинули як позитивні оцінки нового місця проживання, так і негативні наслідки подій на Сході України. До перших (яких, до речі, суттєво більше) можна віднести: 1) більша можливість для роботи і навчання дітей на новому місці; 2) наявність хорошої роботи і зарплатні; 3) нове місце привабливіше за рідне; 4) соціальне обслуговування (зокрема медичне) на новому місці краще; 5) гарне оточення на новому місці. Серед другої групи відповідей: «нікуди повертатися, бо все зруйновано»; «ми тут вже звикли»; «інші причини». Переселенцям було надано можливість вибрати кілька варіантів відповіді, тож загальна сума відсотків не дорівнює 100%.

Психолог В. Савчук пояснює, що переселенці пройшли власну «точку неповернення» і тому повернутися додому їм буде вкрай складно. «Вони вже знають, наскільки це важко, страшно і боляче – змінювати життя за одну ніч і тікати в невідомість... І ось, коли вони пройшли пекло реєстрації та перереєстрації, коли тільки-тільки налагодили дружні і сусідські зв'язки, хтось навіть купив квартиру, машину... – їм пропонують повернутися. Знову кинути все, повернутися в незрозуміле і вже чуже їм місто, заново звикати, дізнаватися, боротися. Ні, не всі на це підуть, хоча рішення приймає кожна людина, виходячи зі своїх обставин».

Точку зору експерта підтверджують дані, оприлюднені у лютому 2016 р. на Третньому форумі внутрішньо переміщених осіб у Києві. Вже 70 % переселенців зі Сходу у найближчі п'ять років не планують повертатися додому. Тож треба зазначити, що подальша невизначеність ситуації на Сході України навряд чи позитивно вплине на можливості і бажання сьогоденних переселенців повертатися до Донецької та Луганської областей. А це означає, що держава має враховувати таку ситуацію й активно реалізовувати механізми допомоги інтеграції і соціалізації переселенців на територіях, де вони мешкають сьогодні.

(Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=186596&cat_id=107177, <http://ukr.segodnya.ua/regions/donetsk/ya-ne-hochu-zhit-v-sovke-pochemu-pereselency-ne-hotyat-vozvrashchatsya-v-rodnoy-doneck-672117.html>, <http://www.sylagromad.com.ua/ru/pereselentsi-zi-shodu-ukrayiny-skilky-yih-i-yak-yim-zhyvetsya.html>, <http://1tv.com.ua/news/76586>, <http://restoring-donbass.com/nashi-proekty/indeks-komfortnosti-pereselentsa/>, <http://www.ostro.org/lugansk/society/articles/486021/>, <http://uapress.info/ru/news/show/12114>, <http://hromadskeradio.org/programs/nasvizhu-golovu-na-shodi-ukrayiny-vazhko-zhyty-z-proukrayinskymy-perekonannyamy-maryna-lyuta>, <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/US-3-2015ukr/29-41.pdf>, <http://pressorg24.com/news?id=233084>)

ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

С. Гладун, студент I курсу магістратури юридичного ф-ту Київського національного університету ім. Т. Шевченка

Дотримання принципу рівності у вимогах до осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів

8 жовтня 2015 р. Верховна Рада прийняла за основу проект Закону «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (реєстр. № 2506а), яким передбачено запровадження в Україні поряд із державними виконавцями інституту приватних виконавців [4].

Необхідність впровадження інституту приватних виконавців експерти пояснюють тим, що процес виконання судових рішень в Україні потребує суттєвого вдосконалення, адже державна виконавча служба останніми роками забезпечувала виконання не більше 10–15 % судових рішень, тоді як у країнах Європи цей показник сягає 80–86 %. За статистикою, щороку у країні не виконуються кілька мільйонів судових рішень. Це стосується навіть і тих судових рішень, що надходять на примусове виконання. Внаслідок такої ситуації страждають законні інтереси фізичних і юридичних осіб.

На думку фахівців, впровадження інституту приватних виконавців сприятиме зростанню кількості виконаних судових рішень у результаті як збільшення кількості осіб, що безпосередньо займаються їх виконанням, так і конкуренції між державними і приватними виконавцями.

На користь інституту приватних виконавців свідчить і зарубіжний досвід.

Отже, закон про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, яким передбачається запровадження в Україні поряд із державними виконавцями інституту приватних виконавців, на часі.

Однак слід зазначити, що вимоги до приватних і державних виконавців, які встановлюються ухваленим у першому читанні документом, ускладнюють можливість для чесної конкуренції між приватними і державними виконавцями, від початку порушуючи принцип рівності.

Так, ст. 10 законопроекту визначає, що «державним виконавцем може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту ступеня магістра, володіє державною мовою і здатний за своїми особистими і діловими якостями здійснювати повноваження державного виконавця».

У ст. 21 законопроекту визначаються вимоги до приватного виконавця. Ним «може бути громадянин України, не молодший 25 років, який має вищу юридичну освіту ступеня магістра, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання диплома магістра не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит».

Ч. 2 цієї самої статті містить перелік ознак, які унеможливають для особи набуття статусу приватного виконавця. До таких ознак законодавцем віднесено визнання особи судом обмежено дієздатною або недієздатною, наявність в особи не знятої або не погашеної в установленому законом порядку судимості, скоєння

особою корупційного правопорушення або порушення, пов'язаного з корупцією, – протягом трьох років з дня скоєння, анулювання в особи свідочтва про право на зайняття нотаріальною або адвокатською діяльністю, здійснення діяльності приватного виконавця або арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), – протягом трьох років з дня прийняття відповідного рішення, звільнення особи з посади судді, прокурора, співробітника правоохоронного органу, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування у зв'язку з неналежним виконанням такою особою службових обов'язків, – протягом трьох років з дня такого звільнення.

У вимогах, що висуваються до державного виконавця, такий детальний перелік відсутній, ідеться лише про «здатність за своїми особистими і діловими якостями здійснювати повноваження державного виконавця», що є досить розмитим формулюванням. У ч. 2 ст. 10 законодавець обмежився уточненням: «спеціальні вимоги до рівня професійної компетентності державних виконавців та керівників органів державної виконавчої служби визначаються Міністерством юстиції України».

Виходячи зі ст. 8. законопроекту, якою визначається, що «державні виконавці, керівні працівники та спеціалісти органів державної виконавчої служби є державними службовцями», додатково вимоги до таких осіб знаходимо в Законі «Про державну службу» [3]. Згідно зі ст. 6 цього закону державні виконавці відділів примусового виконання рішень управлінь державної виконавчої служби, а також державні виконавці відділу державної виконавчої служби підпадають під категорію В посад державної служби.

Цим законом обов'язковою вимогою для посад державних службовців категорії «В» встановлюється наявність вищої освіти ступеня молодшого бакалавра або бакалавра (п.1 ст. 19), а також визначається вікове обмеження в 65 років для осіб, які бажають вступити на державну службу (п. 2 ст. 19).

Отже, як бачимо, нерівність у вимогах, що висуваються до державного і приватного виконавців, починається вже зі встановлення для приватного виконавця верхнього вікового цензу – 25 років, а для державного виконавця – нижнього вікового цензу – 65 років.

Крім того, приватний виконавець повинен мати стаж роботи в галузі права після отримання диплома магістра не менше двох років, чого не вимагається від державного виконавця.

Тобто юрист-початківець може стати лише державним виконавцем. Можна припустити, що, встановлюючи вимоги до приватного виконавця, законодавець мав на меті, по-перше, забезпечення кадрового складу саме державної виконавчої служби, а по-друге, забезпечити додаткові гарантії кваліфікації приватних виконавців, їх спроможність виконувати покладені на них функції. Утім, за умови відповідності таким вимогам приватний виконавець, який починає свою професійну діяльність, володіє більшою професійною компетентністю і стає більш конкурентоздатним по відношенню до державного виконавця-початківця. Адже за плечима в нього буде досвід роботи.

Крім того, щоб здати кваліфікаційний іспит (у випадку з державним виконавцем – тестування (ст. 26 Закону «Про державну службу»)) особа, яка виявила намір здійснювати діяльність приватного виконавця, має пройти навчання та

стажування приватного виконавця загальним строком не більше трьох місяців (ст. 23 законопроекту «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»). У документі уточнено, що від проходження стажування приватного виконавця звільняються особи, які мають стаж роботи державного чи приватного виконавця, адвоката, нотаріуса, арбітражного керуючого не менше одного року або помічника приватного виконавця не менше двох років. Водночас про звільнення від додаткового навчання таких осіб нічого не зазначається.

Отже, на відміну від осіб, які працюватимуть на посадах державних виконавців, особи, які претендують на здійснення діяльності приватних виконавців, мають пройти додаткове навчання. При тому, що завдання перед державною виконавчою службою та приватними виконавцями законодавець ставить одні й ті самі, а сфера компетенції приватного виконавця законодавцем бачиться навіть вужчою, ніж державного. Зокрема, безпосередньо пов'язаним із законопроектом № 2506а проектом Закону «Про виконавче провадження» (реєстр. № 2507а), ухваленим Верховною Радою у першому читанні 8 жовтня 2015 р., зі сфери діяльності приватних виконавців виводиться примусове виконання рішень:

- про відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною;
- за якими боржником є держава, державні органи, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, які фінансуються виключно за кошти державного або/та місцевого бюджету, або частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 %;
- рішень, за якими стягувачами є держава, державні органи;
- рішень, які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності;
- рішень про виселення та вселення фізичних осіб;
- рішень, за якими боржниками є неповнолітні особи або фізичні особи, які визнані недієздатними чи цивільна дієздатність яких обмежена;
- рішень про конфіскацію майна та деяких інших (ст. 5, п. 2) [5].

Не дотримано принципу рівності і в тому, що стосується документів, які має подавати до кваліфікаційної комісії претендент на здійснення діяльності приватного виконавця, та які має подавати конкурсній комісії кандидат на посаду державного виконавця. Так, п. 1.3 ст. 25 Закону «Про державну службу» передбачає, що для участі у конкурсі на вакантну посаду державного службовця кандидат має подати письмову заяву, в якій повідомляє, що до нього не застосовуються заборони, визначені частиною третьою або четвертою ст. 1 Закону України «Про очищення влади» від 16.09.2014 р. № 1682-VII, та надає згоду на проходження перевірки й оприлюднення відомостей стосовно себе відповідно до зазначеного Закону. П. 2 ст. 25 Закону «Про державну службу» навіть забороняє вимагати від особи, яка претендує на зайняття вакантної посади державної служби, документи, не визначені частиною першою цієї статті.

Натомість п. 2 ст. 23 проекту Закону «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» визначає, що «особа, яка виявила намір здійснювати діяльність приватного виконавця, ...подає до

кваліфікаційної комісії заяву про допуск до складення кваліфікаційного іспиту разом із документами, які підтверджують відповідність особи вимогам, встановленим частинами першою та другою статті 21 цього Закону». Тобто для отримання свідоцтва про право на здійснення діяльності приватного виконавця претендентові слід подати до кваліфікаційної комісії документи, які б засвідчували його дієздатність, відсутність не знятої або не погашеної в установленому законом порядку судимості, скоєння ним корупційного правопорушення або порушення, пов'язаного з корупцією, в той час як кандидат на посаду державного службовця може обмежитись лише поданням власної заяви про те, що до нього не застосовуються визначені законом заборони.

Такі відмінності можна визначити як дискримінаційні. Адже Конвенція № 111 Міжнародної організації праці про дискримінацію в галузі праці та занять 1958 р. містить приписи, згідно з якими дискримінацією у сфері праці слід вважати: а) будь-яке розрізнення, недопущення або перевагу, що робиться за ознакою раси, кольору шкіри, статі, релігії, політичних переконань, іноземного походження або соціального походження і призводить до знищення або порушення рівності можливостей чи поводження в галузі праці та занять; б) будь-яке інше розрізнення, недопущення або перевагу, що призводить до знищення або порушення рівності можливостей чи поводження в галузі праці та занять [2].

Отже, як бачимо, у частині вимог до приватних і державних виконавців, незважаючи на те, що вони мають виконувати однакові завдання, принцип рівності порушується. На цей аспект звертають увагу експерти Головного юридичного управління Верховної Ради України, які у своїх Зауваженнях до проекту Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (реєстраційний № 2506а) від 27.01.2016 зазначають, що «оскільки згідно з статтею 1 проекту примусове виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) покладається на органи державної виконавчої служби та у визначених законом випадках на приватних виконавців, то ... до осіб, які бажають стати державними або приватними виконавцями, законом повинні визначатися однакові загальні вимоги, що пред'являються як до державних, так і до приватних виконавців» [1].

Водночас сумнівним виглядає намагання законодавця дотриматись принципу рівності в тому, що стосується вимоги до приватного виконавця, так само як і до державного виконавця, не займатись під час здійснення своєї діяльності іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту та роботи в органах Асоціації приватних виконавців України) або підприємницькою діяльністю (п. 3 ст. 21 проекту Закону «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів»).

Зокрема, як звертається увага у Зауваженнях до проекту Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (реєстраційний № 2506а) Головного юридичного управління Верховної Ради України від 27.01.2016, відповідно до приписів ст. 120 Конституції України деякі обмеження щодо суміщення службової діяльності з іншою роботою передбачені лише для членів Кабінету Міністрів України, керівників центральних та місцевих органів виконавчої влади [1].

Крім того, у Зауваженнях зазначається: «проектом внесено зміни до підпункту «б» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», відповідно до яких приватні виконавці визначаються суб'єктами, на яких поширюється дія цього Закону. Разом з тим, згідно із статтею 25 цього ж Закону займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України, забороняється лише особам, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 3 цього Закону. Тобто обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності на приватних виконавців не поширюватимуться» [1].

Отже, відповідно до висновку Головного юридичного управління Верховної Ради України, зрівнювання законопроектом державних та приватних виконавців у частині обмеження можливості суміщення їхньої діяльності з іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю є неправомірним.

Те саме стосується і п. 2 ст. 36 законопроекту, відповідно до якого приватний виконавець для здійснення діяльності зобов'язаний відкрити в державному банку окремі рахунки. Такий припис суперечить ст. 13 Конституції України, згідно з якою держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом.

Таким чином, окремі положення законопроекту «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (реєстр. № 2506а) порушують принцип рівності що актуалізує питання внесення відповідних змін до цього законопроекту.

Зокрема, йдеться про необхідність встановлення рівних загальних вимог як до державного, так і до приватного виконавця, які варто об'єднати в одній статті. Це стосується узгодження вікового цензу, що застосовується до державних і приватних виконавців, їх освітнього рівня і стажу роботи.

Також з метою дотримання відповідності законопроекту положенням Конституції та Закону України «Про запобігання корупції» слід вилучити п. 3 ст. 21 стосовно обмеження права приватного виконавця суміщати свою діяльність з іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, а у п. 2 ст. 36 з речення «приватний виконавець для здійснення діяльності зобов'язаний відкрити в державному банку окремі рахунки» вилучити слово «державному».

Список використаної літератури

1. Зауваження до проекту Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» (реєстраційний № 2506а) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56267. – Назва з екрана.

2. Конвенція про дискримінацію в галузі праці та занять № 111 : Міжнародний документ від 25.06.1958 р. № 111 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_161. – Назва з екрана.

3. Про Державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>. – Назва з екрана.

4. Про прийняття за основу проекту Закону України про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів : Постанова від 08.10.2015 р. № 722-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/722-19>. – Назва з екрана.

5. Проект Закону про виконавче провадження [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56268. – Назва з екрана.

О. Бусол, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. юрид. наук

Правові підстави застосування поліграфа в Україні

У Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 4094 «Про захист прав осіб, які проходять опитування (дослідження) на поліграфі» від 17.02.2016 р., у якому зазначено, що особи, які претендують на посади в поліції, держслужбовці, які хочуть зайняти більш високу посаду, зобов'язані пройти перевірку на поліграфі. Така сама вимога стосується прокурорів, зокрема йдеться про проходження ними щорічно таємної перевірки доброчесності, і в тому числі з використанням поліграфа. Ініціатором законопроекту виступив народний депутат А. Тетерук.

Слід зазначити, що закони щодо застосування поліграфа часто змінюються. Навіть у такій розвинутій країні, як США, незважаючи на її 100-річний досвід застосування поліграфа, закони, що регламентують його використання, нерідко кардинально змінюються протягом 3–5 років. У різних штатах вони можуть суперечити один одному.

У зв'язку з цим у громадян України логічно виникають запитання, пов'язані з вже існуючими правами осіб, які мають пройти перевірку, умовами і підставами застосування цього приладу.

Поліграф (polygraph – детектор брехні) є різновидом психофізіологічної апаратури і являє собою комплексну багатоканальну апаратну методику реєстрації змін психофізіологічних реакцій людини у відповідь на пред'явлення за спеціальною схемою певних психологічних стимулів. Аналіз цих змін, що відбуваються в процесі опитування за допомогою поліграфа, дає змогу одержувати необхідну орієнтувальну інформацію та виявляти ту, яку людина приховує.

Основними фізіологічними показниками, які реєструються поліграфами, є: ритм дихання, інтенсивність потовиділення, рівень кров'яного тиску. Деякі детектори здатні порівнювати напругу голосових зв'язок, фіксувати розширення капілярів, реакцію зіниць тощо.

Сам прилад виступає тільки реєстратором об'єктивних параметрів, а їх суб'єктивну інтерпретацію здатний виконати тільки фахівець – поліграфолог, який і проводить відповідне «інтерв'ювання» за спеціальними методиками з урахуванням

обставин справи. Поліграфолог порівнює параметри, зафіксовані детектором у стані психофізіологічного спокою, з тими, які спостерігалися при адресації критичних питань чи пред'явленні певних об'єктів.

Критики використання поліграфа наводять чимало підтверджених фактів щодо психопатичних особистостей, які не демонструють змін фонових фізіологічних параметрів навіть при запереченні скоєних ними жорстоких злочинів. І навпаки, людина, яка не скоювала злочин, але зіштовхнулася з його проявом (наприклад, виявила труп), демонструє фізіологічні параметри, властиві особі, яка вчинила злочин. Крім того, відомі досить прості техніки, що дозволяють довільно змінювати фонові характеристики, які реєструються поліграфом – напруга м'язів, покусання язика.

У зв'язку з цими недоліками використання поліграфів украї мало закріплене в законодавстві, хоча й набуло поширення в практичній діяльності правоохоронних органів та під час приймання особи на роботу.

Нині у світі найактивніше поліграф використовується у США, де кількість кадрових перевірок перевищує 4 млн на рік. Широко використовується поліграф у Канаді, Мексиці, Ізраїлі, Японії, Південній Кореї, Польщі, Чехії, Словаччині, Туреччині та в Україні. Поліграфні перевірки проводяться більш ніж у 70 країнах світу.

В Україні використання поліграфа законом прямо не заборонено. Ліцензії на його придбання і використання не потрібно. Проведення поліграфних перевірок не суперечить чинному законодавству України і не порушує його, воно має на меті передусім захист прав фізичних і юридичних осіб у галузі безпеки бізнесу. Також не порушуються і конституційні права громадян, оскільки перевірки здійснюються лише з їх письмової згоди. Використання поліграфа в Україні здійснюється на підставі норм Конституції України (ст. 28, 32), законодавства про працю та інших нормативно-правових актів. У ст. 28 Конституції України наголошується: «Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідом». Використання поліграфа підпадає під формулювання «інші дослід». У ст. 32 Конституції України закріплено: «Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди».

Підставою широкого застосування поліграфів правоохоронними органами України є Закон «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. № 2135-ХІІ. Стаття 8 цього Закону закріплює право органів, що здійснюють ОРД, опитувати осіб за їх згодою (п. 1 ч. 1 ст. 8). Відповідно використання поліграфа витлумачується як різновид опитування. При цьому отримані таким чином відомості не можуть бути прийняті судами як докази у справі, вони є лише орієнтирами для збирання офіційних доказів. Згідно з ч. 16 ст. 9 цього Закону для одержання інформації забороняється застосовувати технічні засоби, психотропні, хімічні та інші речовини, які пригнічують волю або завдають шкоди здоров'ю людей та навколишньому середовищу.

В Україні ст. 50 Закону «Про національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580-VIII регламентує застосування поліграфа під час перевірки кандидата на службу в поліції: «Громадяни України, які виявили бажання вступити на службу в поліції, за їхньою згодою проходять тестування на поліграфі».

Правові норми застосування поліграфа в Україні тією чи іншою мірою регулюються в таких законодавчих актах:

- Стаття 36 Господарського кодексу України «Неправомірне збирання, розголошення та використання відомостей, що є комерційною таємницею», у якій визначено поняття «комерційна таємниця», даються правові основи і гарантії суб'єктам господарювання в реалізації і створенні умов для безпеки своєї діяльності;

- Статті 505–508 Цивільного кодексу України розглядають питання комерційної таємниці; майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю; охорони комерційної таємниці органами державної влади; строк чинності права інтелектуальної власності на комерційну таємницю;

- Стаття 26 КЗпП України передбачає можливість проведення випробувань при прийомі на роботу з метою перевірки відповідності працівника роботі, яка йому доручається. Умова про випробування/перевірку повинна бути зазначена в наказі про прийняття на роботу;

- Стаття 40 КЗпП України визначає, що трудовий договір із працівником може бути розірваний у разі виявлення невідповідності цього працівника посаді, яку він обіймає;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про впорядкування застосування контрактної форми трудового договору» від 19.03.1994 р. № 170 закріплює право роботодавця на припинення трудових відносин також і з інших причин, не передбачених трудовим законодавством, але зазначених у трудовому контракті;

- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.;

- Закони України «Про державну службу» від 10.12.2015 р. № 889-VIII, «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI, «Про стандартизацію» від 05.06.2014 р. № 1315-VII, «Про державну таємницю» від 21.01.1994 р. № 3855-XII, «Про інформацію» від 02.10.1992 р. № 2657-XII, «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III, «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг» від 12.07.2001 р. № 2664-III, «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. № 2135-XII;

- Постанова Кабінету Міністрів України «Про перелік відомостей, котрі не становлять комерційної таємниці» від 09.08.1993 р. № 611.

Крім того, про правові норми застосування поліграфа йдеться у відомчих нормативних документах, науково-методичних посібниках тощо. Наприклад, застосування поліграфів правоохоронними органами України визначено нормами низки підзаконних актів. Так, Інструкція МВС України, прийнята у 2004 р., регулює тільки внутрішньовідомче використання поліграфа, тобто для відбору кандидатів на службу, під час кадрових перевірок та проведення внутрішніх службових розслідувань. А прийнята в 2013 р. інструкція колишнього Міністерства доходів і зборів України регулює використання поліграфів у різних аспектах діяльності органів Державної фіскальної служби України, у тому числі щодо цивільних осіб, де відповідна процедура визначена як «психофізіологічне інтерв'ю із застосуванням поліграфа».

Слід наголосити на досвіді Міністерства оборони України у цьому напрямі. Так, міністр оборони України С. Полторак затвердив Антикорупційну програму на 2015–2017 рр. Згідно з цією програмою усі співробітники та претенденти на посади в Міністерстві оборони України відтепер повинні пройти обов'язкову перевірку на так званому детекторі. Зауважимо, що ще минулого року на «детекторі брехні» перевірили перших кандидатів на керівні посади в Міноборони, а також волонтерів при цьому міністерстві.

Інформація, отримана в результаті проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа, є непрямим доказом і підтверджує лише суб'єктивну значущість конкретних стимулів, які можуть вказувати на наявність приховуваної інформації про обставини злочину або на щирість відповідей на поставлені запитання.

Сили доказів результати використання детектора брехні набувають тільки у рамках призначеної судової експертизи. Порядок проведення судових експертиз регламентується КПК України, Законом України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. № 4038-ХІІ та Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5.

Судова експертиза з використанням поліграфа (далі – психофізіологічна експертиза з використанням поліграфа) – це психологічна експертиза у вигляді дослідження експертом-поліграфологом на основі спеціальних знань з використанням поліграфа психофізіологічних реакцій особи у відповідь на пред'явлені в ході дослідження стимули з метою перевірки достовірності інформації, що надається досліджуваною особою.

Кримінальний процесуальний кодекс детально регламентує тільки проведення обов'язкових експертиз, у той час як факультативні експертизи можуть бути призначені на розсуд суду. Призначена в рамках кримінального, цивільного та інших видів судочинства така факультативна експертиза називається, як правило, «судовою психофізіологічною експертизою з використанням поліграфа». При цьому застосування поліграфа є лише одним з методів дослідження, що використовуються судовим експертом.

Проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа можливе на підставі:

- постанови слідчого/прокурора (ст. 110 та ч. 1 ст. 243 КПК);
- звернення сторони захисту – підозрюваного/обвинуваченого/їх захисників/адвокатів (ч. 2 ст. 243 КПК);
- ухвали суду з власної ініціативи чи за клопотанням сторін/потерпілого (ст. 332 КПК, ст. 144 ЦПК, ст. 81 КАСУ, ст. 41 ГПК).

Висновок психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа є джерелом доказів у кримінальному (ст. 84 КПК), цивільному (ст. 57 ЦПК), господарському (ст. 32 ГПК) та адміністративному (ст. 69 КАСУ) процесах.

Висновок психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа буде прийнятий судом як доказ виключно, якщо експертизу проведено у суворій відповідності з вимогами законодавства, а сам висновок матиме всі необхідні складові частини.

Під час проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа можливо дослідити питання, що стосуються подій та обставин, які залишились у

пам'яті досліджуваної особи. Наявність у пам'яті особи певних подій та обставин дає змогу стверджувати про

- причетність/непричетність цієї особи до конкретних правопорушень,
- намір та рольову участь особи у правопорушеннях, факт усвідомлення особою можливих наслідків правопорушень та бажання їх настання;
- наявність пом'якшуючих або обтяжуючих обставин;
- вчинення особою юридично значущих діянь (дій або бездіяльності) в минулому;
- факти настання юридично значущих подій в минулому тощо.

Нині проведення психофізіологічної експертизи з використанням поліграфа в ході досудового слідства чи судового розгляду цивільних/адміністративних/кримінальних проваджень набуває все більшої популярності та переходить до категорії обов'язкових експертиз при вирішенні певних видів справ.

Популярність такої експертизи пояснюється її високою ефективністю у перевірці доказів сторін та можливістю виявити нові фактичні обставини, що не були досліджені в минулому.

Використання поліграфів при прийомі на роботу, проведенні корпоративних перевірок нормативно-правовими актами спеціально не регулюється. Однак на цю процедуру поширюються загальні правові принципи – застосування поліграфа можливе лише за згодою опитуваної особи і не повинно вторгтися в її особисте життя та зазіхати на її інші права і свободи.

Отже, чинна нормативна база передбачає такі умови: отримання письмової згоди опитуваної особи на використання щодо неї поліграфа; застосування тільки сертифікованих пристроїв; проведення інтерв'ю та інтерпретація його результатів тільки працівником, який пройшов відповідне навчання та отримав допуск до такої роботи.

Окреслимо загальні права осіб, яким запропоновано пройти перевірку на поліграфі, а саме:

- поліграфна перевірка нікому не може бути нав'язана силою. Це антиконституційно і може бути розцінено як посягання на приватне життя;
- підписка про згоду на проведення опитування із застосуванням поліграфа є юридичним документом, а тому важливим моментом перевірки;
- не можна проводити опитування суб'єкта шляхом примусу, зокрема із застосуванням сили чи погроз;
- якщо суб'єкту перевірки менше 18 років, необхідна згода на її проведення батьків неповнолітнього.

Кожний громадянин України також має право:

- на проведення перевірки досвідченим, кваліфікованим фахівцем;
- на адекватні умови її проведення;
- бути поінформованим про причину перевірки;
- на отримання інформації про принцип роботи поліграфа;
- дати свою згоду на проведення поліграфної перевірки або відмовитись від вказаної перевірки;
- не проходити дуже тривалу (більше 3 годин) процедуру опитування;
- на відсутність зневажливого ставлення, приниження гідності.

Відповідно до вже згадуваного проекту закону «Про захист прав осіб, які проходять опитування (дослідження) на поліграфі» від 17.02.2016 р. № 4094 опитування осіб на поліграфі здійснюється з метою отримання запитів приватного характеру, оперативно-розшукових даних, службових і кадрових перевірок, а також виконання судових психофізіологічних експертиз, пов'язаних з цивільним, кримінальним, адміністративним, господарським та іншим судочинством України.

Проект передбачає основні аспекти проведення дослідження на поліграфі, зокрема зазначається, що опитування (дослідження) особи з використанням поліграфа може бути проведене виключно за її письмової згоди чи усної заяви, зробленої шляхом повідомлення через аудіо- та/або відеозасоби. Опитувана особа має право брати участь у редагуванні питань тестування до повного узгодження з поліграфологом їх сутності. Також опитувана особа може не відповідати на поставлене запитання або відмовитися від подальшої участі в тестуванні у будь-який момент.

Забороняється застосовувати до опитуваної особи будь-які форми погроз, насильства чи інших незаконних засобів впливу, що принижують честь та людську гідність або створюють небезпеку для її законних інтересів, життя і здоров'я. Примушування особи до проходження процедури опитування на поліграфі заборонено.

Отримані дані проведеного опитування особи на поліграфі надаються виключно його замовнику (ініціатору), правоохоронним та судовим органам влади відповідно до вимог чинного законодавства України, а також особі, яка проходила опитування.

Дослідження осіб на поліграфі не проводиться:

- 1) у разі наявності медичної довідки про повну або часткову недієздатність особи, відносно якої має бути проведено опитування на поліграфі;
- 2) щодо прогнозування дій особи або її намірів, не підтверджених конкретними фактами подій минулого;
- 3) відносно неповнолітніх осіб, за винятком тих, що вчинили кримінальні правопорушення, за які передбачена відповідальність, встановлена Кримінальним кодексом України;
- 4) щодо осіб старших 70 років;
- 5) відносно осіб, які не володіють державною мовою за умови відсутності перекладача;
- 6) відносно осіб, які мають вади здоров'я, пов'язані з повною або частковою глухотою, німотою, проблемами мовлення, дикцією тощо, за відсутності сурдоперекладача;
- 7) відносно працівників спеціальних служб (за винятком випадків відповідного письмового дозволу керівництва спеціальних служб);
- 8) якщо поліграфолог перебуває у службових, родинних або інших відносинах із особою, що проходить опитування (дослідження) на поліграфі, а також за наявності інших обставин, які можуть вплинути на об'єктивність висновку поліграфолога;
- 9) у разі явних ознак фізичного або психічного виснаження, сонливості, перезбудження, втоми опитуваної (досліджуваної) особи на поліграфі тощо.

Також передбачена можливість проведення повторного дослідження.

За результатами виконаного дослідження поліграфолог формує та подає замовнику у визначені ним терміни, але не раніше ніж через добу з дня проведення тестування, довідку або експертний висновок поліграфолога.

Проект також передбачає внесення змін до кримінального, цивільного та господарського процесуальних кодексів у частині залучення спеціалістів. Зокрема, змінами до КПК визначається, що за відсутності можливості виконання в державних спеціалізованих установах окремих видів судових експертиз, до їх проведення можуть залучатися інші провідні спеціалісти, які володіють спеціальними знаннями в конкретній галузі знань і спеціалізуються на таких дослідженнях та мають високу репутацію своєї практичної діяльності.

Проект передбачає зміни до Закону про адвокатуру в частині прав адвоката ініціювати проведення відповідних видів експертних досліджень та експертиз і одержувати письмові висновки фахівців, експертів з питань, що потребують спеціальних знань.

Як показує аналіз проекту закону «Про захист прав осіб, які проходять опитування (дослідження) на поліграфі», у ньому враховані умови та підстави проведення дослідження, що корелюються з положеннями чинних нормативно-правових актів, які регулюють застосування поліграфа. Залишається сподіватися на те, що у разі прийняття цього закону права осіб, які проходять опитування (дослідження) на поліграфі, будуть реально захищені (*За матеріалами: <http://www.naiu.kiev.ua/news/%C2%ABpoligraf-sogodennya-stan-problemi-perspektivi%C2%BB.html>; <http://www.naiu.kiev.ua/news/%C2%ABpoligraf-sogodennya-stan-problemi-perspektivi%C2%BB.html>; Лешкович Т. А. *Форми використання поліграфа в кримінальному провадженні України Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2013 № 6-1 том 2, с. 195; Юрій Асадчев. Принципи та умови застосування поліграфу в Україні (http://zib.com.ua/ua/118818-tehnicna_dovira_principi_ta_umovi_zastosuvannya_poligrafu_v.html); <http://dsp.org.ua/ua/component/content/article?id=207>); (Прокурорів і держслужбовців хочуть змусити проходити поліграф /. Центр суддівських студій (<http://www.judges.org.ua/dig9120.htm>); (<http://knk.media/ua/zakon/antykoriuptsiia/item/511-u-ministerstvi-oborony-spetsialistiv-pereviriatymut-na-detektori-brekhni.html>); (http://www.polygraph-spravedlyvist.org.ua/?page_id=235).**

ІНФОРМАЦІЙНІ АКЦЕНТИ

Підготовка і виконання проекту:

А. Берегельський, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Проблематика, що висвітлювалася ЗМІ в лютому 2016 р.:

Процес законотворення:

Обговорення змін до Конституції (судової реформи, децентралізації та особливого статусу окупованих територій) та прийняття т. зв. «безвізового пакета».

Розбіжності в коаліції та ймовірності її розпаду.

Питання стабільності національної валюти.

Проблеми реформування:

Підсумки проведення першого і другого туру місцевих виборів. Питання виборів на окупованих територіях Донбасу. Труднощі декомунізації.

Проведення люстрації та антикорупційна діяльність компетентних органів, зокрема НАБ. Питання деолігархізації, розслідування резонансних справ. Оцінка діяльності нової поліції, розслідування справи «шаленого BMW».

АТО і проблеми окупованих територій:

Ініціативи Президента та уряду в пошуках шляхів врегулювання кризи на Донбасі, стратегії повернення втрачених територій, відбудови (відновлення українського теле- та радіомовлення). Труднощі територіального устрою, розв'язання проблем з переселенцями та перетином лінії розмежування в зоні АТО.

Укріплення позицій ЗСУ та інші заходи, скеровані на протидію бойовикам. Поступове відведення озброєння з обох сторін на фоні хиткого перемир'я.

Діяльність сепаратистів та їхніх лідерів на окупованих територіях, внутрішній устрій та збройні сутички між різними угрупованнями найманців та Збройними силами РФ. Перешкоджання діяльності ОБСЄ та наростаюче невдоволення місцевого населення. Ситуація в окупованому Криму, порушення прав людини.

Загроза тероризму та інших спроб розхитати суспільство, що нависла над Україною. Боротьба з контрабандою, у тому числі проти незаконного обігу зброї на території України. Повідомлення про мінування та заходи спецслужб (СБУ та ін.) скеровані на протидію сепаратизму та диверсіям (перекриття каналів фінансування та агітпродукції).

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект):

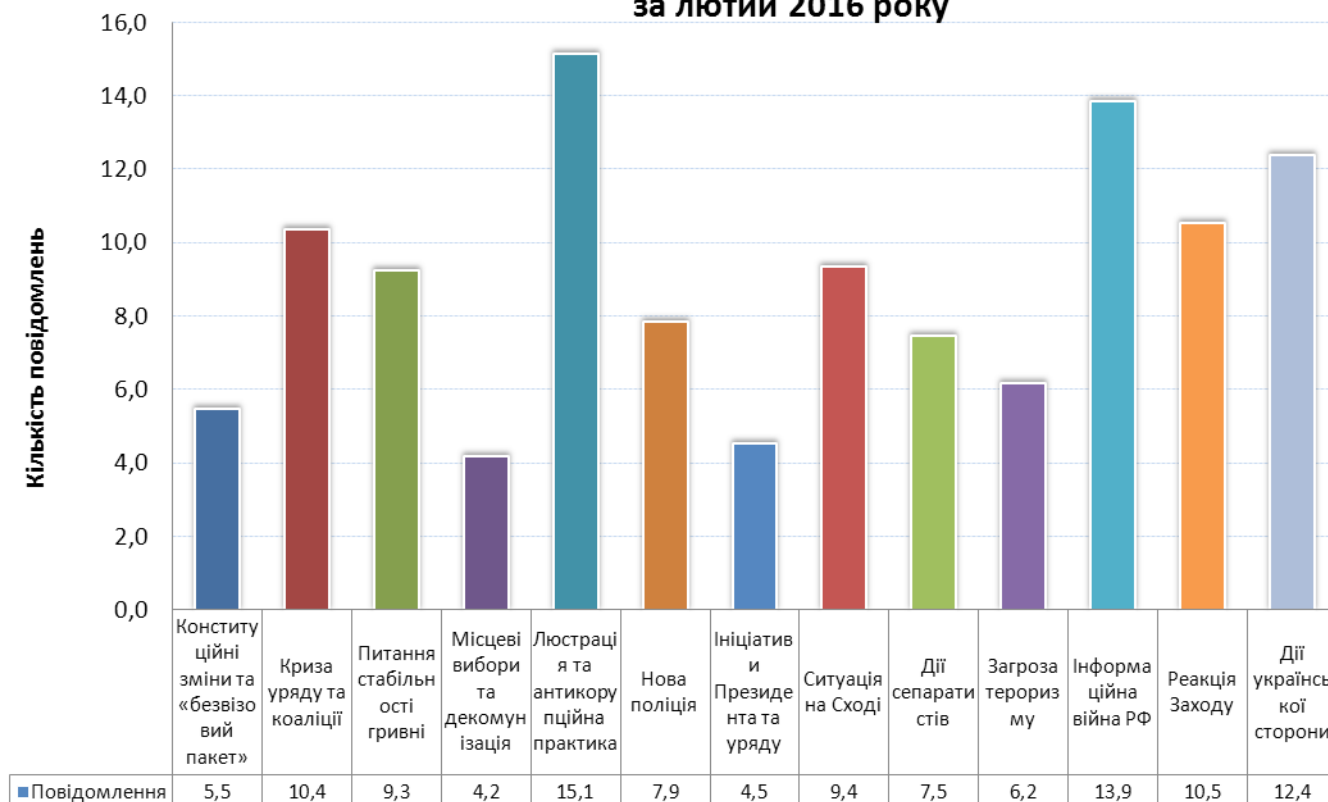
Інформаційна війна РФ проти України, що відображається як у російських ЗМІ, так і в західних. Відправка гуманітарних конвоїв із сумнівним вмістом, та заперечення військової присутності РФ на території України. Штучні справи проти Н. Савченко та О. Сенцова. Дії Кремля в напрямі розколу та залякування ЄС (порушення повітряного і морського простору), та військова авантюра РФ у Сирії, що стали причиною зіпсованих відносини з Туреччиною та ігнорування торгового ембарго щодо України членами Митного союзу.

Реакція Заходу та всього цивілізованого світу щодо подій у післяреволюційній Україні. Впровадження санкцій та засудження агресивної політики РФ щодо України (незаконного утримування Н. Савченко та інших політв'язнів). Усвідомлення того, що події в Україні стали лише початком глобального

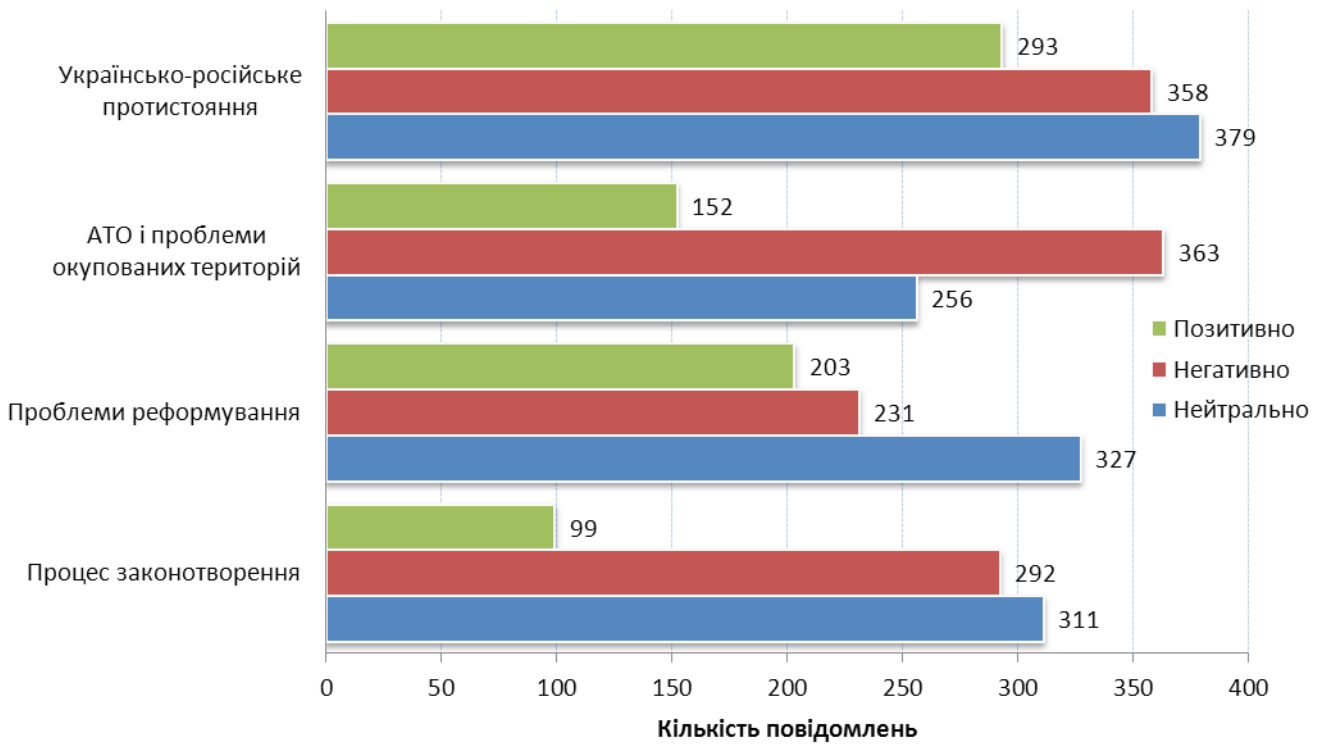
протистояння (участь РФ у війні в Сирії).

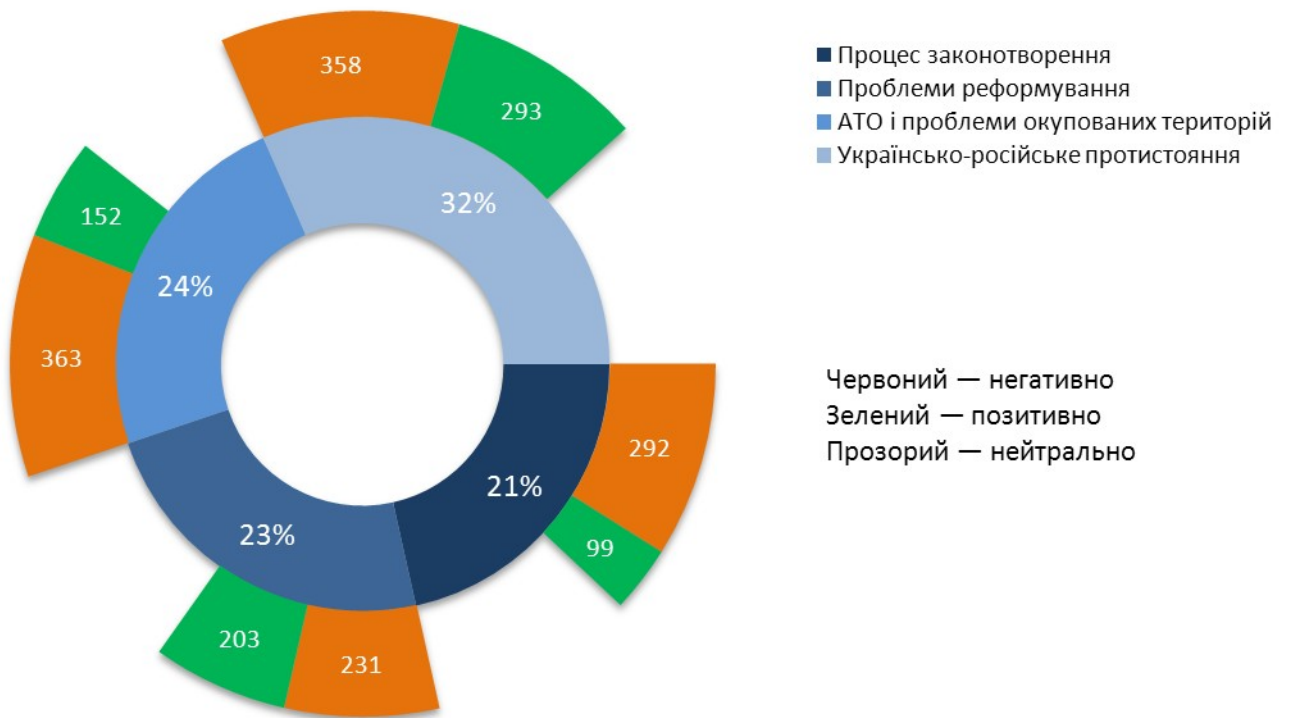
Середньодобовий показник резонансних повідомлень за лютий 2016 року

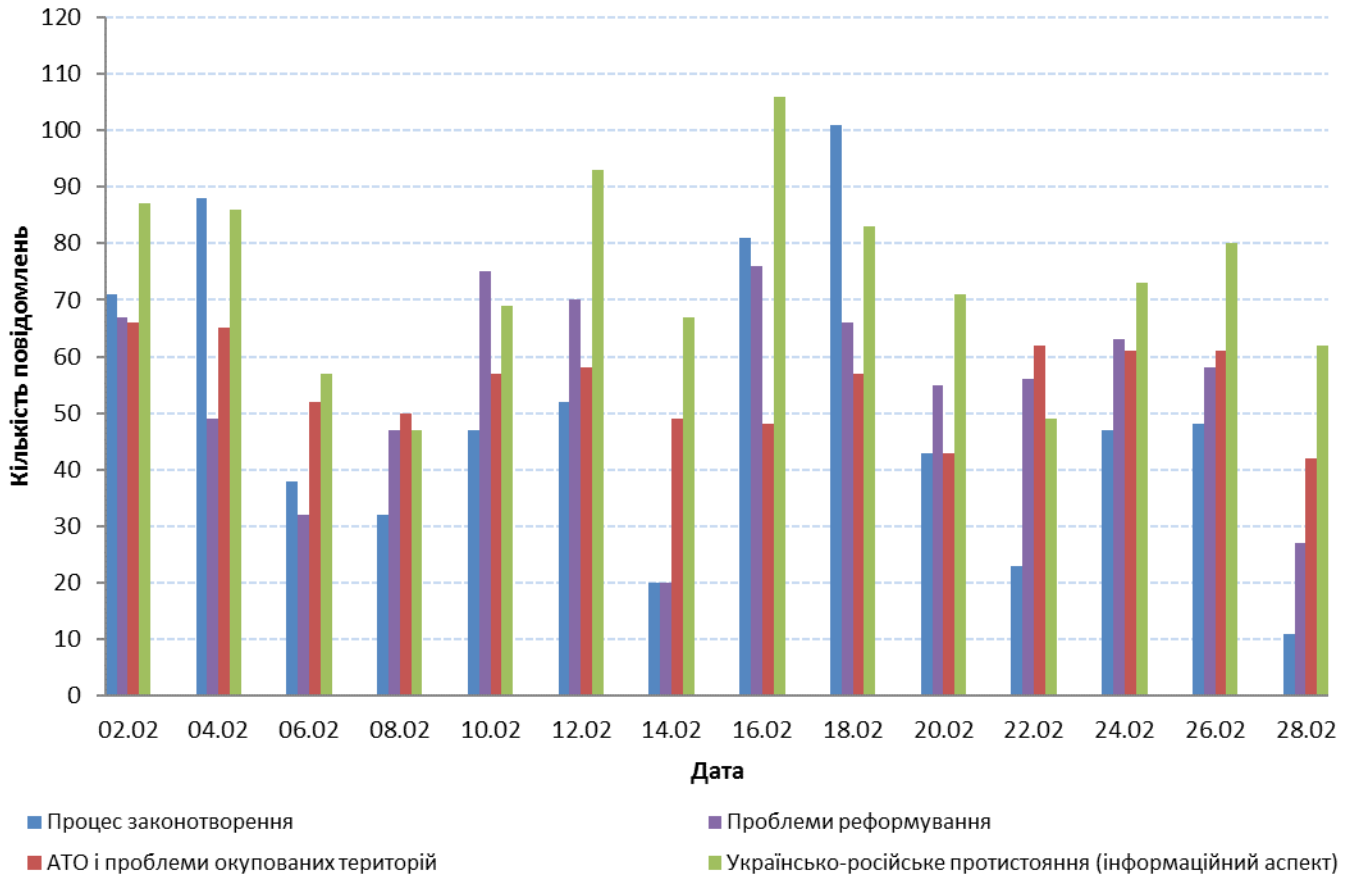
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за лютий 2016 року

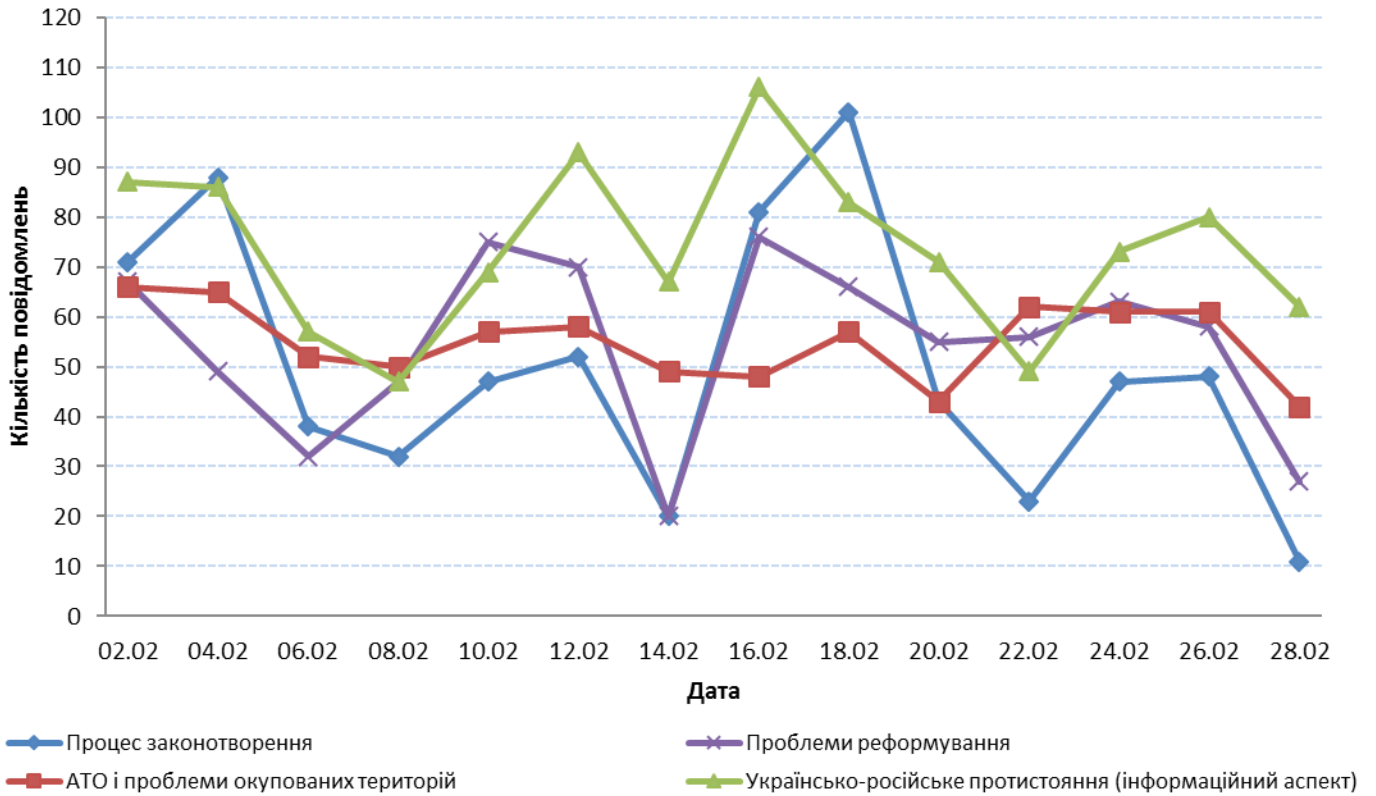
Оціночний розподіл основних суспільно-політичних та економічних проблем за лютий 2016 року

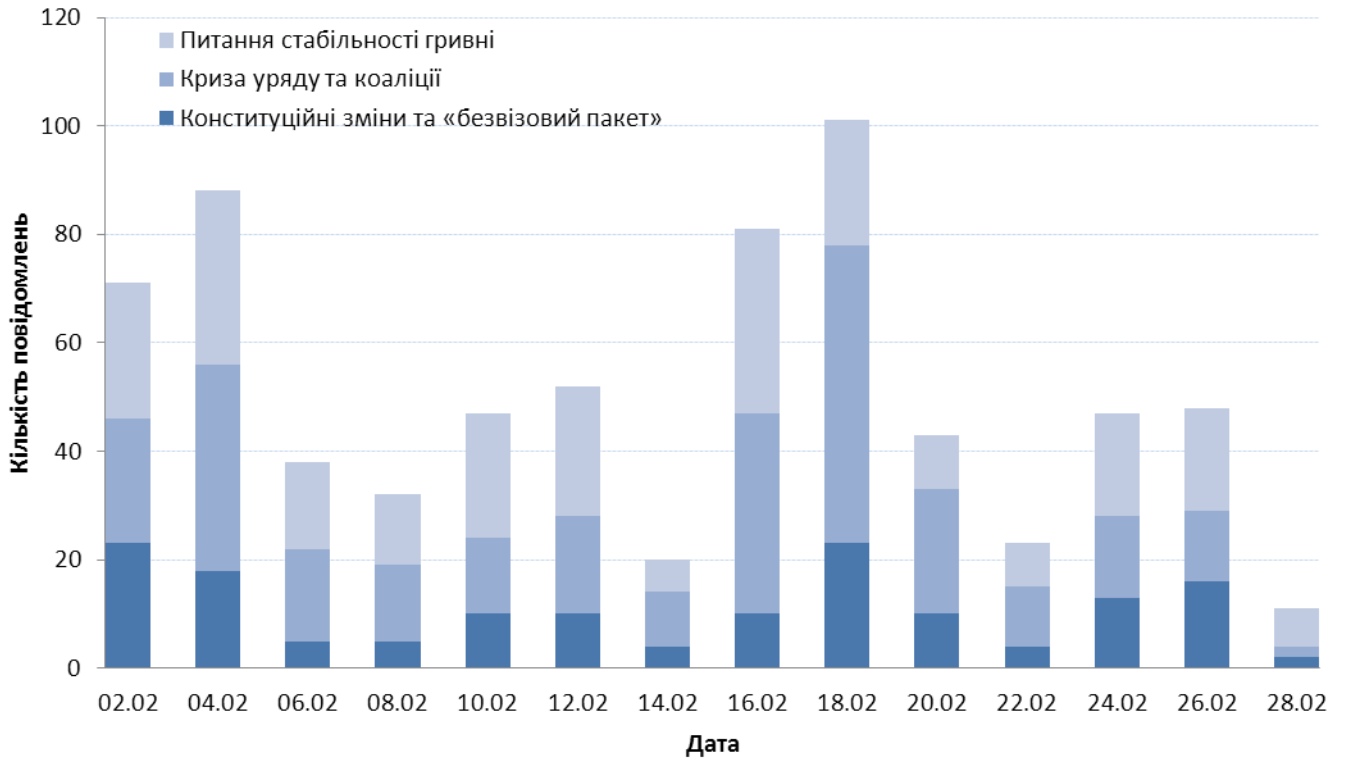
Загальна картина резонансних повідомлень

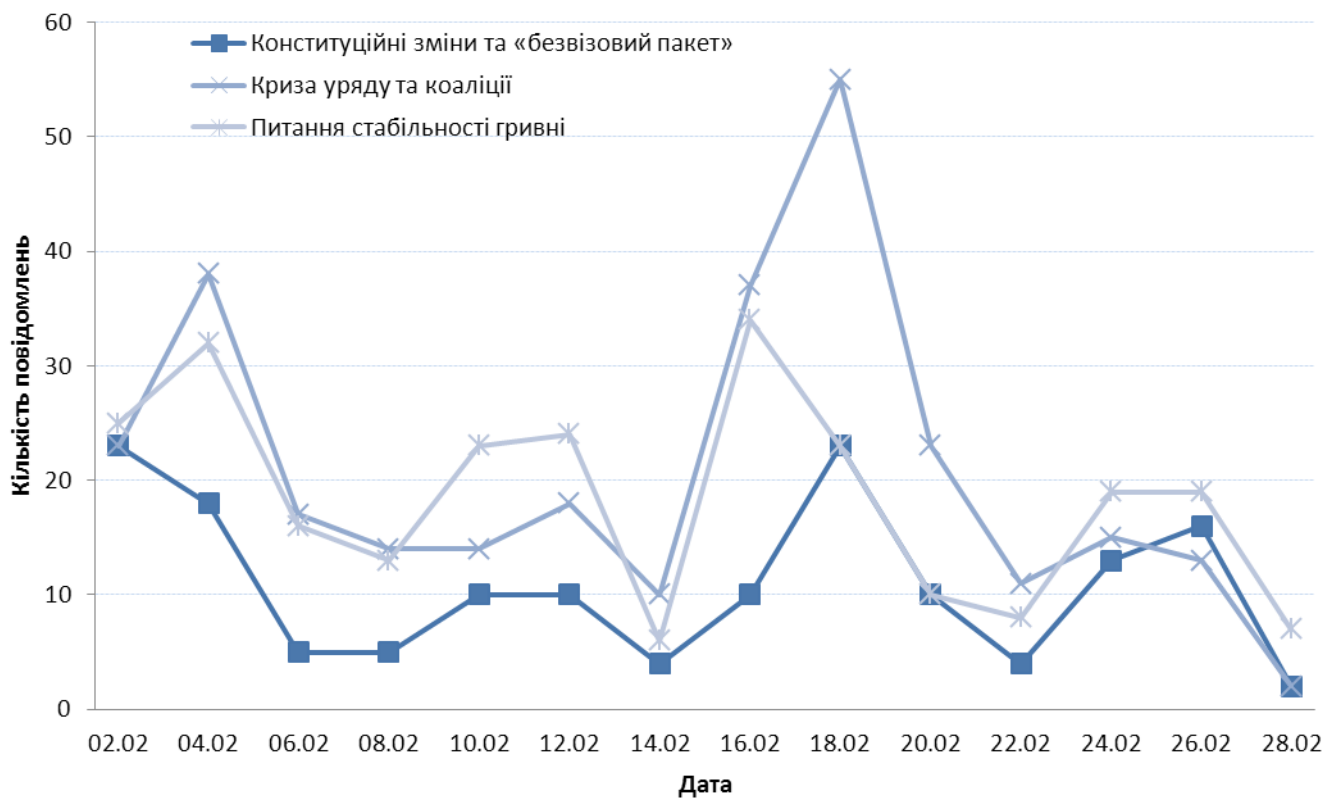
Загальна картина резонансних повідомлень

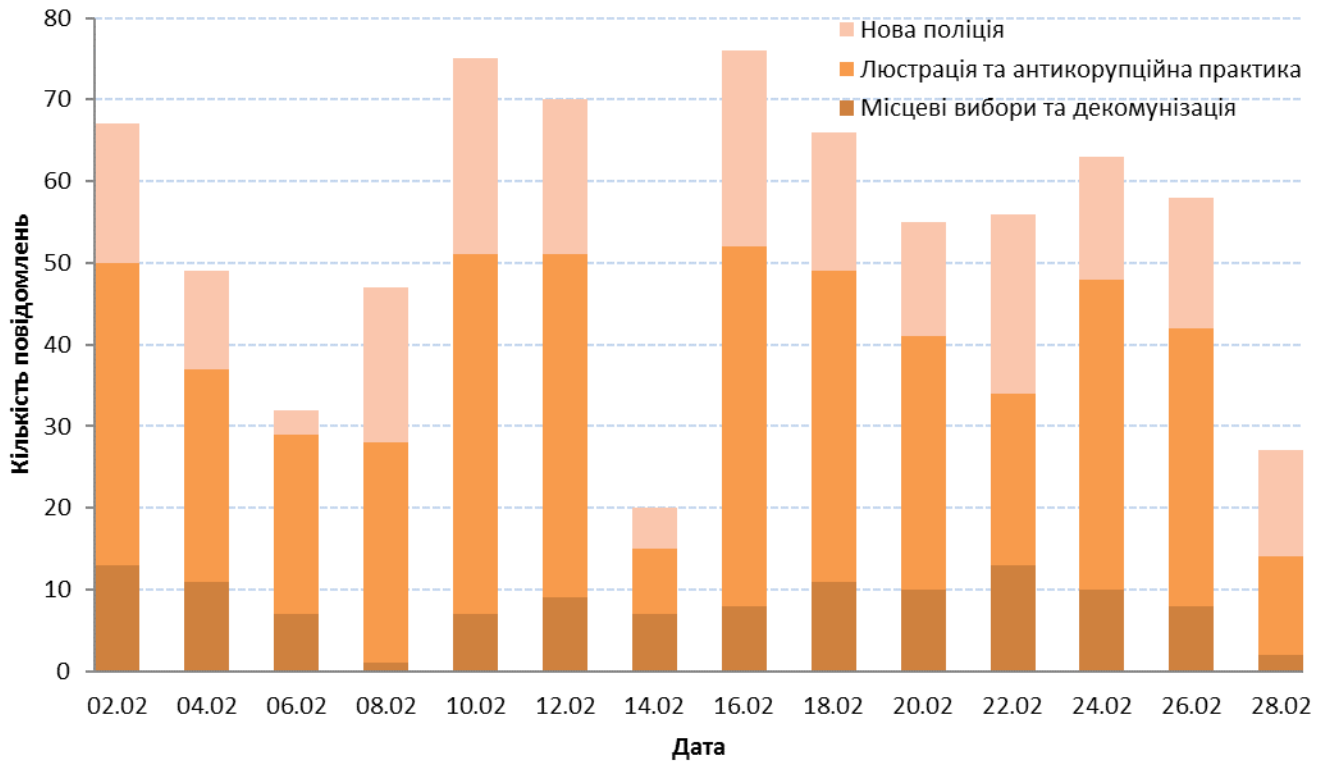
Процес законотворення

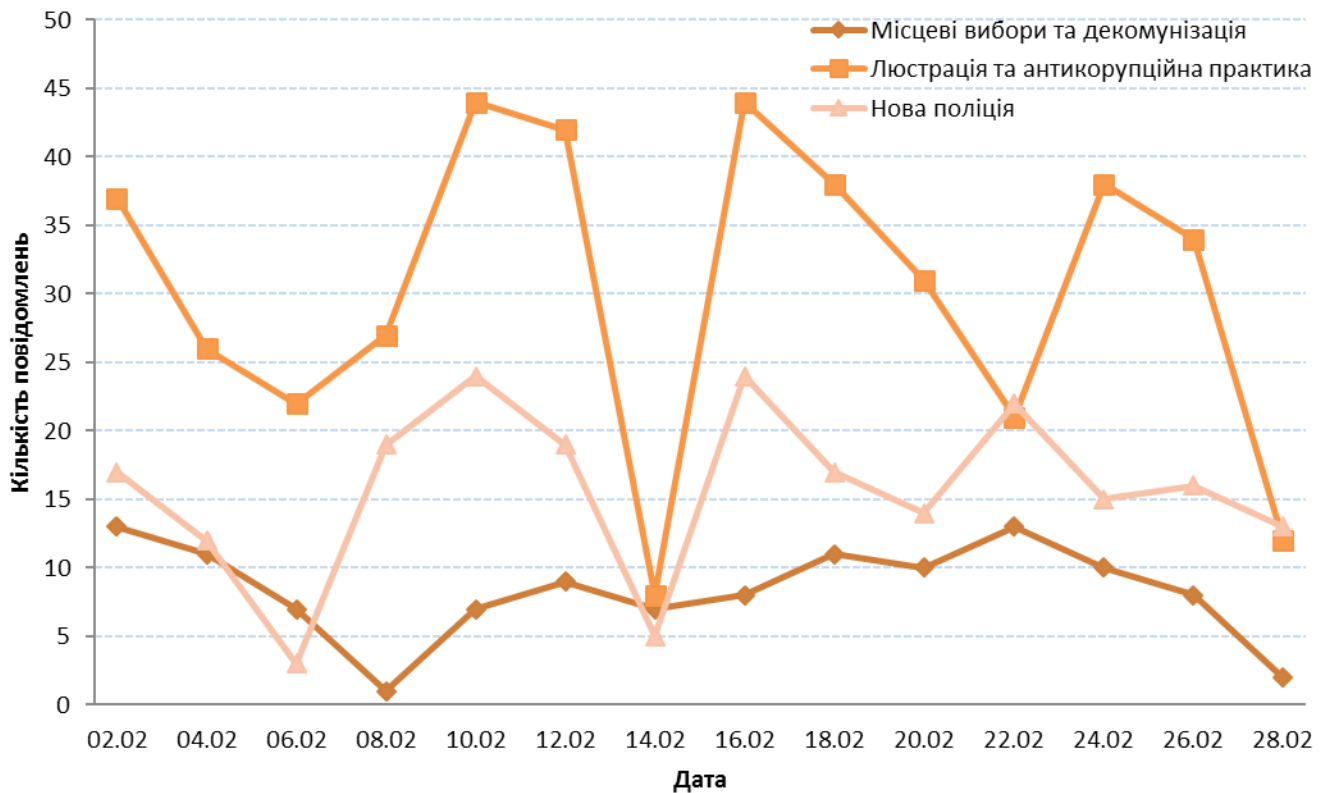
Процес законотворення

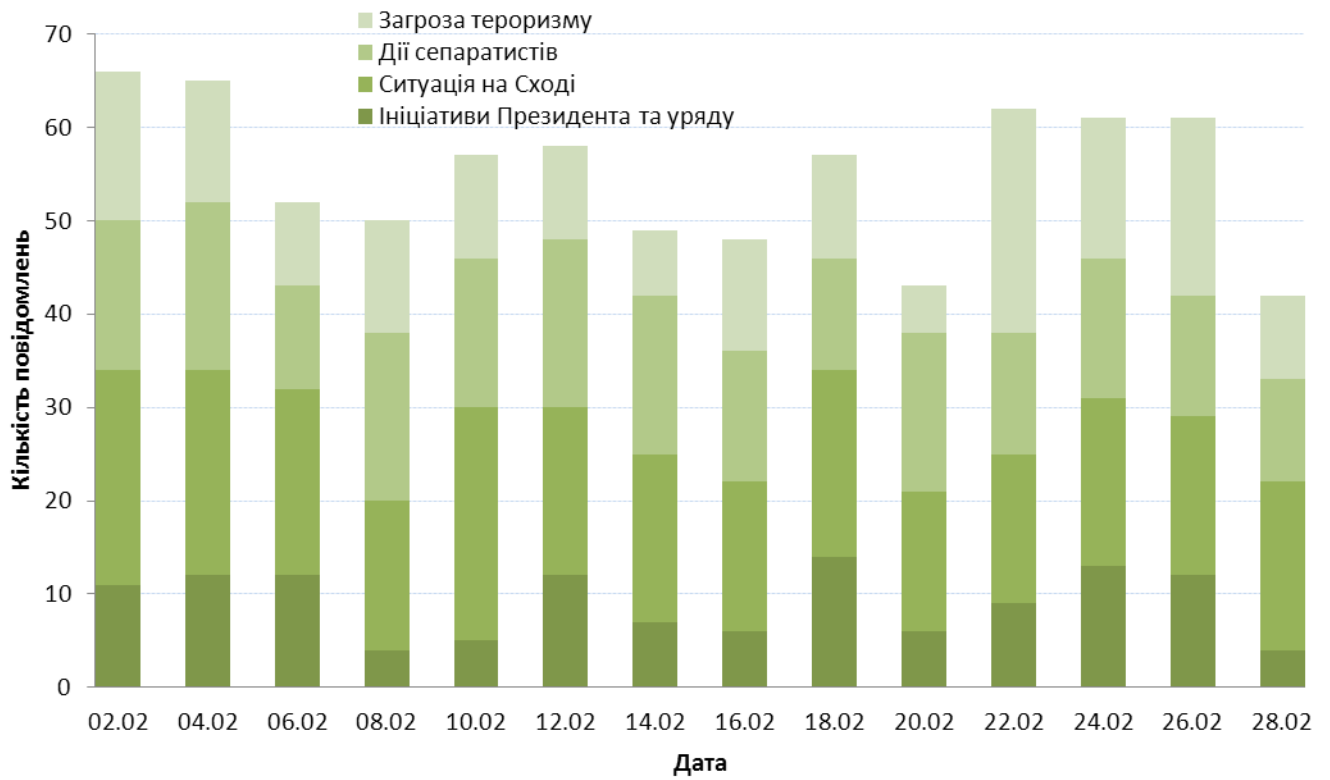
Проблеми реформування

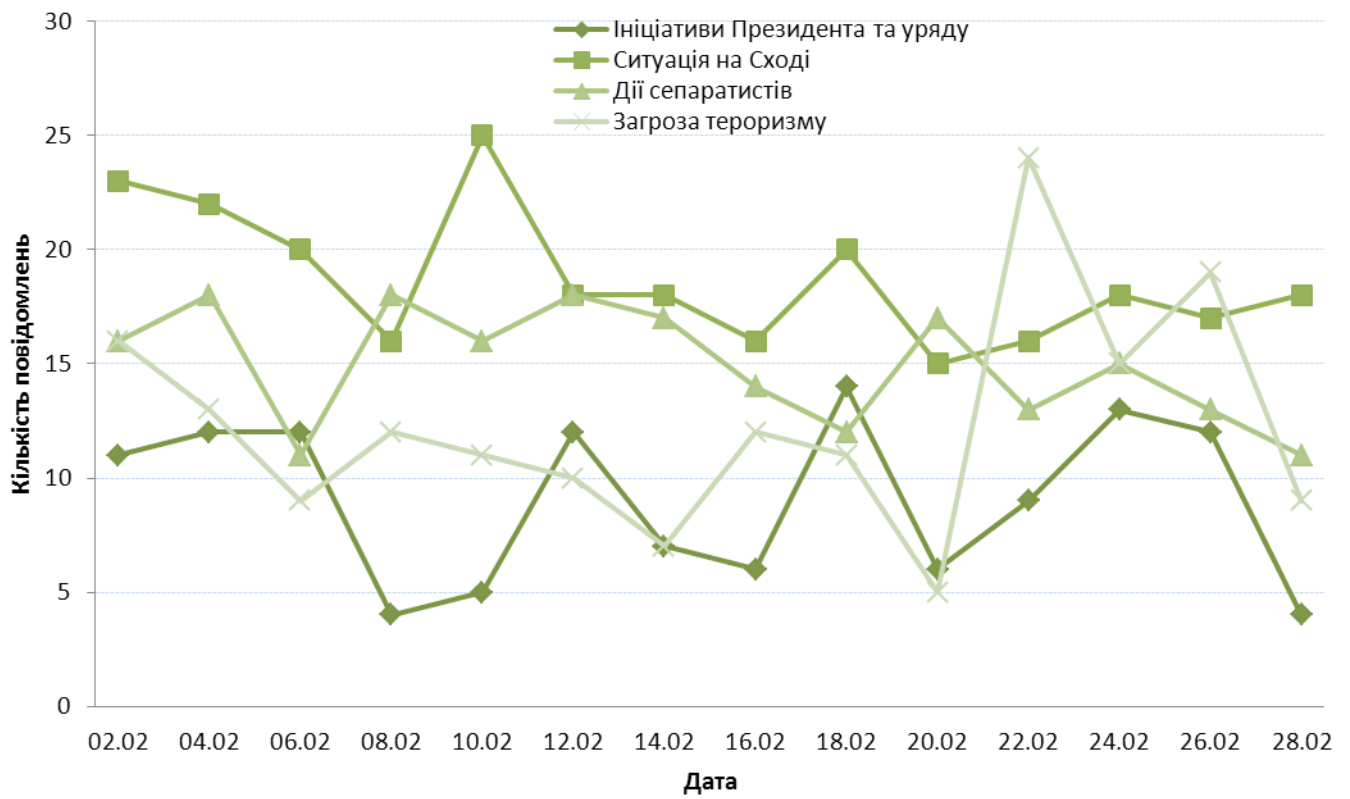
Проблеми реформування

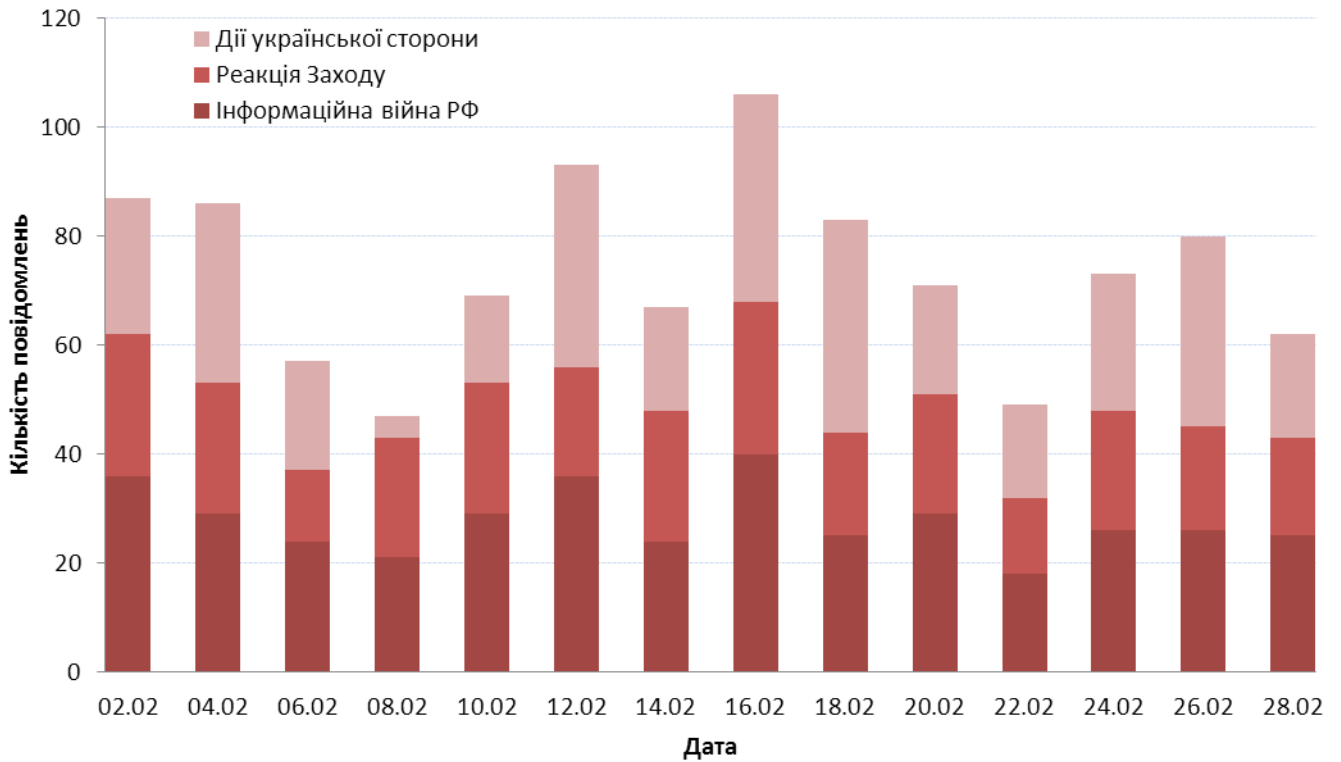
АТО і проблеми окупованих територій

АТО і проблеми окупованих територій

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

Українсько-російське протистояння (інформаційний аспект)

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

Огляд валютного ринку

Обзор валютного рынка в Украине за период с 1 по 11 марта

Индекс доллара США с начала марта демонстрирует ослабление против мировых валют. Вероятность повышения учетной ставки ФРС США в текущем месяце значительно ослабла на фоне внешних рисков и неуверенной динамики в промышленном секторе, поэтому основные ожидания по ужесточению политики регулятора сместились на сентябрь-ноябрь 2016 года. Это привело к ослаблению доллара США. В свою очередь, евро в ожидании заседания ЕЦБ в марте умеренно дорожал, поскольку решения регулятора по итогам последнего заседания были уже заложены в стоимость.

Для стимулирования экономики Еврозоны и снижения девальвационных ожиданий, ЕЦБ понизил базовую ставку с 0,05% до 0%, депозитную ставку с -0,3% до -0,4%, а также расширил программу выкупа активов с 60 млрд. евро до 80 млрд. евро. Вместе с тем, глава ЕЦБ Марио Драги заявил, что ставки будут оставаться низкими продолжительное время, однако дальнейшего снижения ставок не будет, если не изменятся обстоятельства. Также он отметил, что политика отрицательных ставок имеет свои пределы возможностей, чем, фактически, дал рынкам четкий сигнал, что инструменты стимулирования имеют ограниченную эффективность, и дальнейшего расширения стимулирования пока не ожидается. Такие заявления привели к резкому укреплению евро против большинства валют. В результате, по итогам первой половины марта евро подорожал на 2,9% до 1,115.

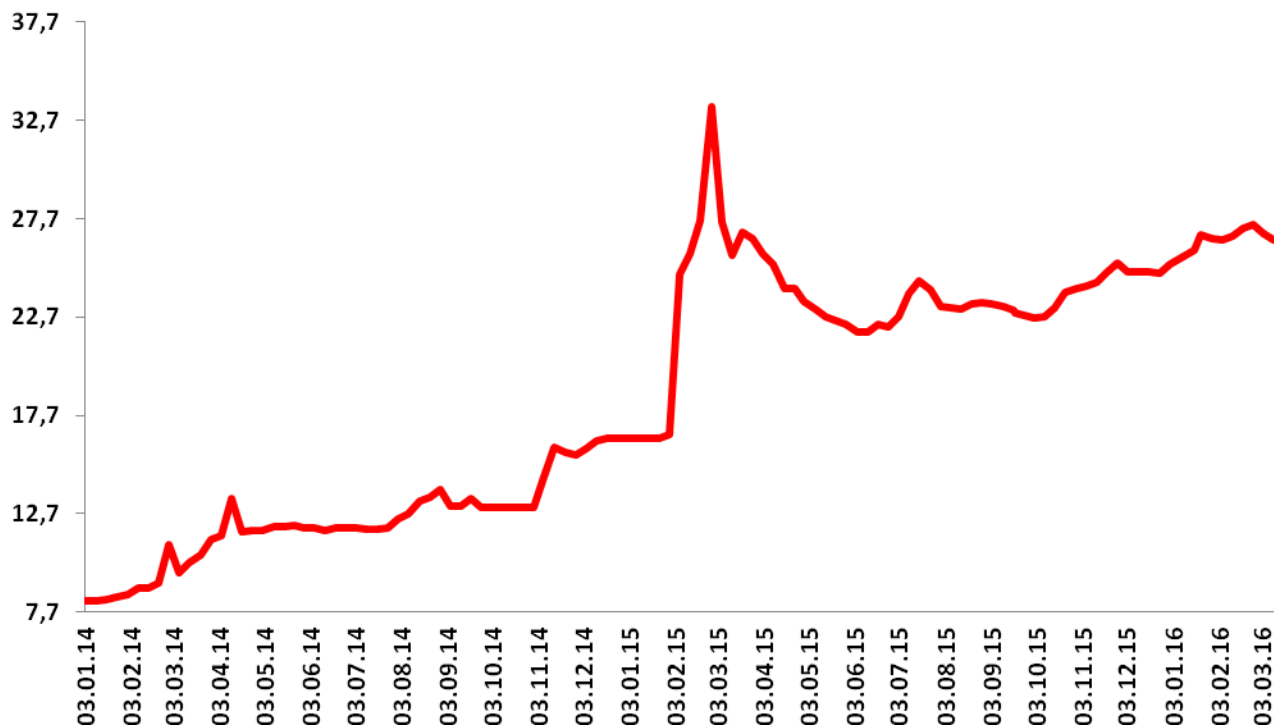
Украинский валютный рынок в первой половине марта нарастил торговую активность, гривна начала укрепляться на фоне притока предложения валюты и спекулятивных колебаний, сформированных обсуждениями политических перестановок в Правительстве, которые могут позитивно отразиться на сотрудничестве с МВФ. Так же, ввиду начала активной фазы весенней посевной и необходимости значительных ресурсов для ее проведения, аграрии начали заводить валютные кредиты и часть собственных ресурсов, подняв уровень рыночного предложения валюты. С другой стороны, некоторое оживление активности проявили и металлурги с рударями, для которых улучшились ценовые перспективы, по крайней мере, на ближайшие месяцы.

В итоге, на украинском рынке сформировался перевес продавцов над покупателями, который способствует укреплению гривны. В дни существенного перевеса НБУ выходил с выкупом избыточного предложения, чем сдерживал укрепления гривны, и пополнял валютные резервы.

Доллар США

Курс продажи безналичного доллара США в Украине с начала месяца снизился на 5,2% до 25,55 грн., наличного – на 2,9% до 26,61 грн.

Средний курс продажи наличного доллара США в Украине

Разница между наличным и безналичным курсами увеличилась до 1,06 грн. Наличный курс, в отличие от безналичного, более плавно снижается от достигнутых максимумов конца февраля. Расширение спреда между рынками вновь возвращает возможность спекулятивных операций, особенно, учитывая либерализацию валютного рынка НБУ в начале марта.

Источник: НБУ, ForexClub

Объем ОВГЗ, принадлежащий нерезидентам, с начала месяца снизился на 5,4% до 22,99 млрд. грн., что вызвано общей тенденцией к сокращению ОВГЗ в обращении в первой половине марта. Всего, с начала 2016 года, портфель нерезидентов вырос на 2,3%. Среднесуточный объем продажи доллара США на межбанке повысился на 28% до 205 млн. долларов США, при этом максимальные уровни продаж пришлись на последние дни после праздников, что связано с выходными 7-8 марта, и накопленным объемом заведенной выручки. При этом, ликвидность банковской системы относительно второй половины февраля снизилась на 5,7% до 36,3 млрд. грн.

Портфель ОВГЗ Украины, принадлежащий нерезидентам

По прогнозам аналитиков FOREX CLUB в Украине, курс гривны на безналичном рынке до конца марта может колебаться в диапазоне 25–27,5 грн. за доллар США, на наличном рынке – 26-28 грн. за доллар США.

«Тренд на ослабление гривны, который наблюдался с октября 2015 года, как минимум, приостановлен со сформировавшимся максимумом 27,5 грн. за доллар США. Однако и об устойчивости новой тенденции еще рано говорить. Украинский валютный рынок остается тонким, и любые перекосы спроса и предложения приводят к существенным курсовым колебаниям», – отмечает Андрей Шевчишин, ведущий эксперт информационно-аналитического центра FOREX CLUB в Украине.

Пока конъюнктура позитивна, гривна будет иметь поддержку. Вероятно, аграрии продолжают подпитывать предложение валюты, также перманентно будут активизироваться металлурги, а банки для докапитализации будут формировать предложение.

Ближайший уровень поддержки – нижняя граница диапазона 25-25,5 грн. за доллар США, который был озвучен ранее НБУ как равновесный, и на котором регулятор проводил аукцион по выкупу валюты 11 марта. Ниже этой отметки будет формироваться дополнительный спрос на доллар США из-за активизации импорта, товар которого станет конкурентным. В то же время, верхним уровнем колебаний все еще остается отметка 27,5 грн. за доллар США – зона консолидации наличного и безналичного рынков.

«Политический фактор продолжает подпитывать спекулятивные

настроения валютного рынка. Перестановки в правительстве могут дать рынку дополнительную точку опоры, если будет достигнут консенсус, удовлетворяющий Парламент, западных партнеров и бизнес, что снимет риски досрочных выборов, поддержит проведение реформ и восстановит сотрудничество с кредиторами», – отмечает эксперт.

Дополнительной поддержкой для гривны становится укрепление российского рубля и валют стран СНГ, что расширяет возможности украинской продукции на смежных рынках присутствия.

Кроме того, важной станет реакция участников рынка на смягчения ограничений со стороны НБУ, в частности, повышения лимита на сумму выдачи наличной гривны через кассы на одного клиента в сутки с 300 тыс. грн. до 500 тыс. грн., лимита выдачи наличной валюты с 20 тыс. грн. до 50 тыс. грн., а также лимита покупки наличной валюты в день.

Из важных событий ближайших недель стоит отметить заседание ФРС США по процентной ставке и встречу нефтедобывающих стран и ОПЕК в Москве, которые могут изменить тенденции по ключевым валютным парам.

Евро

Курс продажи безналичного евро в Украине с начала марта снизился на 3,4% до 28,35 грн., наличного – на 1,7% до 29,65 грн.

Курс продажи наличного евро до конца месяца может колебаться в диапазоне 27–31,5 грн. Основопологающим для стоимости евровалюты будет

выступать динамика пары гривна/доллар и евро/доллар на мировых рынках.

Российский рубль

Курс продажи безналичного рубля в Украине с начала марта вырос на 3% до 0,365 грн., наличного – на 3,7% до 0,375 грн. Такой динамике российской валюты способствовало ее значительное укрепление на мировых рынках против доллара США, вызванное ростом цен на нефть, и ожиданием встречи ОПЕК 20 марта в Москве. По отношению к доллару США рубль подорожал на 7,1% до 69,65 руб.

Динамика гривны относительно рубля будет формироваться под влиянием курса гривна/доллар и рубль/доллар. Котировки продажи наличного рубля до конца марта могут составить 0,34–0,38 грн.

Моніторинг законодавства

Підготовлено компанією

«ЄФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудитори · податкові консультанти»

Головні зміни

- ДФСУ розповіла про результати роботи і про плани на 2016 рік

Податки і збори

Податок на додану вартість

- ДФСУ роз'яснила, що при складанні Звіту про використання коштів датою отримання податкової накладної буде вважатися дата складання такого Звіту;

- ДФСУ роз'яснила, що операції з постачання відходів та брухту чорних і кольорових металів, що здійснювалися з 01.01.2015 р., підлягають оподаткуванню ПДВ за ставкою 20%.

Податок на прибуток

- чи включається до доходу сума неповерненої поворотної фінансової допомоги?;

- оподаткування податком на прибуток операцій фінансового лізингу очима податківців.

Податок на доходи фізичних осіб

- для ФОП декретні оподатковується ПДФО за ставкою 18%;

- в разі отримання компенсації виплати мобілізованим проводиться перерахунок ПДФО;

- дохід за цивільно-правовим договором відноситься ФОП до фонду оплати праці того місяця, в якому було здійснено нарахування.

Єдиний податок

- податківці роз'яснили механізм застосування спрощеної системи оподаткування.

Державна допомога, ЄСВ

- нюанси надання довідки про погодження сум ЄСВ для виплати заробітної плати.

Інші податки та податкові платежі

- яка сума неоподаткованого мінімуму використовується для застосування адмінштрафу за несвоєчасну сплату ЄСВ?

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

- затверджено Порядок скасування штрафних (фінансових) санкцій, нарахованих на суму податкового зобов'язання, яку платник податків сплатив

без оскарження ППР;

- затверджено форму постанови про накладення штрафу посадовими особами Держпраці;
- спрощено санітарний контроль в портах.

Фінансовий моніторинг

- НБУ надав роз'яснення з питань здійснення фінансового моніторингу;
- до середини березня банки повинні відзвітувати НБУ про ризикові операції.

Галузі і сфери діяльності

Транспортні та експедиторські послуги

- ТТН можна буде оформити в довільній формі.

Фінансові послуги

- в Україні з'явилася нова внутрішньодержавна платіжна система PayPong;
- з 05.03.2016 р. спрощено умови розрахунків за імпорту енергетичних товарів;
- НБУ збільшив обсяг видачі і продажу готівкової валюти.

Об'єкти правовідносин

Земля

- розширено перелік осіб, які мають доступ до відомостей Державного земельного кадастру;
- при розгляді заяви про надання землі для ведення фермерського господарства компетентні органи не повинні використовувати формальний підхід;
- ФОП подає податкову декларацію з плати за землю, якщо речове право на земельну ділянку оформлене на ФОП, а не на фізичну особу.

Нерухомість

- подароване фізичній особі нерухоме майно оподатковується ПДФО за ставкою 5% та військовим збором за ставкою 1,5%.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ¹

Блог на сайті: UBR.ua

Про автора: Павленко Владимир

«Freshstart» для должников

Freshstart (Новое начало) – жизнь после списания или реструктуризации долгов в странах английского права. Что-то похожее решили устроить и у нас. Но вполне может оказаться, что «фреш» приготовят не для должников, а из должников.

Разовое списание

На рассмотрении Рады находится законопроект № 4004 про реструктуризацию валютных кредитов, цель которого урегулировать задолженность по валютным кредитам тем самым вытащить из долговой ямы почти 37 000 украинцев. Проект разрабатывался Министерством финансов Украины совместно с Национальным банком Украины и Независимой ассоциацией банков Украины. Такой состав авторов невольно наталкивает на поиск подводных камней, подготовленных для заемщиков.

Чем же законопроект должен порадовать должников? У них появится шанс на рассрочку и частичное списание долга, если повезет. Но повезет, скорее всего, не всем.

Во-первых, законопроект распространяется не на всех валютных заемщиков, а лишь на тех, кто по состоянию на 1 января 2014 года не имел просроченной задолженности. Много ли тех, кто вплоть до 2014 года не имел просрочек? Очевидно нет!

Во-вторых, заемщики могут столкнуться со сложностями оформления пакета документов, поскольку законопроект не предусматривает исчерпывающего перечня, необходимого для проведения реструктуризации. Банки ограничены только своей фантазией, определяя, что именно требовать от заемщиков для спасения от долгов. В тоже время, в случае не предоставления истребованных банком документов на протяжении трех месяцев с момента обращения в банк, должнику будет отказано в реструктуризации.

В-третьих, на подачу заявления о реструктуризации законом отведено всего лишь три месяца с момента вступления закона в силу. Многие должники попросту могут не успеть узнать о такой возможности.

И в завершение, банк может отказать в прощении долга (ради чего, собственно говоря, вся реструктуризация и делалась), если после проведения реструктуризации заемщик просрочит выплату больше чем на 30 дней. Учитывая высокую вероятность просрочек в будущем, можно предположить, что частичного списания долга добьются только единицы.

Безусловно, авторы законопроекта предоставили банкам также право предусматривать и другие льготные условия реструктуризации, но будут ли банкиры менять правила, которые сами придумали?

¹ Збережено стиль і граматику оригіналу

Что же получают взамен на свою щедрость банки? Все, чего им последние пару лет так не хватало – отмену моратория на взыскание валютных ипотек. Все решения судов о взысканиях, на которые распространялся мораторий и которые де-факто не исполнялись, теперь будут исполнены!

Вместо долговой ямы

Кроме законопроекта о реструктуризации в Раде ожидают слушания еще два документа, которые могут стать более достойной альтернативой. Речь идет о законопроектах Олега Ляшка и Сергея Алексева – № 2714 и №2353а. Их существенное отличие от вышеупомянутого в том, что предполагается не разовое решение валютной проблемы, а инструмент разрешения таких «кредитных кризисов» в будущем через банкротство физических лиц.

Чем притягательны гражданство в США, Германии, Латвии, Польше, Японии, Швеции, Италии, Англии, Северной Ирландии? Не только заметно лучшим уровнем жизни, но и возможностью избавления граждан от долгового бремени через банкротство. В Америке закон о банкротстве физических лиц действует еще с 1898 года и широко применяется для того чтобы заемщик избавился от долгов и начал жизнь с чистого листа – получил «freshstart».

В РФ соответствующий закон вступил в силу в октябре 2015 года. Несмотря на то, что новый институт в России столкнулся с рядом проблем (нехватка кадров в арбитражных судах, нежелание арбитражных управляющих работать с физическими лицами за низкие оклады, недоверие и незнание граждан), практика уже дает первые положительные результаты. С октября месяца с заявлением о банкротстве в арбитражные суды РФ обратилось несколько тысяч граждан, около пятиста фермерских хозяйств и трёхсот представителей отсутствующих должников.

Принятие аналогичного закона в Украине как никогда актуально. Количество проблемных кредитов в Украине явно превышает цифры, которые приводят авторы законопроекта о реструктуризации. Так, исходя из пояснительной записки к законопроекту №2714 по информации Национального банка Украины по состоянию на 1 июня 2015 задолженность украинцев по валютным кредитам перед коммерческими банковскими учреждениями составила 5,87 млрд.долл. США или 123, 44 млрд.грн. (пятая часть бюджета страны), в том числе потребительские кредиты – 41,6млрд.грн., по расчетам экспертов общее количество валютных кредитов составляет около 245 тысяч, из них более 70 тыс. являются проблемными.

Оба законопроекта предлагают внедрить механизм, который позволит неплатежеспособным украинцам избавляться от своих долгов в судебном порядке, по аналогии с тем, как это уже работает для юр лиц – в хозяйственных судах по месту проживания банкрота.

Упомянутые законопроекты имеют много процедурных отличий, начиная с оснований для подачи заявления о банкротстве. «Радикальный» законопроект основанием для инициирования процедуры банкротства указывает те же критерии, что уже установлены для юридических лиц – наличие бесспорных требований кредиторов на сумму не менее 300 минимальных заработных плат (на сегодняшний день 413 тыс. грн., примерно 15 тыс. долл. США), которые не были удовлетворены должником в

течение трех месяцев после установленного срока погашения.

Законопроект №2353а разделяет случаи, когда у должника есть право обратиться с заявлением о банкротстве, и когда он обязан это сделать. Невыполнение такого обязательства тут же влечет за собой санкции – уклоняющимся должникам не будут прощать долги, как это предусмотрено законопроектом.

Так, в случае «добровольной» подачи сумма требований кредиторов в 300 мин з/п применяется только для СПД, а для физических лиц будет действовать уменьшенный барьер в 150 мин з/п (206 тыс. грн. или 7,6 тыс. долл. США). Обязательно обращаться с заявлением о банкротстве придется, когда долги физического лица пересекут рубеж в 300 мин з/п (15 тыс. долл. США), а СПД в 500 (25 тыс. долл. США). Кроме этого, предусматриваются дополнительные основания для подачи соответствующего заявления. Среди них есть те, которые носят оценочный характер и в будущем потребуют дополнительных разъяснений. Одно из таких оснований – наличие обстоятельств, которые могут свидетельствовать о том, что в ближайшее время должник не сможет выполнить денежные обязательства или осуществлять обычные текущие платежи (угроза неплатежеспособности).

Но, главное в обоих законопроектах – это предоставление должнику возможности распрощаться с невыплаченными кредитами и просроченными платежами, списать часть долгов и даже сохранить предмет ипотеки (законопроект №2353а предоставляет право должникам по согласию с кредитором исключить из ликвидационной массы предмет ипотеки, если кредит на приобретение этого жилья выплачен более чем на половину). К тому же, с момента вынесения определения судом о банкротстве вводится мораторий – все платежи замораживаются: физическое лицо не платит налоги, приостанавливается исполнительное производство начисление пени и штрафов, не исчисляется исковая давность.

Банкротство физических лиц предусматривает такие процедуры: распоряжение имуществом, реструктуризация, мировое соглашение и банкротство (реализация имущества). Проект № 2353а отдельно не выделяет стадию распоряжения имуществом, но фактически она присутствует. Во время этой стадии назначается распорядитель, выявляются кредиторы и в случае наличия у должника источников дохода составляется план реструктуризации. План разрабатывается заявителем или кредитором, согласовывается с остальными кредиторами и утверждается судом. С момента вынесения определения об утверждении плана реструктуризации, должник расплачивается с кредиторами исключительно согласно плану. Такой план может предусматривать постепенное погашение требований кредиторов на протяжении максимум трех лет. Законопроект предлагает продлевать срок реструктуризации в случае необходимости, а также срок рассрочки до 5 лет по кредитам на покупку жилья. Отдельно в плане реструктуризации суд устанавливает сумму необходимую для жизни, которая остается в распоряжении должника. «Радикальный» законопроект предлагает защиту денежных средств кредитора от инфляционных потерь – на включенные в план реструктуризации требования кредитора могут насчитываться проценты, но не более 10% годовых.

Если реализация утвержденного плана реструктуризации не увенчалась успехом, суд принимает решение о признании гражданина банкротом и начале распродажи его имущества. Порядок проведения торгов и погашения требований кредиторов по сути ничем не отличается от применимого к юридическим лицам, за исключением запрета на реализацию определенной «социальной» недвижимости, а также имущества, которое не подлежит взысканию по нормам гражданского законодательства. Кроме того, суд по ходатайству должника может оставить и другое имущество не дороже 10 (законопроект №2714) и 15 (законопроект №2353а) мин з/п, что составит примерно 510 и 765 долл. США соответственно. После завершения процедуры банкротства все долги считаются погашенными, кроме алиментов, платежей в счет возмещения вреда и некоторых иных обязательств. Однако, «недобросовестные» должники, уличённые в сокрытии имущества, непредставление информации о сделках, неуплате налогов и других правонарушениях не смогут рассчитывать на списание оставшихся долгов.

Чтобы избежать злоупотребления возможностью намеренно постоянно «списывать» свои долги, законодатель предусматривает, что обанкротившееся лицо будет носить клеймо банкрота еще в течение 5 лет. Банкроту придется уведомлять о своем «темном прошлом» контрагентов в договорах поручительства, займа, кредита, залога, и других существенных сделках. Так же законопроектами предлагается установить ограничения для должника в управлении корпоративными правами и занятием профессиональной деятельностью. Кроме того, во время банкротства суд может наложить запрет на выезд должника за границу.

Безусловно оба законопроекта еще требуют доработки, но наличие таких инициатив не может не радовать. Проблему просроченных долгов не урегулировать ситуативными законами, необходим постояннодействующий эффективный механизм, которым может стать институт банкротства физических лиц. Возможно, в таком случае кредиторы не смогут «отжать» отчаявшегося должника по полной, и он получает шанс на свой «freshstart» (<http://blog.ubr.ua/finansy/freshstart-dlia-doljnikov-13102>). – 2016. – 24.02).

Блог на сайті: UBR.ua

Про автора: Вігирінський Андрій

Мінфін не знайшов місце банкам у структурі державної власності

Нещодавно Міністерство фінансів України опублікувало документ, який визначає стратегію реформування державного банківського сектору. Відразу зазначу, що версія, яка аналізується, є «публічною», тобто цілком ймовірно, що документ не у повному обсязі відкрито для доступу громадян.

Мінфін розподіляє банки, що перебувають у державній власності, на системоутворюючі («Ощадбанк» та «Укрексімбанк») та несистемоутворюючі (всі інші). Системоутворюючі державні банки залишатимуться у державній власності в короткостроковій перспективі. Впровадження кращої практики корпоративного управління та досягнення стратегічних цілей

системоутворюючими державними банками створить необхідні умови для їх приватизації у 2018–2019 роках.

Щодо несистемоутворюючих банків держава не має намірів бути довгостроковим власником та планує вийти з їх капіталу до кінця 2017 року.

Мотивуючи рішення щодо відчуження як одних, так і інших банків, які перебувають у власності держави, Мінфін посилається на світову практику (Польща, Чехія) та вказує, що в 2009-му році частка держави в банківському секторі розвинених країн становила 8 % та 22 % у країнах, що розвиваються (напередодні кризи 2008 р. частка держави в банківських активах розвинених країн була дещо меншою і становила 6,5 %). У той же час станом на сьогодні частка активів державних банків на українському банківському ринку становить близько 26 %.

Станом на кінець третього кварталу 2015-го року кредитний портфель державних банків становив 231 млрд грн (із урахуванням резервів) та був сформований в основному за рахунок кредитів корпоративним позичальникам. Фінансовий стан банків характеризується високим рівнем проблемної заборгованості та, як наслідок, значною збитковістю (на кінець третього кварталу 2015 року чистий збиток перевищив 13 млрд грн, а чистий збиток за 2014 рік становив близько 26 млрд грн).

При цьому в концепції зазначається, що потенційно існує можливість щодо тимчасового зростання частини держави через можливі зміни в банківському секторі країни. Таке зростання є небажаним, але може бути пов'язане з необхідністю упереджувальної участі держави у вирішенні проблем банківської системи. Кінцевою метою таких дій є забезпечення стабільності банківського ринку. На цьому толерантно написаному пункті варто зупинитися більш детально, оскільки упередження участі держави у вирішенні проблеми банківської системи є нічим іншим, як додатковим фінансуванням Фонду гарантування вкладів, необхідного у випадку подальшого свавільного з боку НБУ виведення банківських установ із ринку. Ймовірно, такі випадки ми зможемо спостерігати за результатами виконання планів докапіталізації, розроблених за підсумками стрес-тестування. Нагадаємо, що НБУ має намір визнавати банки проблемними та виводити їх із ринку, якщо акціонери не проведуть вчасно додаткову капіталізацію. Таким чином, Міністерство фінансів заздалегідь передбачає, що частка держави в банківському ринку, попри плани до скорочення, може бути і збільшена.

Типовими проблемами діяльності державних банків Міністерство фінансів визначає: наявність політичного впливу на процес прийняття рішень, підміну корпоративного управління директивним підходом з боку урядів, а також розвиток банків, відмінний від покладених на них місій та пріоритетних напрямів діяльності і, як наслідок, перетворення державних банків в універсальні банки. Для подолання цих проблем планується запровадити дієвий механізм корпоративного управління, що сприятиме забезпеченню незалежності банків від політичного та адміністративного впливу, а також зміни до бізнес- та операційних моделей банків із метою досягнення найвищої ефективності та максимальної комерційної орієнтації.

Корпоративне управління впроваджуватиметься шляхом призначення

незалежних членів наглядових рад за конкурсним відбором. Прогнозується, що розроблений Мінфіном порядок обрання закріпить кількісний склад учасників на рівні 7 осіб, які отримуватимуть винагороду на ринкових засадах. Міністерство фінансів планує обрати всесвітньо визнану компанію з підбору персоналу, яка проводитиме процес відбору усіх кандидатів до наглядових рад для обох СДБ (як громадян України, так і іноземців), яка до кінця червня 2016 року має надати перелік із не менше, ніж 42-х кандидатів. Із цих 42-х осіб (мова йде про кандидатів виключно на посади в «Укрексімбанк» та «Ощадбанк») конкурсний комітет обиратиме членів наглядової ради. При цьому сам конкурсний комітет формуватимуть у рівній кількості представники, запропоновані Президентом України та Кабінетом Міністрів України.

Цікавий момент: оскільки не до кінця зрозуміло формальне відношення Президента України до питання економічної та банківської діяльності в країні, логічніше виглядали б пропозиції до участі в комітетах представників Верховної Ради України, громадських делегатів, асоціацій банкірів України, але не головнокомандувача ЗС України. Крім того, концепція містить доволі цікаве застереження про те, що представники державних органів влади можуть бути включені до складу наглядової ради або правління державного банку за умови проходження конкурсного відбору та лише після їх звільнення з відповідних посад.

Відповідно до концепції, держава свідомо має намір відмовитися від повноважень з контролю за банками в розумінні контролю акціонерів комерційних банків. Натомість пропонується посилити в цьому ракурсі роль департаменту фінансової політики Міністерства фінансів України. До його складу планується залучити банківських працівників, консультантів, юристів. При цьому, розуміючи, що такі люди на державну службу не підуть, Мінфін відразу зазначає, що незалежні спеціалісти консалтингових, юридичних та інших фірм залучатимуться до роботи на підставі короткострокових договорів або відряджень. Одне з цікавих положень стосується того, що технічну допомогу в питанні оцінки діяльності департаменту та заходів, необхідних для його покращення, надаватимуть фахівці МВФ, і робота ця має бути завершена до кінця травня цього року. З кожним із двох системоутворюючих банків до кінця 2016 року Мінфін (при консультації з фахівцями МВФ) розробить рамкову угоду, яка визначатиме порядок взаємодії; належний рівень комерційної незалежності банків, а також буде визначено окремі питання, що потребують проведення консультації та узгодження з Мінфіном.

Визначено цільові клієнтські сегменти для двох банків. Для Ощадбанку – роздрібний, мікро, малий та середній бізнес (з акцентом на АПК та проекти в сфері енергоефективності); великий бізнес – клієнти з таких галузей економіки – енергетика, АПК та інфраструктура.

Укрексімбанку: експортно-орієнтовані підприємства; підприємства, які реалізують імпорتنі проекти: інвестиційні, торгові з залученням міжнародних фінансових організацій та першокласних банківських установ; українські підприємства, що виконують контракти за кордоном, обслуговування міждержавних/міжурядових торговельних/інвестиційних угод. За результатами реалізації цих заходів, відповідно до планів Мінфіну, Ощадбанк повинен увійти

до ТОП-5 з кредитування роздрібного бізнесу та в ТОП-3 з кредитування та депозитів мікро, малого й середнього бізнесу.

Крім того, із нововведень – це приєднання Ощадбанку до Фонду гарантування вкладів. Відповідний процес буде розпочато з 2017 року, тобто, важлива для громадян-вкладників інформація, після приєднання до ФГВФО, сума компенсацій у випадку банкрутства (маловірогідно, але все ж) буде аналогічна тій, яка виплачується вкладникам інших банків. «Укргазбанк» протягом I кварталу 2016 року підготує стратегію розвитку, орієнтовану на продаж державної частини в капіталі банку до кінця 2017 року. Стосовно «Родовід банку», то держава протягом 2016 року вийде зі структури його власності. Реалізація часток у двох останніх банківських установах, на думку Мінфіну, буде позитивним сигналом для ринку банківських послуг.

Щодо системоутворюючих банків, то до середини 2018 року держава буде намагатися продати не менше 20 % акцій через конкурс, за умови ефективного впровадження новітніх стратегій. Остаточне рішення щодо продажу акцій має ухвалити КМУ не пізніше I кварталу 2018 року.

При цьому в Стратегії чітко та прямо зазначається, що держава зацікавлена в залученні міжнародних фінансових організацій (наприклад, МФК, ЄБРР, НІК) в якості часткових власників або інвесторів. У довгостроковій перспективі (2020–2025 роки) держава розглядатиме можливість повної приватизації банків, оскільки не має наміру зберігати свою частку власності довше, ніж це необхідно для максимізації вартості для платників податків.

Таким чином, варто чітко простежити тенденцію, за якої ключові проблеми управління стратегічними об'єктами державної власності в майбутньому здійснюватимуться під чітким поглядом міжнародних організацій, які й закликаються в подальшому до участі в придбанні цих об'єктів, тобто вони фактично готуватимуть під себе те, що повинні купити. Можливо, це й правильно, оскільки, віддавши такі можливості нашим співвітчизникам, високою є ймовірність того, що підприємства будуть доведені до банкрутства ([//blog.ubr.ua/finansy/minfin-ne-znaishov-misce-bankam-u-strukturi-derjavnoi-vlasnosti-13105](http://blog.ubr.ua/finansy/minfin-ne-znaishov-misce-bankam-u-strukturi-derjavnoi-vlasnosti-13105)). – 2016. – 24.02).

Блог на сайті: UBR.ua

Про автора: Зенкин Дмитрий

Судебный сбор за обжалование постановления

Нужно ли платить судебный сбор за обжалование в суде постановления, связанное с административным правонарушением...

Интернет сайты, которые принадлежат известным «автоадвокатам», утверждают, что «...если водитель с 7 ноября захочет обжаловать решение полицейского в суде, то это ему окажется невыгодно. Ведь с 1 сентября судебный сбор по своим размерам превышает размер многих штрафов – он составляет 0,4 от минимальной зарплаты (1378*0,4=551,2 грн.)». Так ли это на самом деле?

Вопрос, связанный с судебным сбором, теми, кто должен платить его, а кто

освобожден от внесения государственной пошлины в казну, подробно разбирается в соответствующем Законе о судебном сборе (напомню, что данный нормативно-правовой акт называется Закон Украины «О судебном сборе» 08.07.2011 № 3674-VI). Также его освещают и другие нормы законодательства, о чём почему-то забывают мои коллеги, когда указывают на то, что при обжаловании в суде постановления, связанного с административным правонарушением, нужно оплатить судебный сбор в размере 551,2грн. (напомню, ознакомиться с актуальными на 2016 год ставками судебного сбора в гривневом эквиваленте можно по этой ссылке).

И вот, если внимательно изучить данный вопрос и прочитать статью 288-ую Кодекса Украины об административных правонарушениях можно вспомнить то, что тот, кто обжалует постановление, связанное с административным правонарушением, судебный сбор не платит. Несомненно, в этом вопросе необходимо различать судебное рассмотрение документов о привлечении субъекта к ответственности административного характера, в полном соответствии с положениями Кодекса Украины об административных правонарушениях, когда нарушитель получает соответствующее взыскание и судебное рассмотрение правонарушения согласно кодексу административного судопроизводства.

Дела, порядок слушания которых определяет Кодекс об административных правонарушениях, равно как и дела уголовного производства, порядок рассмотрения которых устанавливает Уголовный процессуальный кодекс, не предусматривают, согласно Закону Украины, уплаты государственной пошлины.

Ещё в начале 2015 года Высший административный суд Украины вынес Постановление №2 от 23.01.2015 года «О практике применения административными судами положений Закона Украины «О судебном сборе» с официальным разъяснением касательно оплаты судебного сбора за подачу искового заявления об обжаловании штрафа за нарушение правил дорожного движения. В этом Постановлении ВАС Украины чётко обозначил, что предписание ч. 4 ст. 288 КУоАП не вступает в коллизию с положениями ст. 5 Закона Украины «О судебном сборе», которые определяют льготы касательно оплаты судебного сбора, поскольку круг требований и лиц, которые имеют такие льготы согласно ЗУ «О судебном сборе», не являются исчерпывающими.

К тому же, в Едином реестре судебных решений на сегодня нет ни единого примера, который подтверждал бы, что суд потребовал оплаты судебного сбора, в том случае, когда производилось обжалование судебного вердикта, согласно которому лицо привлекалось к административной ответственности, основанием к которой являлись нормы Кодекса об административных правонарушениях.

Отмечу, что статья 2-ая Кодекса административного судопроизводства свидетельствует о том, что, согласно правилам, административное судопроизводство, в котором лица желают оспорить профессиональную деятельность лиц, облеченных властными полномочиями, в области принимаемых ими решений, действий или бездействия, за исключением ситуаций, когда Конституция и законы Украины устанавливают для судебного производства по факту решений, действий и бездействия субъектов власти

другой порядок. В статье 288-ой Кодекса об административных правонарушениях содержится информация о том, что наложение судебным органом или должностным лицом штрафных административных санкций при желании несогласного с этим постановлением подлежит обжалованию. Тут важно оговориться об особенностях обжалования постановления (подробнее).

Для этой цели, напомним, нужно обращаться в районную, городскую или горрайонную судебную инстанцию (суд). Порядок обжалования определяет Кодекс административного судопроизводства, особенности – Кодекс об административных правонарушениях. Получается, что украинское законодательство предусматривает наличие особенностей при судебном разбирательстве административных дел и дел, связанных с административными правонарушениями. Поэтому адвокату, что практикует в области автомобильного права, следует внимательнее трактовать свои доводы, излагая их в публикациях на сайте или блогах.

Таким образом, за подачу в суд административного иска об отмене постановления в деле об административном правонарушении, которым лицо привлечено к админответственности и наложен штраф, судебный сбор вовсе не оплачивается!

(<http://blog.ubr.ua/pravo/cudebnyi-sbor-za-objalovanie-postanovleniia-13182>). – 2016. – 03.03).

Блог на сайті: UBR.ua

Про автора: Анна Козуб, независимый эксперт по вопросам энергетики

Законопроект о рынке электроэнергии – филькина грамота

Правительство одобрило новый законопроект «О рынке электроэнергии». Однако, он до сих пор остается не готовым к реалиям энергорынка Украины и сырым в техническом исполнении. Либерализация рынка, конкуренция, рынок двусторонних контрактов, демонополизация поставщиков и продавцов, рыночная цена на электроэнергию – все это желательно для энергорынка Украины, но для таких ожиданий сегодня нет оснований.

Теоретические эксперименты – это главная «фишка» правительства, который продолжает штамповать подобные «филькины грамоты», не имеющие отношения к реформам. При этом недостатки документа даже не собираются исправлять, а хотят поскорее «продать» его принятия в Верховной Раде.

Никакой конкуренции, которая якобы должна быть в соответствии с рынком двусторонних контрактов, – не будет. Законопроект фактически устраивает ключевого игрока или «монополиста» в сегменте тепловой генерации, которым является компания Рината Ахметова «ДТЭК». Хотя, компания «ДТЭК» критикует законопроект и утверждает о его невыгодности и сохранении «ручного управления» в области, но именно «ДТЭК» и получит выгоду. Ведь прямые контракты о продаже электроэнергии смогут заключать только тепловые и «зеленые» электростанции.

По сути новый энергорынок будет являться лишь модифицированной копией нынешнего энергорынка, и существенных изменений не будет. Возможно, он и будет иметь европейскую форму, но не содержание.

По словам премьера Яценюка, реформа рынка электроэнергии направлена на демонополизацию рынка: это должно позволить создать на нем высокую конкуренцию, привлекать инвестиции, снизить стоимость услуг для потребителей. Что же взамен получит рынок и непосредственно украинский потребитель? Тепловые электростанции станут «монополистами» на псевдоконкурентном рынке двусторонних контрактов. Заключать двусторонние контракты и устанавливать собственную рыночную цену позволят только тепловой генерации и возобновляемой энергетике. А поскольку 80% производства электроэнергии ТЭС принадлежит «ДТЭК» Ахметова, то его компании будут конкурировать друг с другом.

Незначительная доля тепловой генерации есть еще у государственного «Центрэнерго», но его приватизация уже на пороге и предприятие контролируется окружением президента Порошенко (народный депутат Игорь Кононенко). Также еще есть «Донбассэнерго», которое близко к окружению экс-президента Януковича. На долю этих двух компаний приходится 20% производства электроэнергии ТЭС.

Населения ждет дальнейшее повышение тарифов до уровня 3-4 грн. за кВт·ч под лозунгом «мы реализуем в Украине европейскую энергореформу».

Также не состоится «демонополизации» облэнерго. Владельцы останутся теми же. Разве что появятся аффилированные с облэнерго трейдеры.

Зато «Энергоатом» и ГЭС в законопроекте занимают роль «доноров». За их счет будет продолжаться перекрестное субсидирование энергорынка. Тариф для этих производителей будет фиксированным, его будет устанавливать НКРЭКУ, а к рынку двусторонних контрактов атомную и гидроэнергетику не допустят. Где правительство увидело реформу и рыночные условия по продаже электроэнергии? Если перекрестное субсидирование остается, а для «Энергоатома» и ГЭС государство и дальше будет регулировать объем и цену продажи электроэнергии. Особенно, если учитывать, что именно АЭС и ГЭС вместе производят 60% всей электроэнергии в стране.

Если Верховная Рада примет законопроект «О рынке электроэнергии», то для рынка электроэнергии возникнут новые технические проблемы. «Новый» рынок будет приносить убытки энергосистеме, поскольку не все виды генерации будут работать в равных условиях.

В то же время, в условиях общего кризиса энергорынка перед государством уже сейчас остро стоит вопрос технического перевооружения АЭС, ГЭС и ТЭС или за счет государства (просто высокое повышение тарифов), либо за счет инвесторов (невероятно высокое повышение тарифов). Ни то, ни другое сегодня не является реалистичным сценарием, и энергосистема просто продолжает деградировать. Поэтому так называемый прогрессивный законопроект «О рынке электроэнергии» для современного энергорынка – это как мертвому припарка. Как и ожидания прихода инвесторов под такой закон «О рынке электроэнергии» – это бесполезная надежда, если даже не обман общества.

Соответственно, об интересах обычных граждан вообще никто не заботится. Потребители не смогут выбирать себе якобы различных производителей электричества, так и конкурентной среды по сути не будет. Таким образом, либеральный рынок электроэнергии прямых двусторонних

контрактов может воцариться разве «в уме» борцов за энергореформу. А доходы от продажи электроэнергии будут получать только тепловая и возобновляемая «зеленая» генерация. И все это будет прикрыто красивым названием – европейская модель энергорынка (<http://blog.ubr.ua/finansy/zakonoproekt-orynke-elektroenergii-filkina-gramota-13186>). – 2016. – 03.03.

Блог на сайті: Українська правда

Про автора: Дмитро Добродомов, народний депутат, секретар Комітету з питань запобігання і протидії корупції, лідер партії «Громадський рух «Народний контроль»

Криве дзеркало європейських цінностей

Україна, що з кров'ю виривалася із «сірої зони» диктаторського режиму Януковича, може знову скотитися до владної тиранії. Маріонетки олігархів вже у новій владі, керуючись інтересами своїх ляльководів-спонсорів, чхали і на такі високі поняття як демократія, громадянські свободи і виборче право.

Учора, я із превеликим «задоволенням» дізнався, що відтепер Кабмін забороняє держслужбовцям критикувати владу. Після цього не здивуюся, якщо у школах перед уроками дітей зобов'яжуть співати «ремікси» на тему «Жити стало краще, жити стало веселіше».

І це не жарти, а наша ймовірна перспектива. Здається, у представників нинішньої влади таки не все гаразд із географією – декларуючи курс «на Європу», вони скеровують країну у геть протилежну сторону.

Коли 16 лютого вожді фракцій через кнопкодавів (до слова, колишніх опозиціонерів, які колись пропонували карати за таке позбавленням мандату) протягнули у ВРУ скандальний проект Закону N3700 (Закон 1006-VIII) про «партійну диктатуру», я одразу запропонував поцікавитися думкою наших західних партнерів про цю «ініціативу».

Адже цей закон, і принцип його ухвалення, нівелює політичну демократію, множить на нуль результати волевиявлення народу, бо дозволяє тасувати партійні списки уже після виборів. А, значить, дає змогу просувати у парламент ставлеників і «смотрящих» від «грошових мішків» партій, захованих від виборців десь у хвості списків.

Поспіхом підписаний і Спікером, і Президентом закон про партійну диктатуру – це не лише викривлене дзеркало демократичних цінностей, він не лише йде у розріз здорову глузду і логіці, а ще й суперечить Головному Закону нашої країни – Конституції. До того ж, одразу кільком її положенням.

Закон 1006-VIII має зворотню дію в часі, що суперечить ст. 58 Конституції України.

Пункт 3 Прикінцевих і перехідних положень Закону 1006-VIII передбачає можливість виключати кандидатів у народні депутати з виборчого списку партій, які були суб'єктами виборчого процесу у виборах до ВРУ 26 жовтня 2014 року. Тобто це положення передбачає зворотню дію в часі, хоча у ст. 58 Конституції України чітко вказано: «закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або

скасовують відповідальність особи».

Оскільки Закон N1006-VIII не стосується жодного виду юридичної відповідальності, тож застосовувати зворотню дію в часі антиконституційно.

Закон дозволяє змінювати результати виборів вже після виборів, що суперечить ст. 5 Конституції України та роз'ясненням Конституційного Суду України.

Закон дозволяє з'їзду партії вилучати з виборчого списку кандидатів після оголошення виборів. Але читаймо ст. 5 Конституції України: «Єдиним джерелом влади в Україні є народ!» КСУ ще у 2005 році розтлумачив цю норму Конституції та надав свій висновок: результати народного волевиявлення, отримані через вибори, є обов'язковими.

Натомість, Закон N1006-VIII фактично дозволяє змінювати результати виборів, які за Конституцією України, є непорушними.

Закон обмежує виборче право громадян (звуження змісту та обсягу існуючого права), що суперечить ч. 3 ст. 22 Конституції України.

Фактично Закон звужує права виборця, який під час голосування підтримує увесь список кандидатів від політичної партії саме у тому вигляді, в якому він був зареєстрований у Центральній виборчій комісії. При цьому як і персональний склад, так і черговість включення кандидатів до списку.

Закон просто нівелює волевиявлення громадян дворічної давнини, чим звужує зміст активного виборчого права, закріпленого в ст. 70 Конституції України.

Це, в свою чергу, суперечить ч. 3 ст. 22 Конституції України: «при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод».

Урешті Закон суперечить сам собі, тобто Закону «Про вибори народних депутатів України».

Закон 1006-VIII вносить зміни до Закону України «Про вибори народних депутатів України». Утім в останньому досі залишається незмінною ч. 7 ст. 58, яка забороняє змінювати перелік та черговість кандидатів у депутати у виборчому списку після подання документів для реєстрації ЦВК.

... Я також є лідером політичної партії, але ухвалення цього Закону сприйняв як один із найганебніших моментів, які спостерігав у парламенті. Ані для мене, ані для сили, яку очолюю, неприпустимо ігнорувати волю наших виборців, людей, які нам повірили.

Так, само, як неприпустимо мовчки спостерігати, як ВРУ, ухвалюючи закони, необхідні для лібералізації безвізового режиму, паралельно голосує за абсолютно антиєвропейські норми, легалізовує політичну корупцію.

З огляду на це, разом із колегами із міжфракційного об'єднання «Народний контроль» ми підготували подання у Конституційний Суд України з вимогою визнати неконституційним Закон 1006-VIII. Наші аргументи я уже навів вище.

Щоб направити подання в КСУ потрібно, щоб під ним поставили свої підписи щонайменше 45 народних депутатів. Тож, закликаю колег підтримати нашу ініціативу!

(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/dobrodomov/56d6dec5c9529/>). – 2016. – 02.03).

Блог на сайті: Українська правда

Про автора: Альона Шкрум, Народний депутат України, голова підкомітету з реформи держслужби

“Для галочки”. Провал реформи держуправління

Світовий Економічний Форум у Давосі відомий не тільки класною тусовкою в засніжених Альпах раз на рік, але і досить фаховим «Індексом світової конкурентоспроможності держав» – рейтингом, який є одним з найбільш об’єктивних показників для інвесторів та світового бізнесу щодо розвитку конкретної держави і ризиків інвестування у неї.

З 12 груп «ефективності держави» у цьому рейтингу – чи не найнижча оцінка для України стоїть саме в групі якості «публічних інститутів», тобто – державних органів влади. Ми знаходимося на ганебному 130 місці у світі з 140 країн, які проаналізовано у рейтингу.

На 130 місті!

Поруч з нами – такі країни, як Мадагаскар, Нігерія, Парагвай.

На результат ефективності роботи державних інститутів влади впливають такі чинники, як:

- публічна довіра до органів влади,
- відкритість роботи органів влади та відкритість прийняття рішень,
- ефективність виконання рішень,
- ефективність комунікації між органами влади та ефективність структури органів,
- рівень корупції,
- «фаворитизм» щодо окремих осіб чи компаній при прийнятті державних рішень, тощо.

В цьому році за ефективність «публічних інститутів влади» ми отримали оцінку 2.9 з максимальних 7 балів.

Це навіть гірше за радянську «двійку».

Оце, колеги, фактично все, що вам треба знати про «Реформу державного управління», яку провалено Урядом.

Навіть мінімум вимог Європейської комісії та Програми Уряду за попередній рік – не виконані.

У Звіті ж Уряду щодо реформи держуправління – стоять густі «галочки».

(дивіться тут «Звіт про хід і результати виконання програми діяльності Кабінету Міністру України»)

На жаль, ці красиві «галочки» – це у своїй більшості відверта брехня, галочки за вічний процес, що йде роками, а не галочки за результат, якого вимагає ЄС, громадянське суспільство та сумний стан речей в державному управлінні.

1) Як приклад – у Звіті стоїть галочка напроти «напрацьованої стратегії реформи держуправління», хоча стратегія НЕ прийнята Урядом, а, отже – її по факту немає, є лише давній ПРОЕКТ такої стратегії. Саме про це вже рік говорять наші Європейські колеги.

Нагадаю лише, що у вересні 2015 року ми вже втратили 90 мільйонів євро

від Єврокомісії на доплати для вищих держслужбовців через те, що Уряд НЕ зміг прийняти цю Стратегію!

Стратегія є «радянською», не відповідає на питання, як саме реформувати державні органи та не передбачає механізму скорочення функцій, скорочення службовців і переходу на нормальну конкурентну зарплату через 2 роки Європейської допомоги. Тобто, після «доплат» від ЄС знову ризикуємо повернутися до 4000 гривень на місяць для людей, що приймають рішення на мільйони.

За словами представника «Європейської Комісії», зараз це – набір фраз та загальних принципів. Звісно, це не влаштовує ЄС, а ми втрачаємо час та гроші на реформу і прямі доплати від ЄС.

2) Галочка стоїть і напроти поданого нового Законопроекту про Кабінет Міністрів та ЦОВВ. Це – відверта брехня, адже Уряд мав ці закони подати до Ради у 2015-ому, а Уряд їх не тільки не подав до Ради, але навіть не підготував і не напрацював.

Свій депутатський проект, підготовлений, як і більшість реформ, експертами РПП і громадянським суспільством – подала я з Пані Сироїд та іншими депутатами. Уряд неопублічно виступив проти цих законопроектів, але тепер поставив собі «галочку» у Звіті!

Для мене вона виглядає особливо цинічною при відмові КМУ реформувати себе та свої численні агентства, комісії та держпідприємства протягом вже двох років від керівництвом пана Яценюка, без пропозицій з боку Прем'єра кандидатів на посади «Віце-Прем'єра з європейської інтеграції» або «Віце-Прем'єра з державного управління».

Це факти.

Факти так само говорять, що без реформи державного управління та державних інститутів влади НЕ зможуть рухатися жодні інші реформи – вони просто потонуть в бюрократії, вічній корупції, неефективності прийняття й виконання рішень. Реформи заговорять, загублять по дорозі, продадуть за мільйони на тендерах пов'язаним особам, заставлять «галочками» – зроблять все, замість реальних швидких дій.

Щоб розпочати реформу, в Коаліційній Угоді та Програмі Уряду є 4 простих етапи:

- Прийняття Урядом реальної Стратегії реформи на 5 років, про яку я вже сказала, та яка НЕ прийнята.

- Прийняття Закону про Держслужбу та Службу в органах місцевого самоврядування. Перший Закон прийнятий завдяки зусиллям Комітету, громадянського суспільства та наших Європейських партнерів, але, на жаль, аж ніяк не Уряду. Другий – зараз напрацьовуємо до другого читання. Також цей етап передбачає прийняття більше 30 підзаконних актів, щодо яких теж більше запитань, ніж відповідей та проведення перших конкурсів на посади Секретарів міністерств.

- Комплексний функціональний аналіз роботи всіх центральних органів виконавчої влади. Не може йти мова ні про яку реформу без інвентаризації функцій органів, ліквідації непотрібних функцій та цілих агенств та органів, оптимізації функцій, структури, витрат та людських ресурсів в державному

управлінні.

Це інша велика брехня Звіту, відповідно до якого: «за інформацією ЦОВВ таке обстеження проведено». ЦОВВ навіть не отримувало завдання провести комплексне обстеження, яке має бути централізовано заплановане.

Навіть за часів Януковича Уряд починав таке функціональне обстеження за допомогою експертів з міжнародної компанії МакКінзі, зараз же є відверта імітація такого обстеження. Обстеження проводить самотужки «Нова Країна», а волонтери і громадянське суспільство знову робить роботу Уряду.

Як депутат, я написала звернення в більшість ЦОВВ, щоб дізнатися, яке ж таке обстеження вони провели самі.

- І останній пункт: суттєве до 30-50% скорочення державних службовців в різних органах, атестація держслужбовців, початок відкритих конкурсів на посади у державі та – доплати з Європейських фондів і збільшення у рази зарплати держслужбовцям з жорстким контролем над їх витратами і способом життя.

У звіті йдеться проте те, що «створено механізм для залучення коштів ЄС для підвищення заробітної плати державних службовців». Такий механізм має бути створений лише за допомогою змін до бюджетних законів та відповідних урядових Постанов. На жаль, нічого подібного немає. Ще одна брехня.

Європейська Комісія готова надати до 600 МІЛЬЙОНІВ ЄВРО на такі доплати, але вони цілком логічно вимагають чіткого прозорого механізму отримання доплат і критеріїв, які саме службовці зможуть доплати отримати. Яценюк же – хоче, щоб доплати отримали ті, на кого вкаже він. Крім того, головна вимога ЄС – щоб після року або двох таких доплат, Уряд сам створив механізм, щоб заробітні плати вирости до рівня доплат, а не повернулися до 3000 гривень. Цього механізму Уряд запропонувати не спромігся.

Відверто не виконаними залишилися такі пункти Програми Уряду за 2015 рік щодо реформи державного управління: у Звіті ні слова щодо

- скорочення політичних посад заступників міністра;
- укрупнення департаментів міністерств із посиленням відповідальності та збільшенням повноважень їх керівників, утворення типових секретаріатів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- фінансування міністерств, інших центральних органів виконавчої влади відповідно до обсягу покладених на них завдань та результатів їх виконання.

Насправді, за рік, Урядом не завершено навіть той мінімум щодо оптимізації структури, що було розпочато в 2014 року. А саме, досі триває ліквідація: 1) Державної інспекції з контролю за цінами; 2) Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами (привіт Бориспільському Експресу, якого досі немає, а гроші за Японський кредит маємо повертати); 3) Державної інспекції сільського господарства; 4) Державного агентства екологічних інвестицій. Видатки на ці органи передбачені в Державному бюджету на 2016 рік.

КМУ також не виконав свої прямі зобов'язання у своїй Програмі щодо зменшення кількості контролюючих органів з 56 до 28, а функцій – з 1032 до 680.

І останнє.

Ганьба, що в Уряді до сих пір ніхто не був відповідальний за Реформу державного управління.

Немає ні Віце-Прем'єра, ні конкретного міністра, який би звітував та координував цю надважливу реформу. Яценюк самоусунувся всі цієї реформи, хоча у більшості країн Європи саме Прем'єр брав зобов'язання реформувати державні органи влади. Міністр КабМіну ж ніяк не може потягнути таку масштабну важливу реформу, особливо, враховуючи, що за місяць ця посада буде ліквідована.

Як висновок, Звіт – це вже добре.

Ми ризикували не отримати навіть його.

Галочки та брехня у Звіті – це погано.

Початок серйозної розмови щодо реформи держуправління – це вже початок довгого шляху.

Але реформи для галочки – не зрушать з місця державу, не залучать інвесторів, не дадуть громадянам надію.

А головне – люди чітко знають і відчують кожного дня, що жодних змін у державному управлінні не відбулося.

Ми з вами, об'єктивно до світових рейтингів, та до відчуття людей, – так і залишаємося по якості держуправління, корупції і у стосунках з державними органами влади – поруч з Парагваєм та Нігерією.

Цей Уряд не справився.

Справитися має
інший(<http://blogs.pravda.com.ua/authors/shkrum/56d78d7d3304c/>). – 2016. – 03.03).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Олег Шинкаренко, журналіст Української гельсінської спілки з прав людини

Страйкувати не можна працювати

Минулого тижня Кабмін подав на розгляд Верховної Ради законопроект, який нарешті правильно розставити коми у цій фразі. На жаль, це сталося лише після того, як український бюджет втратив через відсутність цього закону двадцять тисяч євро.

Законопроект “про внесення змін до деяких законів України щодо гарантування реалізації конституційного права людини на страйк” за підписом Арсенія Яценюка та інших пропонує суттєву зміну до 18 статті Закону України “Про транспорт”. Звідти планують вилучити фразу “Припинення роботи (страйк) на підприємствах транспорту може бути у разі невиконання адміністрацією підприємства умов тарифних угод, крім випадків, пов'язаних з перевезенням пасажирів” та замінити її на “Страйк на підприємствах транспорту застосовується відповідно до законодавства про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)”. Перша версія закону виглядала просто абсурдно: фактично вона забороняла страйк на транспорті взагалі. Це дозволяло власникам підприємств місяцями не виплачувати своїм працівникам

зарплату, отримуючи від суду дуже помірні покарання.

Саме така історія відбулася у 2011 році в авіакомпанії “Аеросвіт”, мажоритарним власником якої є Ігор Коломойський.

“Головна наша претензія до компанії “Аеросвіт” в тому, що з 2007 року зменшувалася або затримувалася зарплата, – каже голова профспілки бортпроводників авіакомпанії “Аеросвіт” Веніамін Тимошенко, – на момент припинення діяльності заборгованість перевищила сто п’ятдесят шість мільйонів гривень. Власник повернув тільки сорок п’ять з них. Ми зрозуміли, що боротися за допомогою прокуратури та корумпованих судів неможливо, бо вони відмовлялися виконувати законодавство та не давали нам захищати свої права. Наприклад, була порушена кримінальна справа по відношенню до тодішнього гендиректора “Аеросвіту”, і за багатомільйонну заборгованість по зарплатні суд присудив його до сплати десяти тисяч гривень штрафу. Це не покарання, а заклик для роботодавців: “Зарплату в Україні можна не платити!”

Отже єдиним виходом ми бачили страйк”.

Серед вимог страйкуючих були також і інші важливі питання. Наприклад, відсутність на літаку працюючого кухонного обладнання під час десятигодинного перельоту на Нью-Йорк. За словами Веніаміна Тимошенка, замість десятих, могла бути тільки одна духовна шафа, в якій треба було нагріти двісті п’ятдесят порцій їжі. Бувало так, що на літаку працювало тільки два із шістьох туалетів – інші потрощені. Це провокувало постійні скандали із пасажирами, а компанія нічого не робила.

Тоді вирішили діяти самі працівники. 16 лютого 2011 року вони зареєстрували всі свої вимоги у Національній службі посередництва та примирення. 27 травня Арбітражний суд цієї організації визнав більшість цих вимог законними та направив їх власнику до виконання. Але авіакомпанія не виконала вимоги працівників. Тоді вони вирішили страйкувати з 28 вересня і до перемоги. Власник авіакомпанії звернувся до суду, і той, на підставі статті 18 Закону України “Про транспорт” цей страйк заборонив.

“Ми зрозуміли, що треба скаржитися до Європейського Суду з прав людини, бо відсутність права на страйк – це дискримінація, яка не дає можливості вирішувати трудові спори, – каже Веніамін Тимошенко. – Йдучи зі скаргою до ЄСПЛ, ми хотіли глобально вирішити питання із правом на страйк не лише для себе, але й для всієї країни”.

Отримати позитивне рішення ЄСПЛ дуже важко, оскільки потрібно правильно підготувати документи та дотриматися багатьох інших формальностей. В цьому працівникам “Аеросвіту” допомогли юристи Української Гельсінської спілки з прав людини.

“Спілка підключилася на етапі ведення цієї справи в Європейському суді, – каже правозахисник УГСПЛ Максим Щербатюк. – Ця унікальна справа є стратегічною, бо дає нам можливість змінити законодавство у цій сфері та забезпечити одне із базових трудових прав – право на страйк у разі невиконання зарплати”.

У січні 2015 року ЄСПЛ постановив, що була порушена стаття 11 Конвенції та присудив державу Україна до сплати штрафу у розмірі 20 тисяч євро у якості компенсації моральної шкоди. Гроші вже виплачені з українського бюджету. У

вимогах щодо повернення заборгованості по зарплатні у розмірі 2,4 мільйона євро суд відмовив.

“Стаття 18 Закону України про транспорт суперечить Закону про вирішення трудових спорів і соціального діалогу, – каже Максим Щербатюк, – Така ситуація виникла тому, що другий закон був ухвалений значно пізніше, ніж перший. І от в новому законі обмеження на страйки виписані достатньо правильно, але попереднє законодавство не узгодили із старим. Тому цей Закон про транспорт застосовувався по принципу не новизни, а галузевості. Протягом півтора року після рішення суду Україна так і не спромоглася вирішити цю проблему. Але сьогодні нарешті з’явився проект закону, направлений на виконання рішення цього суду”.

Веніамін Тимошенко каже, що витратить отримані гроші на продовження боротьби. “Ми створимо нову профспілкову організацію, вийдемо на всеукраїнський рівень, матимемо свій медійний проект, – обіцяє він. – Головна наша ідея – довести людям, що у трудових суперечках із державою та приватним власником можна відстояти свої права. Наразі ми вже подали двісті дві скарги до ЄСПЛ щодо повернення заборгованості по зарплатні” (http://blogs.lb.ua/oleg_shynkarenko/329350_straykuvati_mozhna_prats_yuvati.html). – 2016. – 02.03).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Андрій Павловський, експерт з питань соціальної політики

Влада віддає багатоквартирні будинки на розграбування олігархам

Минулого року, попри негативні висновки експертів, олігархам вдалося протягнути через парламент закон «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку».

Сутність цього закону полягає в тому, що держава та місцева влада більше не несуть жодної відповідальності за житлові будинки і прибудинкові території, зокрема, їх утримання, експлуатацію, благоустрій, поточний і капітальний ремонт, тощо.

В теорії все виглядає красиво: будинком спільно володіють мешканці, вони і мають потурбуватися про спільний комфорт. Для цього можуть або створити організацію співвласників (ОСББ) для обслуговування будинку, або призначити іншого «управителя» будинку, тобто, укласти договір з будь-яким підприємством чи фізичною особою підприємцем на обслуговування будинку. До 1 липня 2016 року мешканці багатоквартирних будинків зобов’язані створити ОСББ або призначити «управителя», інакше його на свій розсуд призначить місцева влада. Однак замислимося: чому ми ніде не бачили комерційних пропозицій «управителів», чому наші поштові скриньки не ломляться від листів щастя, мовляв, оберіть нашу компанію «управителем»? Тому що нема комерційного ринку управління будинками, все законодавство спрямоване на придушення конкуренції в цій сфері бюрократичною зарегульованістю та податковим пресом. Олігархам, які годуються на комуналці, конкуренції не потрібно.

На практиці є комунальні монополії, які контролюються олігархами і місцевими князьками та мають мінімальні зобов'язання перед власниками житла щодо мінімального рівня якості послуг та технічного стану житла. Олігархи хочуть перевести ці комунальні монополії з власності громад у свою приватну власність, при цьому привласнити лише грошові потоки, а від всіх зобов'язань відмовитися.

Місцеві князьки на замовлення олігархів фактично, доводять до банкрутства житлове господарство, щоб потім відібрати у людей майно.

Олігархи на законодавчому рівні пролобіювали законодавство, яке не дозволяє жодному малому бізнесу в обхід їхніх «договорняків» запропонувати людям вигідні умови обслуговування та модернізації житла.

Також олігархи знають, що створити ОСББ – затратний проект, який потребує високого рівня свідомості та відповідальності мешканців і культури побудови довірчих відносин. В невеликих будинках без допомоги профільного малого бізнесу, якого в нас немає, створювати ОСББ просто нерентабельно.

Тому старі будинки віддані олігархам на розграбування. Внаслідок відсутності конкуренції на ринку через місцеву владу вони призначають своїх приватних «управителів» в кожен будинок. «Управителі» виконуватимуть функції старих ЖЕКів, але, на відміну від тих, робитимуть лише те, за що зможуть зібрати кошти з мешканців, причому з надбавкою на рентабельність, бо благодійність у олігархів на копійки, а грабіж на мільярди.

В умовах тотальних злиднів діяльність олігархічних «управителів» зведеться до викачування наддорогої плати за опалення, електрику, воду, прибирання прибудинкових територій з мешканців будинків, які ще здатні хоч за щось платити. Неплатників виселятимуть, житло дістанеться «управителям» – до такого рейдерства долучаться дуже ефективні приватні силові структури, юридичні та охоронні. Про ремонт та благоустрій можемо забути.

В майбутньому, напевне, «управителі» спробують отримати землю під багатоквартирними будинками в рахунок боргів мешканців. Старі будинки перетворяться в непридатні для проживання, а на їх місці вже будуватиметься нова комерційна нерухомість з драконівськими квартплатами.

Багато організацій зараз почали пропаганду в стилі «будьте відповідальними власниками», іншими словами, кажуть нам цим лицемірним гаслом – виживайте як хочете, держава не зобов'язана вам допомагати. Так цинічно піднімається шум для прикриття розграбування багатоквартирних будинків та перетворення зубожілих українських сімей на рабів, залежних від кожного чиха місцевого олігархічного князька.

Щоб не дати себе пограбувати, не втратити свої квартири, мешканці міст мають вимагати від місцевої влади фінансування нормального утримання комунального господарства і перед передачею в управління згідно закону 1992 року вимагати проведення капітального ремонту за рахунок попереднього власника (держави або місцевої влади)!

Окрім того, в майбутньому маємо розмінувати цю бомбу уповільненої дії, скасувати олігархічне законодавство, знищити в зародку небезпечну монополію «управителів».

Сподіваюсь, це зможе зробити новий, очищений від корупції

Блог на сайті: Україна коммунальная

Про автора: Оксана Короткевич

Сам собі енергорегулятор

У Верховній Раді на сьогодні вже зареєстровано 4 законопроекти, які передбачають реформу діяльності НКРЕКП.

Перший – урядовий, другий – президентський, третій – від групи депутатів, четвертий – розроблено спільно з українськими та міжнародними експертами. Зміни в статусі регулятора мають відбутися відповідно до взятих Україною зобов'язань про створення прозорого конкурентного ринку енергетичних послуг. І поки депутати ламають голови, над тим, яку модель регулятора варто запровадити в Україні, давайте звернімо увагу на європейський досвід функціонування аналогічних комісій. Там у пріоритеті – цілковита незалежність й орієнтація на роль третейського судді під час виникнення спорів між споживачами й ліцензіатами ринку енергетичних послуг.

Отже, згідно з європейською практикою, регуляторні комісії виконують чотири головні функції: захищають права споживачів від зловживань підприємств енергосектору, гарантують прозорі економічно-обґрунтовані тарифи, забезпечують громадян надійними якісними послугами й, нарешті, відповідають перед учасниками ринку за можливість технічного розвитку підприємств. Все це, безумовно, можливо лише за умови забезпечення ефективної та прозорої роботи регулятора а також за максимальної незалежної комісії від втручання інших державних чинників (посадовців чи органів влади).

У країнах Євросоюзу існують різні моделі формування регуляторного органу. В одних випадках суб'єкт влади (президент, чи прем'єр-міністр, чи парламент) формує склад регулятора, в інших – членів комісій обирають представники різних гілок влади й власне споживачі. Також інколи практикується, що за роботу наглядових енергокомісій відповідають профільні міністерства.

Зазвичай термін роботи складу регуляторного органу становить 6 років. Найголовніше, щоб зміна членів комісії не співпадала з важливими політичними подіями в країні – виборами, змінами уряду.

В Австрії функціонує один незалежний регулятор. Відповідальний за його діяльність – міністр економіки, сім'ї та молоді. Чисельність – 5 осіб. Термін роботи комісії – 5 років. Джерело фінансування – збори з операторів енергомереж високої напруги та менеджерів контрольної зони (газ).

В Чехії також діє один незалежний регулятор. Голова комісії призначається президентом за поданням уряду. Строк роботи комісії – 6 років. Джерела фінансування – держбюджет.

У Франції функціонують два незалежних органи. Це – рада, що складається з 5 членів, та комітет, до складу якого входить 4 особи. Відповідає за діяльність регуляторів міністр енергетики та рада комісії з енергетики (CRE). Термін

роботи комісії: голова – 6 років, члени – 4 роки. Джерела фінансування – держбюджет.

Німеччина. Тут функціонує один незалежний регулятор, який ще крім енергетики наглядає за телекомунікаціями та поштовим зв'язком. Керівники регулятора (президента та двох віце-президентів) призначаються Федеральним президентом за поданням уряду та ради Агентства. Термін роботи комісії – 5 років. Джерела фінансування – держбюджет, і внески операторів (не більше 60%).

У Польщі діє один незалежний регулятор. Призначає комісію прем'єр-міністр за поданням міністра економіки. Керують комісією голова, його заступник та гендиректор. Термін роботи комісії – 5 років. Джерело фінансування – держбюджет.

У Латвії працює один незалежний регулятор, його членів призначає парламент. Чисельність членів комісії – 5 осіб. Термін роботи – 5 років. Джерело фінансування – державне мито з регулювання суспільних послуг, яке оплачують енергокомпанії.

Литва. В цій країні функціонує один регулятор. Його членів призначає парламент за поданням президента. Склад комісії із 5 членів. Термін роботи – 5 років; Джерело фінансування – держбюджет.

У Словаччині діє один незалежний регулятор, 6 членів якого призначає президент. Термін роботи комісії – 6 років. Фінансування відбувається з держбюджету.

Подібна модель функціонує й в Угорщині...

У багатьох країнах Східної Європи, як видно, бюджет регулятора є частиною державного бюджету, і не передбачає інших джерел фінансування. Також існує практика наповнення бюджету за рахунок податків, зборів і штрафів від учасників енергетичного ринку. Але найголовніше те, що регуляторний орган є максимально незалежним від інших органів влади чи бізнесу. Це правило використовують всі країни – члени ЄС... Повноваження регулятора у сфері ліцензування та контролю є важливими для забезпечення безпеки ліцензійної діяльності, надійності послуг. Поряд з наданням ліцензій є постійний контроль за їх виконанням та у разі порушень накладання штрафів.

У найближчу п'ятницю парламентський комітет з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки проведе круглий стіл «Новий енергорегулятор: перспективи реформування». Очікується, що за наслідками цього заходу будуть визначені головні пріоритети, у який бік відбуватиметься реформування вітчизняної регуляторної комісії (<http://blog.jkg-portal.com.ua/ua/blog/one/sam-sob-jenergoreguljator>). – 2016. – 09.03).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Руслан Сольвар, народний депутат України 7-го та 8-го скликань, член фракції «Блок Петра Порошенка»

Міфи про українського префекта

Не дивлячись на відкладення конституційних змін в частині децентралізації влади на невизначений термін, ключові аспекти відповідної реформи не повинні сходити з порядку денного експертного і громадянського дискурсу.

Базою реформи децентралізації на сьогодні, крім новацій у тексті самої Конституції, є три законопроекти: «Про засади адміністративно-територіального устрою», «Про місцеве самоврядування» та «Про префекта». І якщо перші два не містять особливих ноу-хау, то останній перетворився на вкрай дискусійний і неоднозначний документ. Принаймні так багато хто намагається його подати.

Запровадження цілковито нового для України елемента в системі державного управління викликало низку докорів на адресу планованої інституції – від претензій щодо назви до закидів на предмет концентрації надмірних повноважень. Чимало політично вмотивованих персон навіть заявили, що введення посади префекта означатиме не децентралізацію, а навпаки – централізацію влади. Проте, аби переконатися у зворотному, треба звернутися безпосередньо до тексту нововведень, а не до їх довільного тлумачення політиками. Отже, найбільш поширеним міфом про українського префекта є наявність у нього таких повноважень, які дозволять узурпувати владу на місцях. Але якщо подивитися на сферу компетенції, скажімо, французького аналогу цієї посади, то виявиться, що наш префект взагалі обділений реальною владою. Так, на відміну від свого французького колеги, український чиновник не керуватиме державними органами виконавчої влади на місцях (поліцією, податковою, юстицією тощо), а також не розпоряджатиметься коштами місцевих бюджетів. Його призначення – координація діяльності державної влади в регіонах та контроль за діяльністю місцевої влади. Річ у тім, що в минулому році прокуратура в Україні була позбавлена функції загального нагляду, внаслідок чого держава фактично втратила професійний контроль над місцевим самоврядуванням. Цю прогалину слід було заповнити, що, втім, не означає наділення префекта прокурорськими функціями. Він виконуватиме свої повноваження у якісно інший спосіб, про що мова піде трохи згодом.

Іншим міфом є тотальна підконтрольність префекта главі держави, підтвердженням чого нібито виступає право президента призначати своїх «намісників». Крім того, дехто сумнівається у ефективності префекта через його подвійне підпорядкування (уряд подає – президент призначає; за такою ж схемою відбувається і звільнення). Слід сказати, що ця обставина дійсно має місце, але спричинена виключно дотриманням принципу поділу влади та механізму стримувань і противаг. Адже за парламентсько-президентської форми правління Кабмін формується Верховною Радою, що означає опосередкований вплив парламенту на призначення префектів через уряд. До того ж, повноваження префекта мають двояку природу: з одного боку, він слідкує за дотриманням Конституції, територіальної цілісності та державної безпеки в

регіоні (сфера відповідальності президента), з іншої сторони – наділений рядом повноважень у сфері виконавчої влади (компетенція уряду). Саме тому і було вирішено зберегти нині діючу конструкцію призначення і відповідальності майбутнього префекта.

Що ж до підпорядкування президенту, то варто наголосити, що в українській версії, на відміну, наприклад, від польського воєводи, який складає повноваження зі зміною уряду, префект є аполітичною фігурою, чітко визначений строк діяльності якого не залежить від каденції виборних і призначуваних органів влади. З метою усунення можливості непотизму і корупційної складової у процесі призначення чиновників на вказану посаду, управлінців відбиратимуть на відкритому конкурсі. Якщо кандидат пройде необхідні випробування, президент має призначити його у кадровий резерв своїм указом. Для того, щоб представник центральної влади не «зрісся» з місцевою елітою, передбачається постійна ротація управлінців раз на три роки.

Наступне викривлення реальності полягає у ствердженні, ніби префект зможе легко блокувати роботу органів місцевого самоврядування шляхом призупинення дії виданих ними актів. Насправді ж така можливість перебільшена. Префект дійсно зобов'язаний перевіряти кожен місцевий акт на відповідність вимогам закону. Більше того, акт, який місцева влада не подала на перевірку префекту, вважається недійсним. Але чиновник повинен справитися з цим завданням у місячний термін і лише протягом місяця звернутися до суду на предмет законності конкретного акту, обґрунтовуючи необхідність тимчасового призупинення його дії. Дехто нарікає, що суд може як завгодно довго затягувати процес розгляду подібних справ. Однак це вже претензії до якості вітчизняного судочинства, а не до роботи префектів.

Нарешті, вказаній посаді закидають і той недолік, що громада не матиме змоги звільнити префекта з посади. Тоді як навіть чинних голів державних адміністрацій можна «позбутися» за рішенням місцевої ради. Все це так, але варто пам'ятати, що префектура вводиться, насамперед, для запобігання проявам місцевого сепаратизму. І якщо громаді надати право законно усувати префекта, то яка взагалі від нього користь в якості інструмента стримування сепаратистських тенденцій? Зрештою, місцева влада завжди зможе публічно звернутися до президента зі скаргою на тамтешнього урядника та з вимогою перевірити його діяльність і притягнути до відповідальності.

Як видно, без політично заангажованої оптики ризику від запровадження посади префекта значно поступаються його перевагам. Таке нововведення є адекватною реакцією на виклики часу та ситуацію в українському суспільстві. Безумовно, пропонований інститут далекий від досконалості, але значно прогресивніший за існуючу вертикаль влади і краще відповідає сучасним реаліям(http://blogs.lb.ua/ruslan_solvar/329775_mifi_pro_ukrainskogo_prefekta_.html). – 2016. – 09.03).

Блог на сайті: Власна справа
Про автора:

Новий Трудовий кодекс: завершена робота над розділами про відпустки та умови оплати праці

Робоча група з підготовки проекту Трудового кодексу до розгляду парламентом у другому читанні завершила роботу над розділами стосовно відпусток та умов оплати праці.

Щодо гарантій оплати праці

Залишено без змін статті 219 щодо форм оплати праці та 239 – про порядок оплати праці в наслідок допущення браку. В процесі обговорення члени РГ знайшли рішення, яке дозволяє полегшити правовий стан працівника: якщо працівник допустив виготовлення продукції, що виявилась браком, але цей брак було усунуто самим працівником, то йому зберігається виплата винагороди, але за умови, якщо робітник за вини якого це сталося, усунув брак у вільний від роботи час.

Це була пропозиція Мінсоцполітики – вона підтримана.

Без змін лишилася ст. 246 стосовно гарантійних виплат, в тому числі ст. 249 – гарантії працівникам, яких направлено на медичний огляд.

Ст. 223 щодо особливостей оплати праці в разі відхилення від звичайних умов регламентує умови оплати праці за трудовим договором про роботу вдома. Ця стаття буде розширена і буде охоплювати не тільки роботу вдома, але й дистанційну роботу.

Підвищено норми оплати праці у шкідливих умовах, у нічний час та оплату надурочних робіт.

Пропонувалося у ст. 225, яка регулює оплату праці на важких роботах, на роботах з небезпечними для здоров'я умовами праці та ін. – спростити формулювання та передбачити особливі умови оплати такої праці «в умовах перевищення гігієнічних нормативів».

Але таке визначення відхилили через його не конкретику, проте підтримано профспілкову пропозицію стосовно того, що на таких роботах працівникові встановлюється підвищена оплата праці (з дотриманням мінімальних державних гарантій, умов галузевої і міжгалузевої угоди) – не менше ніж 10%.

Зараз нормами, що встановленні урядовими рішеннями, доплата за шкідливі і важкі умови праці становить 8%.

Ст. 230 проекту ТК передбачається підвищити оплату праці за роботу у нічний час і встановити – не нижче ніж 30% (зараз – 20%) тарифної ставки посадового окладу за кожну годину. Те ж саме стосується оплати надурочних робіт. Проектом ТК встановлено при почасовій формі оплати праці – кожна година надурочних робіт оплачується у подвійному розмірі. А при перевищенні норми в 120 годин на рік надурочних робіт – кожна додаткова година оплачується у потрійному розмірі.

Пропонувалося зменшити розмір доплати до 1,5 ставки – РГ одноголосно відхилила цю пропозицію.

Також пропонувалося взагалі виключити граничну норму понадурочних

робіт (в 120 годин), але за думкою більшості членів РГ її залишено, щоб не давати привід роботодавцеві до частого залучення працівника до понадурочних робіт.

Захищено норми колективного регулювання та врегульована оплата часу простою.

Відхилено пропозицію до ст. 227, яка регулює оплату праці у разі суміщення професій та застосування інших форм інтенсифікації праці. Розмір оплати за суміщення та ін. – встановлюється за умови, що передбачені трудовими та колективним договором за домовленістю з трудовим колективом.

Пропонувалося виключити «колективний договір» – профспілки з цим не погодились, а РГ їх підтримала.

Ст. 234 передбачено – час простою з вини роботодавця оплачується у розмірі не менше 2/3 розміру зарплати (при цьому береться як базова – не мінімальна, а середня (фактична) зарплата). Пропонувалося доповнити цю статтю: «але не нижче погодинного розміру мінімальної зарплати» – ця поправка не прийнята.

Утім враховано пропозицію профспілок до цієї статті: при розрахунку оплаті праці (за умови простою без вини працівника) до нього не включається зарплата у період простою. Таке зроблено, щоб не зменшувався розмір виплати працівнику.

Підвищено рівень небезпеки праці

Підтримано пропозицію профспілок, внесена через народних депутатів, про збереження працівнику середнього заробітку за час його вимушеного простою внаслідок виникнення (не з його вини) ситуації небезпечної для життя або здоров'я працівника.

«Це дуже важлива річ як додатковий інструмент самозахисту працівника, – відмітив заступник голови Укрнафтогазпрофспілки Сергій Українець, – ми вже внесли пропозицію і закріпили у новому ТК право працівника відмовитись від виконання обов'язків у випадку виникнення загрози його життю або здоров'ю – і на цей період йому також зберігається середня зарплата».

Регламентовано умови перебування працівників під час простою: або на робочому місці, або поза ним – це визначаються колективним договором.

Регламентовано виплату зарплати у безготівковій формі

В ч. 2 ст. 240 щодо форм виплати передбачено, що зарплата може виплачуватись у безготівковій формі за наявності письмової згоди працівника.

Була спроба виключити з ч. 3 даної статті норму про те, що роботодавець може запроваджувати часткову виплату зарплати в натуральній формі, що може застосуватися в сільському господарстві. Але таке рішення має погоджуватись з виборним органом первинної профспілкової організації. Пропонувалося умову про погодження виключити, але це не було підтримано, щоб запобігти можливому нав'язуванню працівникові з боку роботодавця виплату зарплати натурою.

За пропозицією профспілок до цієї статті було включено норму про те, що така виплата може здійснюватись лише за письмовою заявою працівника.

Внесено зміни до норми про періодичність виплати зарплати

Підтримана пропозиція, щоб кількість виплат не обмежувати чітко

встановленою кількістю разів, а передбачити виплату зарплати – не рідше 2-х разів на місяць, але надати можливість також за необхідністю здійснювати такі виплати частіше.

Скорочено строк виплати зарплати – протягом 7 днів (зараз 15), якщо роботодавець затримує виплату більше ніж на цей строк – це вважається заборгованістю. Таким чином, встановлено більш жорсткі рамки виплати зарплат, що відповідає як закону, так і умовам колективних договорів.

Так саме відхилено пропозицію, щоб виключити зі ст. 241 умови про погодження із профспілковим органом нормативного акту роботодавців щодо встановлення виплати з/п.

Роботодавець має повідомляти працівника про його зарплату у письмовій формі

Підтримана пропозиція, що під час виплати зарплати роботодавець повинен письмово повідомляти працівника щодо її розміру, відрахувань, надбавок та ін.

Ще одна важлива поправка профспілок прийнята – до ст. 245 додано норму, відповідно до якої роботодавець зобов'язаний забезпечити повний і достовірний облік виконуваної працівником роботи і вести бухгалтерський облік оплати праці в установленому законодавством порядку. Це робиться для контролю над ненормованим робочим часом.

Такий робочий час дозволяється лише раз на місяць.

Підтримана профспілкова пропозиція, що відомості про оплату праці працівника є не тільки конфіденційною інформацією, а надаються лише у передбачених законом випадках відповідним органам, або на вимогу самого працівника.

Профспілки пропонували включити до закону заборону роботодавцеві не дозволяти працівникові розголошувати відомості про свою зарплату – але це не знайшло підтримки.

Встановлена диференційована вихідна допомога

Ст. 252 встановлена диференційована вихідна допомога при звільненні:
якщо стаж роботи до 5 років – працівникові виплачується середньомісячна з/п;

до 10 років – двомісячна середня з/п;

більше 10 років – 3-х місячна.

Це новація в ТК порівняно діючим законодавством.

В ст. 245 прописано, що гарантійні виплати у випадку відпустки виплачуються не пізніше ніж за три дні до початку відпустки.

Ця норма захищена – вона залишається.

У разі розірвання трудового договору на підставі виявлення невідповідності працівника займаній посаді або роботі, нез'явлення на роботу в наслідок тимчасової непрацездатності, у зв'язку із поновленням на роботі працівника, який раніше виконував ці обов'язку, в разі порушення правил прийняття на роботу не з вини працівника, роботодавець зобов'язаний виплатити вихідну допомогу у розмірі середньомісячного заробітку.

Була пропозиція щодо зміни ч. 3 цієї статті – коли працівник призивається або вступає на військову службу, йому виплачується вихідна допомога у розмірі двомісячної середньої зарплати – хотіли скоротити розмір до місячної, але таку

пропозицію РГ відхилено.

Встановлено гарантії та компенсації працівникові в разі переведення в іншу місцевість

Ще одна важлива профспілкова поправка – внесено до кодексу додаткову статтю 252 прим. – гарантії та компенсації в разі переведення в іншу місцевість.

В разі переведення працівника на іншу роботу (якщо це пов'язано з переїздом в іншу місцевість) йому компенсуються витрати на його проїзд та членів його сім'ї, витрати на перевезення майна, виплачуються добові за час перебування в дорозі, надається одноразова матеріальна допомога та здійснюються виплати в розмірі зарплати за 6 днів.

Такі міри передбачені з метою підвищення мобільності трудових ресурсів(<http://vlasnasprava.ua/novij-trudovij-kodeks-zavershena-robota-nad-rozdilami-pro-vidpustki-ta-umovi-oplati-pratsi/>). – 2016. – 09.03).

Блог на сайті: Обозреватель

Про автора: Максим Гольдарб, общественный аудитор

«Реформа» ЖКХ: грабеж людей и «распил» миллиардов

Законы об ОСББ и ЖКХ не разные, а взаимосвязанные вещи – «степ-бай-степ», так сказать.

Вначале на законодательном уровне принимается решение о дележе всего рынка многоквартирных домов огромной страны. Его ежегодная стоимость – несколько десятков миллиардов гривен, которые будут распределены между крупными коммунальными корпорациями.

Основные «фишки» законов – законодательно усложнен механизм образования ОСББ самими собственниками квартир, дабы впоследствии назначить «нужные» управленческие компании через органы местной власти. Для того, чтобы этот рынок приносил собственникам коммунальных предприятий хорошие деньги, сейчас пытаются протащить без сбоев закон о ЖКХ, который есть логичным продолжением закона об ОСББ, абсолютно нивелирующим права потребителя, загоняющим его в долг: потребитель как сторона по договору несет обязательства, поставщик услуг – имеет права.

Законопроект не предусматривает ответственность монополиста за непредоставление услуг или предоставление услуг плохого качества, сохраняется лишь нынешняя норма о перерасчете. Но ведь перерасчет – это всего лишь возврат излишне уплаченных потребителем денег.

Механизм обжалования решения о повышении тарифов не предусматривается. А с учетом последней двухлетней практики, когда НКРЭКУ принимает и утверждает любые тарифы, поданные монополистами ей на рассмотрение, получим замкнутую цепь, систему, при которой людям с помощью этих 2-х законов, с помощью указов президента о создании неконституционного регулятора (НКРЭКУ) будут навязываться тарифы, явно завышенные и необоснованные, а под страхом потери жилья – изыматься последние сбережения.

Поэтому не нужно разделять интересы нынешней власти и интересы

крупных монополий. Они взаимосвязаны. Все каналы, газеты, СМИ подхватили и развивают тему о том, что вводится штрафование должников за коммунальные услуги, около 36% годовых – похлеще, чем учетная ставка Нацбанка.

Зачем это делается? В первую очередь, для того, чтобы напугать людей, заставить их платить по тем воровским ценам и тарифам, которые сейчас установлены в Украине. Это психологическая атака государственной машины, которая уже 2 года как сформирована и собственниками которой являются те же лица, которым принадлежат и все монополии в нашей стране. Вторая цель – иметь юридическое обоснование завладеть жильем граждан, не могущих платить за коммуналку.

Для противодействия этим хищническим намерениям, защиты прав граждан необходимо установить ответственность монополиста, например, в двукратном размере стоимости непредоставленных либо некачественных услуг. Это раз. Два: следует создать институт омбудсмена потребителя, который вправе будет приостанавливать любое решение монополии либо НКРЕКУ до момента экономического обоснования тарифа.

Монополия должна будет защитить желаемый тариф перед потребителем, права которого и призван защищать и представлять омбудсмен. Три: разрешить обращать судебное взыскание на жилье потребителя-должника в исключительнейших случаях, при обязательном согласии на это омбудсмена потребителя.

А пока эти вопросы не решены, думаю, что народ должен решиться на гражданский протест – повсеместно отказаться платить по тарифам, которые являются априори экономически не обоснованными, не прозрачными и грабительскими. Отрезать газ, отключать тепло- и электроэнергию могут одному, двум, трем, но 30 тыс. в одном городе не отрежут – заботятся, и тарифы тут же пересмотрят.

Такой случай уже был в Киеве: в 2005-2006 люди отказались платить по завышенным администрацией Черновецкого тарифам, и их отменили. История повторяется, сегодня тоже так надо делать – не будет другого варианта(<http://obozrevatel.com/blogs/47256-reforma-zhkh-grabezh-lyudej-i-raspil-milliardov.htm>). – 2016. – 10.03).